

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Disputatio I. De Objecto Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

TRACTATUS I. DE FIDE.

DIntellectus prior est evolutione, utpote directivum directo. Adeoque modo & intellectus voluntate. Quia autem fides habet se per modum intellectus supernaturalis, Spes autem & Charitas sunt de linea voluntatis, ideo fides præ illis habet rationem prioris, cui prioritati respondere debet prioritatis tractandi.

DISPUTATIO I. De objecto Fidei.

REvolvendo mentem ad omnes Philosophia & Theologiae materias, longissima tractatio instituitur de Objecto Logicae & Fidei ob tandem rationem: Cum enim Logica subseruat omnibus scientiis, amplissimum debet haberé objectum, laboraturque ne vel nimium restrinatur, vel multum didicatur. Quia autem magna etiam est amplitudo fidei, extendens se ad tot revelabilia, & prælucens ex communiori sententia quibuscumque actibus supernaturalibus, ideo de illius objecto operosius disputatur. Hoc ut fiat, sit

QUÆSTIO I. De Objecto Fidei Materiali.

UIT ea quæ inferius dicentur clariora fiant, proponenda hinc est categoria objecti. Et quidem summum genus categoriæ objecti, est ipsum Objectum, quod dividitur in Adæquatum & Inadæquatum. Inadæquatum dividitur in materiale & formale. Hæc ipsa, dividuntur in objecta pure partialia, & in objectum principale, seu nobilissimam speciem objecti. Pure partialia formale objectum dividitur in rationem propter quam, in qua, sub qua, Adæquatum item objectum, dividitur in Adæquatum Considerationis, & Adæquatum Attributionis. Adæquatum Considerationis illud est, quod de singulis illius habitus in Reæto dici potest. Adæquatum autem Attributionis est, ad quod in genere sci-

bilis, omnia in illo habitu revocantur. Principia ex his ut perstringantur.

PRAEMITTO PRIMO. Quid sit objectum? Si accipiatur objectum in latissima sua significacione, est Ratio ipsius circa quod. Usurpo in definitione objecti ly Ratio & non ly Ens: quia opposita enti negatio seu non Ens potest adhuc habere rationem objecti, licet ita oppositè sumpta non sit Ens. Saltem sine Addito: sed de hoc etiam infra. Non usurpo item ly Id in definitione objecti, sed ly Ratio; quia ly Id est genus altius præ Ratio, in descriptionibus autem debet poni genus proximius. Jam autem ly Id quod est genus superius, quia per illud ipsa Ratio ut sic potest describi: de quo actum in præemialibus Metaph: Nobilissima species objecti ut sic, est Noscibilitas, seu intelligibilitas objecti, quæ definitivè est Ratio circa quæ intellectus. Hæc ipsa Ratio eus circa quod, seu ratio objecti per ordinem ad noscibilitatem discursu proponitur.

Noscibilitas est prædicatum, quod sibi quæcunque determinant quia latissima divisio est in Ens, & non Ens, cui utrique competit nonoscibilitas: ostenditque hoc inductio ab utriusque parte, & licet ex articulo fidei, tribuamus Deo inoscibilitatem per comprehensionem; nondum sequitur esse aliquod Ens cui intoscibilitas competit: quia illa inoscibilitas est adhuc per ordinem ad intellectum Divinum vera noscibilitas. Et quidem accedendo ad ipsum Ens, ei necessariò competit noscibilitas, quia si Ens est, est id quod est, si est id quod est, noscibile est:

(a) 3 quia

quia notitia est quæ attingit est & non est Objecti. Si ergo est quod est, & non est quod non est, hoc ipso jam noscibile: quia attingibile à notitia est. Unde ulterius infertur, noscibilitatem objecti, priorem esse etiam vero, pro passione sumpto: quia antecedenter ad emanationem, intelligitur Ens, tanquam emanativum. Si antecedenter emanativum intelligitur, ergo antecedenter noscibile est.

Non Ens gaudet etiam noscibilitate accommodata: convenit enim illi species noscibilitatis, nempe aliqua definiibilitas. Ergo competere debet & genus, quod est noscibilitas. Rursus etiam negationes, in eo quod negationes sunt, negationes sunt, si negationes sunt, ergo cognoscibles sunt: quia notitia alia pars est, attingentia ipsius non esse. Denique quid est magis innoscibile, quam ipsa innoscibilitas, quæ tamen suo modo noscibilis est, cum de illa formetur conceptus. Ex quibus omnibus sequitur hæc propositio, quod noscibilitas sit prædicatum, quod si bi quæcunque determinant.

Hæc ipsa noscibilitas, est Ratio circa quam intellectus, adeoque objectum: debet enim servari proportio inter habitum & objectum, & ita objectum volitivi est volibile, factivi, factibile, quæ proportio non servaretur, nisi dicatur quod objectum intellectus sit noscibile & intelligibile; hocque noscibile & intelligibile, erit ratio restrictiva objecti ut sic, de qua quærebatur in præmisso.

DICES. Ly Ratio circa quod non est ratio definitiva objecti, quia opposita rationi non ratio, potest habere rationem objecti, & tamen non ratio, non est Ratio.

RESPONDE TUR. Ly non ratio, in quantum potest habere rationem objecti, in tantum jam transit in conditionem rationis, sumitur enim hæc ratio ita communiter, ut extendatur ad ly non ratio, sicut sumi potest ita latè Ens, ut extendatur etiam ad negationes. Nec tamen etiam ita latè sumptum ens ponitur à nobis pro genere, in definitione objecti, quia objectum latius patet, etiam ita sumpto ente, dantur enim altiora genera sic sumpto ente, ut videre est in Metaph. sub initium, quibus nihilominus competit habere rationem objecti.

PRÆMITTO SE CUNDO. Quid sit objectum Materiale? Noscibilitas ut dictum Præmissio. 1. est prædicatum quibuscunque conveniens, ita sparsum, ut cum noscere sit nonnisi aliquibus proprium, nosci tamen singulis conveniat, quæ ipsa plurificatio noscibilitatis, etiam in unoquoque cui competit esse circa quod, tanquam circa noscibile, seu in unoquoque objecto reperitur; ita ut nullum sit Ens, quod in se aliter & aliter nosci non possit. Et certè nihil est magis unum quam ipsum unum; & tamen ipsum unum habet plura prædicata, quæ illo agnosci poslunt; ut quod sit initium numeri, quod indivisum quid in

se, & divitum à quolibet alio, quod sit perfectio etiam Deo attribuibilis. Quod ipsum ulterius hoc resolvitur. Quæcunque prædicta noscibilita in objecto, stant in ly est & non est, ad lineam est revocatur identitas, convenientia, dependentia, &c. similia; ad lineam non est revocantur diversitates, differentia, divisiones, arietates &c. similia. Et quia nihil ita est, quin in linea est, cum pluribus conveniat, participando ipsum est, pluribus conveniens; in linea item non est, cum nihil dicat unam nonnisi arietatem, sed arietem à reliquis omnibus, ideo fit, ut plurificatio totabitudinibus, diversa in objecto orientur prædicta, adeoque diversa, & plurificata noscibilitates, quæ plurificatio noscibilitatum vocatur objectum materiale, ex proportione ad materiam. Quæ simul ex proportione objecti formalis ad formam ut attingatur.

PRÆMITTO TERTIO. Quid sit objectum Formale? Quod per accommodationem & proportionem participat de aliquo primo essentiali conceptu alicuius, illud per accommodationem & proportionem est ipsum illud; & ita ex proportione, cum termino materiali, denominatur aliquis terminus, vel Metaphysicus qui est substantia, vel Logicus. Ex proportione cum locutione externa, appellatur notitia verbum mentis, & sic de reliquis. Quod ipsum resolvitur in hoc principio: quia cum res stet primo essentiali suo conceptu, sicut per physicam participationem illius constituantur res physices; ita ex proportione & accommodatione ad eundem primo essentiali conceptum, constitui debent tales, per accommodationem & proportionem. Porro datur in objectis aliqua participatio & accommodatione ad primo essentiali conceptum, tam materiae quam formæ: quia ut dixi in physicis, primo essentiali conceptus materiae, est esse subiectum primum, vel potentiam passivam; primo autem essentiali conceptus formæ, est esse actum materiae; eò quod per prædicta definitio materia & forma, definitio autem procedens per prima, infert primo essentiali conceptum. Ulterius investigavit Aristoteles materiam ex transmutatione substantiali; in quid quod transit, est subiectum commune habetque hanc proportionem ad materiam varia scibilitas objecti, & cum idem objectum nunc ad hanc nunc ad illam scientiam spectet tanquam aliquid commune, bene vocabitur objectum materiale. Investigavit item Aristoteles formam termino ad quem, quo habito conquiescit agens, & ex eo quia cum detur diversa combinatio accidentium illius combinationis exigentia, cum non possit referri in materiam tanquam subiectum commune, referri debet in formam substantialiem. Ita etiam datur objectum, ad quod tanquam ad terminum proprium tendit scientia, & cuius notitia conquiescit quiescit; quod item objectum exigit diversa principia species, passiones,

R. P.
THI MLC
zia nowa
Tbim. Act.
D. VI

Disputatio I.

78

passiones, &c. ab aliis scientiis, & hoc ex proportione erit Objectum formale.

PRÆMITTO QUARTO. *Quid sit Objectum Attributionis?* Est enim id ad quod omnia reliqua in scientia tractabilia referuntur. Ea quæ sunt excellentia affectant esse unum ut ostendit induitio in Deo, Rege, &c. & Ratio est. Quia cum excellentia sit in prælatione, si quid ita præferibile sit, ut ne parem quidem admittat, longe excellentius est. Jam autem inter notitias excellentissima scientia est: Unde superat notitiam sensuum: quia notitia sensuum potest subesse falsum. Scientia autem cum definitivè sit cognitio certa fallere non potest. Superat opinionem quæ est Ens debile, ita ut sibi contrarium superare non possit: unde duæ opiniones contrariae de eodem objecto, stare secum possunt, non autem scientiæ. Quodsi inter notitias est excellentissima scientia, debet niti ad unitatem quam quia non potest habere, ex suppositione, quod plura intra se ambiat, affectat unitatem Attributionis, ne plura in se ambiendo sit sicut scopæ disolutæ. Unde quedam considerat tanquam principia, quedam ut species, quedam ut passiones, quedam ut effectus, quedam ut opposita.

De hoc objecto duo dicuntur. In primis quod attributio spectari debeat penes formale, quia debet spectari penes scibilitatem debitam huic scientiæ: debita autem huic scientiæ scibilitas, est penes formale. Unde dicitur aliquod objectum materiale attributionis: quia scilicet est id cui jungitur formale, ad quod est attributio. Secundum dicitur de hoc objecto quod non sit ex placito; quia non ex placito est, corporis principia esse materiam & formam; ejusdem proprietatem esse quantitatem & qualitatem. Cumque non ex placito v.g. sit quod corpus naturale quæ naturale, in ratione corporis naturalis non sit ulterius scibiliter revocabile, hoc ipso non ex placito erit objectum attributionis. Quando autem Ripalda dicit ex eo arbitriu esse objectum attributionis: quia Deus posset infundere fidem non nisi ad certa objecta potentem se extendere, id non convincit. Spectat quidem ad placitum Divinum infundere ita latè vel non ita latè patentem habitum, sed quod ipse habitus, ita latè se extendat, hoc jam oritur ex natura illius, consequenter & ipsum objectum illius habitus, ex natura sua habebit, quod has passiones, hos effectus &c. postulet.

PRÆMITTO QUINTO. *Objectum Considerationis interdum in aliquibus habitibus non esse distinctum ab objecto Attributionis.* Nempe in illo habitu, in quo singula quæ ad ipsum spectant sunt talia, ut possint esse species objecti; hoc ipso enim prædicari poterit illud objectum attributionis de singulis: nam illud de speciebus prædicatur per omnes. Si autem prædicabitur de omnibus, hoc ipso erit objectum considerationis. Et sic intellectus habet cognoscibile pro objecto tam

Attributionis quam considerationis. In Metaphysica etiam hæc objecta fortè non distinguuntur, nec debent distingui in præsenti: quia omnia quæ sunt in Fide, possunt esse species objecti fidei.

DIFFICULTAS I.

Quodnam Objectum Materiale Fidei adæquatum?

DISCENDUM PRIMO. *Objectum materiale Fidei adæquatum non est solus Deus.*

PROBatur PRIMO. Quia vel solus Deus est affectabilis ratione formali Fidei, vel non solus. Si solus Deus. Ergoly Abraham genuit Isaac, non afficitur formali ratione fidei. Abraham enim genuit Isaac, non est Deus, quem solùm dicitis possit affici formali ratione fidei. Si vero non solus Deus, est affectabilis ratione formali fidei. Ergo non solus est objectum materiale fidei; hoc enim quod afficitur ratione formali fidei, est objectum materiale fidei.

PROBatur SECUNDU. Si solus Deus esset objectum materiale fidei, ideo esset quia reliqua ratione formali fidei non nisi dependenter à Deo informantur. Sed hoc falsum est, quia nihil repugnat per se, & sine relatione ad Deum, tanquam materiale revelari, dicique aliquid à Deo.

PROBatur TERTIO. Si objectum materiale fidei adæquatum esset solus Deus, deberet Deo in ratione objecti materialis competere formalitas objecti attributionis: Sed nulli materiali quæ tali competit ratio attributionis ut dixi Præmiss. 4. Ergo nec competit Deo.

OBJICITUR PRIMO. Solus Deus adæquate terminat actum fidei; quia illum creatura terminat, non nisi ut est participatio quedam Dei.

RESPONDETUR. Quando credo Abraham genuit Isaac, nihil cogito de participatione Dei, participatione que illa est in re sed non in relucencia tendentia intentionalis.

INSTABIS. Ergo si fertur actus fidei etiam in creaturam, non erit ille actus fidei Theologicæ.

RESPONDETUR. Negando illatum, quia specificatio actus desumitur ex formali non materiali: Unde proximum, qui est materiale objectum, possim diligere virtute Theologicæ. Jam autem in præsenti motivum formale fidei importabit Deum.

OBJICITUR SECUNDU. *Affectus fidei est summè certus ut pote participatio scientiæ Divine.* Ergo non potest habere pro objecto creaturam: quia illa non habet tantam certitudinem quam Deus.

RESPONDETUR. Ut actus Fidei sit summè certus, sufficere ut objectum formale illius sit summè certum; certitudo enim assensus pendet à formali & motivo.

(a) 4

Obj.

Objicitur TERTIO à pari. PRIMA PARITAS est. Non possunt videri creature visione beatificā quin videatur Deus. Ergo nec quicquam credi de illis quin credatur DEUS.

RESPONDETUR disparitatem esse. Quia creature quā tales, non possunt principiare nostram beatitudinem adeoque quā tales informari ratione formalis beatitudinis: nullum enim Ens quā tale potest esse summum bonum, adeoque beatitudo nostra; quia hæc ex suppositione hujus vocis supponit pro possessione tēcūra summi boni, ut est in se. Jam autem creature quā tales, possunt informari (ut probatum) ratione formalis fidei: nec apparet si informantur, quod debent esse summum bonum. Rursus videre creature visione beatificā, importat videri illas, vel in intellectu Divino, vel in decreto, vel in Omnipotencia, vel in essentia Divina, prout æquivalenti quibuscumque perfectionibus creatis, qui omnes modi videnti, inferunt necessariò Deitatem, etiam tanquam objectum materiale. Jam autem credi aliquid potest, quin credendi objectum materiale, sit Deus. Et sic credohanc propositionem Creatura non est Deus, in qua propositione, objectum materiale est creature: in qua conobjectum non est Deus, quia illud est h̄ic solum objectum materiale, de quo prædicatur prædicatum sequens quod est, non est Deus; de Deo autem non credo quod non sit Deus: consequenter cum dico creature non est Deus, cum illo subiecto, Creatura, conobjectum non est Deus.

SECUNDA PARITAS est. Non potest charitas Theologica ferri in proximum, quin feratur in Deum. Ergo nec fides.

RESPONDETUR. Sicut charitas non potest ferri in proximum nisi feratur in Deum tanquam in objectum formale; ita & fides. Utrobius autem potest non ferri in Deum tanquam in objectum materiale.

DICENDUM SECUNDUM. Objectum adæquatum materiale non est solus Deus & creature. Probatur quia præter hæc duo extrema, reperire est tertium, informabile ratione formalis fidei, hoc est negationes & privationes. Imo de facto de illis extat revelatio, ut cum dicit Scriptura tenebras fuisse super faciem abyssi.

DICENDUM TERTIO. Objectum materiale adæquatum fidei, ut vocant alii Attributionis, est Revelabile nominaliter sumptum. Nominaliter inquam sumptum, hoc est prout revelabile extenditur adid quod revelatum, revelatur, revelabitur; non autem pro eo, quod non nisi revelandum est, adeoque non sumendo illud participialiter.

Videtur hæc Conclusio, esse contra communem sententiam, quæ pro tali objecto ponit Deum sub ratione Deitatis. Ceterum est S. Thomæ quiim procerum: h̄ic ita habet. Formale Fidei objectum est veritas prima, materiale vero quidquid creditur propter revelationem divinam. Et h̄ic q.

1. art: 1. in e hæc habet. Materiale vero objectum fidei est id quod à fidelibus creditur. Et infra. Si vero consideremus materialiter ea, quibus fides affirmatur, non solum est ipse Deus; federiam multa alia. Quando autem ibidem addit, quæ tamen sub assensu fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, loquitur de formalis, quia loquitur de assensu qui est non ratione formalis, exemplificatque hanc suam doctrinam per sanitatem, quæ est objectum medicinae non materiale sed formale: legatur textus. Deinde per omnes idem debet esse objectum Conclusionem quod & principiorum; jam autem Theologia comparatur habitu Conclusionum, fides principiis. Porro S. Thomas discurrens de objecto Theologie 1. par: q. 1. a. 3. in 6. docet, quod divinitus revelabilia, in una ratione formalis objecti hujus scientiæ communicent. Ergo si revelabilia sunt objectum Theologie, erunt & fidei objectum.

S. etiam Bonaventura videtur idem docere nisi quod, quoad vocem differat. Nam q. 1. a. 3. prol: in fine loquens de eo quod est objectum proprium Theologie, subdit, possumus inquirere unico vocabulo nominare ut sic esse credibile, prout tamen credibile, transit in rationem intelligibilem hoc per additionem rationis. Videtur etiamesse sententia hæc Augustini, qui in Enchirid. c. 8. dicit: Fides suarum rerum est & alienarum; nam & se quisque credit aliquando esse certissime nec fuisse sibi semper natum, & alia, atque alia.

Videtur idem docere Pontius d. 13. q. 3. Ubi propositionem veram cum certis limitibus pro objecto materiali fidei assignat: Deum vero non nisi sub conditione, quod aliquod unum ex pluribus objectis in complexis, statu deberet. In eandem sententiam inclinat Martinus qui i. par: dis: 1. num: 8. & 9. non ponit in Theologia pro objecto materiali solum Deum.

PROBÁTUR PRIMÓ CONCLUSIÓ. Ratio objecti formalis quæ potest retentā eadem formalis ratione, æquè primò alia objecta informare, non debet determinari ad unum certum materiale primo & per se. Ergo idem dicendum est de Fidei. Sed ratio formalis objecti fidei, potest retendi eadem formalis ratione, æquè primò alia revelabilia informare ac informat Deum. Ergo non debet restringi ad solum Deum, sed pro materiali dicere revelabile. Antecedens primum probatur. Tum quia arbitrariè, & contra naturam, ratio illa formalis non nisi ad unum restringetur, & adhuc positâ illa per nostros conceptus restrictione, æquè ut ante maneret irrestricta, quia nostri conceptus naturas rerum non immutant. Tum quia ratio illa materialis habet se in materia, & formalis sicut forma. Ergo sic utimur pertinenter restringitur non nisi primò ad unam partem materiæ formalia; ita & formalis immetit restringeretur, non nisi ad unum primum & per se materiale. Tum quia positâ fallit.

R. P.
THOMAS
zianowſa
Tbni. Actu
D. VI

tate antecedentis, licetum erit unicuique restingerere objecta etiam aliarum scientiarum, Ante cedens autem subsumpti probatur. Quia non potest ostendi unde detur determinatio in Deo, secundum quam determinatus sit, ne possit quodcumque revelabile primò per se revelare; ita ut sit adstrictus ad revelandum primo per senoniū Deitatem. Et licet quidem determinatus sit Deus, ut si velit sibi credi, dicat se id revelare, & se veracem esse, hoc tamen posito non apparet, quare de cetero non maneat indifferens ad quodcumque revelabile primò per se revelandum: Cur enim non poterit Deus per se revelare, quod ccelum sit, & exigere hunc actum Credo ccelum esse creatum? Est hoc argumentum ex principio negativo, respicitque hanc negativam rationem; quia non est etiam majoratio, cur in Logicis aequè primò spectant ad Logicam omnes tres operationes & non sola ut suppono demonstratio? Cur item aequè spectent ad Metaphysicam per se reliqua entia ac Deus? Cur item ad physicam aequè spectent reliqua corpora, ac corpus humanum? quæ ratio militabit quod primò per se reliqua etiam revelabilia spectent ad Fidem, & non solus Deus idque in ratione objecti materialis?

Ut hoc argumentum robur habeat, ponenda est regula universalis discernendi quænam objecta ad aliquem habitum, primò & per se spectent, quæ non nisi reductivè: Si enim ad Deum reductivè tanquam ad objectum materiale reliqua revelabilia referrentur, deberet poni Deus objectum materiale adæquatum, ut alii vocant attributionis. In duobus hæc regula stat, in primis in principio negativo: Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec habitus hinc quæ revocari possunt ad habitum revocari debent, & quæ possunt non considerari primò per se, debent non considerari primò per se. Secundum pincipium est. Quando aliquid est revocabile ad aliquod objectum in aliqua consideratione, si tamen maneat ejus considerabilitas intra eundem habitum, non revocabilis ad notitiam alius objecti, apparet quod in illo, sit capacitas ad per se intendi, & per se informari à formal. Probat hoc inductio. Elementa secundum quod sunt partes mysti, possunt revocari ad mystum, quia tamen manet adhuc considerabilitas illorum, secundum quod corpora sunt, bene per se ingrediuntur considerationem physicam suntque species objecti. Rursus prima & secunda operatio, possunt quidem considerari tanquam partes compositivæ Syllogismi: quia tamen possunt adhuc considerari, secundum quod sunt operationes rectificabiles, adhuc primò & per se spectant ad objectum Logicæ, & non tantum reductivè. Quæ inductio, respicit hanc majorem. Habitum adæquatè sumptus, omnem considerabilitatem sibi propriam attingit: Unde inferitur ergo si præter considerabili-

tatem reductivam, manet adhuc aliquid considerabilitatis proprie, illam etiam attinget habitus. Sed non reductivè ut supponitur. Ergo per se. Major autem illa probatur, quia adæquatè tunc sumeretur habitus ut supponitur, quamvis non omnem considerabilitatem propriam attingens; & non adæquatè, quia adhuc esset complebilis per residuum illam considerabilitatem; residuaque illa considerabilitas, & esset propria, quia non attingeretur. Quia autem licet creaturæ possint in sua considerabilitate referri ad Deum tanquam effectus, tanquam quid conducens ad notitiam &c. quia tamen non repugnat aliquid enuntiare & revelare de illis Deum, sine hoc ordine, ideo adhuc possent cadere idque per se, sub fidem.

Continuatur Interium.

PROBatur SECUNDO. Intellectus objectum est cognoscibile vel intelligibile, ergo & objectum Fidei materiale erit intelligibile vel cognoscibile, in specie, ergo revelabile. Consequentia prima Probatur, quia idem debet esse objectum materiale speciei potentia, quod & generis potentia, ut ostendit inductio; & sic sensitivæ ut sic objectum, est sensibile; speciesque sensitivæ respiciunt pro materiali sensibile. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur. Si non esset idem objectum materiale speciei potentia, & generis potentia, & esset illa species illius generis ut supponitur, & non esset: quia desiceret in eo, quod requirit species: requirit enim species ut dicat eosdem ordines essentiales quos dicit & genus: quia debet species complecti in se genus, hoc ipso enim non esset species: si species debet in se complecti genus, debet etiam complecti ordines essentiales, quos dicit genus, neque enim ordines illi essentiales distinguuntur ab ipso genere. Non diceret autem species eosdem ordines essentiales, quia inter istos ordines quos dicit genus, est ordo ad objectum, quem ordinem non diceret illa species, quia non haberet pro objecto materiali idem objectum, cum ipso genere potentia. Subsumitur? Sed fides est species intellectivæ potentia. Nam hæc agitur de Fide supernaturali, quæ se habet per modum potentia, & est quidam intellectus supernaturalis. Ergo si intellectus ut sic, dicit pro objecto intelligibile, dicit etiam fides. Secunda consequentia probatur: quia hæc agitur de objecto, quod si species intelligibilis objecti spectans ad lineam credendi, & tamen uno nomine significatur, sub quo, omnia per se spectantia continentur, hoc autem nomen non potest ostendi aliud, quam revelabile. Quod ipsum ut constet.

PROBatur TERTIO Conclusio. Quia sub nullo alio nomine commodius explicari potest Ratio materialis objecti adæquata. Non sub nomine entis divini: quia peccatum est etiam species objecti

objecti fidei, & tamen non est Ens divinum: Negationes item & privationes, sunt (ut dictum) species objecti fidei, & tamen pro materiali fidei, non involunt Ens Divinum: potest item de non esse divino dari fides, ut cum credo non dari negationem esse Divini: objectum actus fidei, est non esse Divinum negativum, quod tamen non est Divinum, quia divino esse, est contradictionis oppositum. Non sub nomine Entis revelabilis: quia ly ens, est genus remotum: genera autem remota non debentponi in explicazione objecti, propter dicta in Logicis. Non sub nomine revelati: tum quia modiloquendi formari debent secundum usum Doctorum. Jam autem tota Schola Aristotelica objectum habitus cognoscitivi appellat cognoscibile, non cognitum, volibile, non volitum. Tum quia revelatum ex modo significandi importat tempus praeteritum. Jam autem potest esse actus fidei pro tempore praesenti, de quo non nisi verum est dicere, Revelatur. Tum quia eadem fides quae nunc est, attingeret objectum, quod Deus eras de novis revelaret. Sicut eodem habitu fidei Beatissima Virgo creditit venturum Christum, & venisse alias, positam Incarnatione. Assumptionem probatur quia quandojam peracta est Incarnatio debuisse in omnibus fidelibus mutari habitus fidei. Ergo apparet quod non ad solum revelatum, sed etiam ad id quod revelabitur porrigit se fides. Non sub nomine creditibilis: quia creditio est quid posterius revelatione. Ergo & creditibile est quid posterius revelabili: pro ratione enim adferri potest, Cur aliquid sit creditibile, quia scilicet est Revelabile. Ergo non est objectum fidei, quia pro illo priori, pro quo anteceditur a revelabili ipsum creditibile, jam est objectum fidei. Cumque ipsum creditibile, non sit ultima ratio fidei, non debet pro objecto illius ponи, quia hoc intrare debet definitionem fidei, definitiva autem debent esse ultima: unde assumi debet ad definitionem, genus proximum & differentia ultima. Tum quia creditibile ex modo significandi ut sonat, importat connexiōnem cum actu credendi: objectum autem fidei, potius connecti debet cum aliquo tenente se ex parte Dei revelantis; cum veracitas illius sit ratio formalis quae jam autem revelabile, magis se tenet ex parte Dei veracitatis. Tum quia sicut ex eo probatur, Ens creditibile esse objectum materiale: quia ad illud feruntur omnes actus fidei; ita dicam revelabile esse objectum fidei: quia ad illud feruntur omnes assensus propter revelationem. Tum quia si ex eo creditibile est objectum fidei, quia habitus fidei est creditivus; ita etiam objectum fidei erit revelabile; quia habitus fidei est assensus propter revelationem. Et sicut habitus cognoscitivi objectum est cognoscibile, infereturque ex eo habitus creditivi objectum esse creditibile, inferemus & nos esse revelabile. Ly item Revelabile, impor-

tat rationem assentiendi; cum tamen creditibilis quā talis, utpote tenens se à parte actus, non sit quā talis, ratio assentiendi. Tum quia concedunt oppositi, creditibile esse quid posterius revelabili, & ex eo non nisi revelabile non est objectum, quia creditibile magis proportionatur fidei habitui: nam quantumvis magis proportionetur fidei sub formalitate habitus creditivus, non tamen magis proportionatur, sub formalitate habitus procedentis propter revelationem, quae formalitas, est prior in Fide. Quod autem dicitur quantumvis illuminabile prius sit visibili, nihilominus visibile esse objectum visus, id non convincit: Nam in multorum tententiarum coloratum est objectum visus. Nec procedit paritas: nam cum lux sola, non possit videri, non potest esse objectum visus: universaliter enim objectum potentiae debet esse tale circa quod vertetur potentia; hoc igit enim & esset objectum & non esset. Cum ergo non versetur oculus circa lucem; nec enim videt ut supponit oppugnans, non potest esse lux objectum visus. Ex alia autem parte propter rationes adlatas revelabile est objectum fidei; habetque rationem prioris ut consentit pugnans.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT PRIMO quidam. Impossibilis est actus fidei, qui pro objecto materiali, non attingat Deum; sicut impossibilis est actus operationis, quin simul actu, quamvis non significet, attingat præmissas ergo Deus est objectum fidei materiale, ex quo cætera omnia pendent in esse creditibilis. Antecedens probat ex Studio. Nihil actu fidei attingit, nisi propter testimonium Dei sed propter testimonium Dei, attingere quidquam non potest, nisi simul attingat Deum, iuxta illud ad Hebr. 1. Accedentes ad Deum oportet credere quod sit, quod sit omni actu fidei supernaturalis. Et certe quomodo credimus Deo, si non credimus Deum esse, & veracem esse.

RESPONDENTUR. Negando antecedens. Prima ejus probatio est pro nobis, & paritatem non habet. Pro nobis est; quia sita se habet Deus in actu fidei sicut præmissæ, certè illæ in teria operatione, non se habent per modum materialis, sed per modum formalis, quia per modum motivi; adeoque etiam Deus ex vi paritatis, habebit se per modum formalis. Paritas etiam non tenet: quia si fieret illatio sine attendentia ad præmissas, esset illatio sine suo formalizatio: quia formalizatum & distinctivum illius, est illa attendentia præmissarum. Si autem pro materiali uniuscujusque assensus fidei non sit Deus, nondum sequeretur esse actum fidei sine suo materiali: nihil enim repugnat hoc materiale, esse etiam aliquid creatum, cum

R. P.
THE MLO
zia nowa
Tom. I. et II
D. VI

ramen (ut dixi) nullum possit esse formalis at-
vum ilationis, nisi attendentia præmissarum.
Quod secundam probationem antecedentis
distinguitur; illa propositio, sed propter testi-
monium Dei attingere quidquam non potest
fides, nisi simul credat Deum, creditione inclu-
sa in ipso met testimonio habente se per modum
formalis, concedo propositionem; nisi credat
Deum creditione non inclusa in ipso met for-
malis. Nego propositionem.

EXPLICATUR Distinctio. Dupliciter pos-
sumus attingere Deum tanquam objectum ma-
teriale. In primis ut subjectum credendi sit
ipse Deus, motivum autem sit testimonium illius
desse, & quia verax est. Secundò possimus
credere Deum, ita ut creditio illius reperiatur in
ipso formalis inclusa, impossibile enim est crede-
re testimonio DEI, & implicitè non credere
ipsum Deum. Si priori modo in omni actu fidei
releuat Deus, sequeretur objectum materiale
adæquatum fidei esse Deum: quia jām cum nul-
lo alio materiali, per se uniretur ratio formalis
objecti; si posteriori modo, non sequeretur esse
objectum adæquatum materiale Deum, sed so-
lum sequetur, esse illum objectum adæquatum
formale, quod non negatur. Quod ipsum
resolvitur ulterius. Non raro id quod est sub-
jectum, aut amittit rationem simpliciter subje-
cti, aut transit in rationem formalis, sic v. g. si
hoc quod fuit propositio, evadat non nisi terminus,
vel definitio, tunc jam non habebit ratio-
nem subjecti: quia ratio subjecti: non ha-
betur extra propositionem; terminus au-
tem & definitio, non est propositio: cum
stando in ratione termini, non habeat quid-
quam, quod de illo prædicetur. Tunc autem
est aliquid subjectum, quando capit supra illud
prædicatum. Rursus ipsa ratio subjecti, pot-
est transire in rationem formalis. Cum enim
non sit adstrictum subjectum, ad rationem non
nisi subjecti: benè potest terminus transire in
rationem formalis. Porro subjectum in ratio-
nem formalis dupli vi transit, in primis si po-
natur per modum prædicati: & sic quando enun-
tio Animal est rationale, ly animal, est subje-
ctum. Quando autem per secundam operati-
onem dico, homo est animal rationale, ly animal,
transit ex objecto in formale, quia omne
prædicatum, habet se per modum formæ respe-
ctu ejus de quo prædicatur, unde etiam prædi-
cata vocantur formæ Logice.

Alia etiam vi subjectum transit in formale,
quando totum illud complexum accipitur pro
motivo, motivum enim habet se per modum
formalis; & ita cum dicitur: Petrus est homo,
quia est animal rationale, ly animal jam non est
subjectum nec materiale, sed transit in formale.
Quia autem Deus attestans habet rationem for-
malis & motivi; ideo ly Deus quod alias est ma-
teriale, & subjectum fidei, transit in formale; Si
transit in formale, non sequitur, quod in quo-
cunque actu fidei attingatur Deus ut objectum
materiale. Quod attinet ad illam authorita-
tem Apostoli, illius mens fuit ostendere, ut ex-
plicant Theologi, quodnam sit objectum cre-
dendum, necessitate mediis.

OBJICITUS SE CUNDO Koninck hic disp. 9. dub.
1. num. 10. Revelabile, non est jam actu tale,
quod possit fide divinâ credi. Ergo revelabile
non est objectum materiale fidei: nam ut ali-
quid sit tale, non sufficit quod possit à Deo re-
velari, sed opus est, ut sit à Deo revelatum.

RESPONSETUR. Revelabile sumptum par-
ticipialiter, non est jam actu tale, quod possit fide
divinâ credi actu; secus sentendum de revela-
bili nominaliter, qua ratione sumptum, statui-
tur à nobis pro materiali. Idem aliter distin-
guitur. Revelabile non est jam actu tale, hoc
est quantum ex parte habitus habentis se per
modum potentiae supernaturalis, quod possit fi-
de divina credi, nego antecedens. Revelabi-
le non est jam actu tale, hoc est non habet omnia
necessaria ut eliciatur actus fidei, concedo ante-
cedens & nego consequentiam.

EXPLICATUR distinctio. Potentiae omnes
habent hoc, ut non tantum vis illarum extenda-
tur ad id quod de facto est, sed ad id quod potest
esse; ostenditque hoc inducitur & experientia.
Visiva enim nostra non tantum extenditur ad
flores, quos præ nobis habemus, sed etiam ad il-
los, qui v. g. ex Indiis adficiuntur. Quod
ipsum ulterius in hoc fundatur: quia potentiae
ad sua objecta est relatio transcendentalis, si tran-
scendentalis, essentialis; si essentialis, immutabili-
s; si & omnia essentialia immutabilia sunt.
Si immutabilis ab existentia objectorum quæ
mutabilis est, pendere non potest. Quia autem
fides, est habitus, habens se per modum potentiae,
ut pote adferens primas vires agendi, sit ut ex-
tendatur, non tantum ad id, quod revelatum est,
& cuius existit physicè, moraliterque durat repre-
sentatio, sed etiam ad id, quod extitum est, seu re-
velabile est. Quia tamen ipse potentia ad hoc ut
exeant in actum, indigent suis prærequisitis, &
sic visiva indiget certa distantia, lumine, objecto
actu colorato, &c. ut experientia ostendit, de-
positique conditio creatura, quæ cum esse li-
mitatum habeat, & operari, sequens ad esse, li-
mitatum habebit; non esset autem limitatum, si
independenter ab omnibus prærequisitis age-
ret, quod proprium est Dei. Idem etiam sit, ut
& habitus, qui est per modum potentiae, exigat
prærequisita ad versandum actu circa suum ob-
jectum, inter quæ prærequisita, est ipsam revela-
tio actuallis; tanquam formale afferendi;
quæ quia non supponitur esse versata circa id
quod non nisi reverbabitur, sit ut circa illud, non
possit versari actu, ex defectu prærequisitorum,
fides.

INSTABIS PRIMO. Cum non possit actu
versari

versari fides circa id quod potest non nisi revelari; cur nihilominus dicetur revelabile esse objectum fidei.

RESPONDETUR. Quia id exigit conditio ipsius potentiae, naturae extendere, etiam ad ea, quae non existunt, quantum est ex illa, nullaque facta ex illa mutatione, modo adsint praequisita. Objectum autem de quo hic complecti debet omnia, ad quae se extendit potentia, seu habitus.

INSTANT SECUNDO Koninck. Ut possit aliquid coloratum videri non sufficit quod a Deo possit illuminari, sed requiritur ut sit actu illuminatum. Ergo etiam ut aliquid sit actu objectum fidei, debet esse actuum revelatum.

RESPONDETUR. Quantum ex vi potentiae visivae, sine ulla in illa mutatione, extendi potest ad id, quod postea illuminabitur, licet ex defectu praequisitorum actu non extendatur. Quod idem verum est de fide.

OBJICITUR TERTIO. Multa sunt revelabilia ad quae se non extendit fides, ut ad incarnationem Spiritus Sancti. Ergo revelabile ad aliquid se extendit, ad quae se non extendit fides. Ex altera parte, ad aliqua se extendit fides, ad quae se non extendit revelabile: quia fides se extendit ad negationes, non autem revelabile: quia revelabile includit Ens, cum tamen negationes, non sit Ens.

RESPONDETUR. Objectum materiale, ex eo ipso quia commune est, potest se ad plura extendere quam habitus; vocaturque adaequatum non nisi hoc sensu, quod includat omnes species illius habitus. Sed quidquid de hoc sit, quantum ex vi habitus fidei, ille idem manens, potest se extendere ad credendam illam Incarnationem, licet se non extendat actu, defectu praequisitorum; ita ut sit ad illud objectum actu Potentia, sed actu, se non extendens. Revelabile includit Ens implicite, sed commune etiam negationibus, secundum quod Arist. 4. Metaph. tex. 2. ait: *Ipsum non Ens, quandoque esse Ens dicimus.*

Quae ipsa latitudo hujus objecti, ostendit fidem, sicut & intellectum, ad infinita syncategorematicè se extendere posse, licet non se extendat ad infinita categorematicè.

INSTABIS PRIMO. Saltem non est ratio cur sub nomine revelabilis hoc objectum statui debeat: nam etiam Logica est habitus cognoscitivus, & tamen non sequitur quod materiale illius, debeat ponii sub nomine Cognoscibilis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia Logica non est potentia, sicut non est necesse ut participet immediatè de ratione objecti ipsiusmet potentiae. Fides autem est potentia supernaturalis intellectiva. Deinde quia alii habitus habent nomen, sub quo sua objecta exprimant, & ad quod species omnes per se considerabiles revocari possunt. Jam autem non est nomen, quod exprimat objectum fidei, non designando a ratione materialis etiam illa objecta,

qua per se primò possunt informari ratione formali fidei Divinæ, quod ipsum obest, ne hoc objectum, dicatur Deus.

INSTANT SECUNDO Valentia, nihil est in fide quod non revocetur ad Deum, specie omnia, ut pleniorum Dei cognitionem habemus. Ergo Deus, non revelabile, erit, quod tum objectum materiale.

RESPONDETUR. Quia multa prater considerabilitatem illam reducibilem ad Deum possunt informari ratione formalis fidei, ideo præter illam reducibilitatem, habebunt adhuc rationem specierum objecti fidei: & quia objectum de quo hic queritur, debet esse commune omnibus per se considerabilibus, cum hanc communitatem non dicat Deus, sit, ut non sit quantum objectum.

OBJICITUR QUARTO. Idem debet esse objectum principiorum & habitus discursivi. Sed objectum materiale Theologiae, quae est habitus discursivus, ex principiis fidei est solus Deus. Ego & fidei.

RESPONDETUR. Negatam fuisse minorem in Proemial. 1. partis Major autem vera est, quia ratio hæc haberi potest. Quia si non idem objectum esset principiorum & habitus, non quam fore argumentum in forma: quia scilicet scientia est habitus Conclusionis, & principia sunt præmissæ: Si ergo aliud est objectum principiorum & aliud Conclusionis, erunt quatuor termini, consequenter nihil tunc scitur. Deinde discursivè nihil scitur, nisi mediantibus principiis. Ergo si principia idem objectum non tangunt, quod vult scire scientia discursiva, nihil unquam sciet.

Noto tamen. Duo esse principia universalia fidei. Hoc Deus dixit, & Deus est veritas prima. Hujus principii Deus est veritas prima, objectum materiale est Deus, sed ita (ursum dicta) in multis assensibus transeat in formalis, non ergo universaliter erit objectum materiale. Sub illo autem termino hoc Deus dixit, ly hoc quod est pro materiali non supponit pro solo Deo, adeoque illic Deus non est materiale, consequenter utrumque hoc principium facit, ut materiale fidei, non sit solus Deus.

OBJICITUR QUINTO. Authoritas sacra Scripturæ & Patrum pro objecto fidei statuunt Deum, quod assumptum distinctè probat. Validitas hæc disp. 1. quæst. 1. puncto 1. § 3.

RESPONDETUR. Authoritates has upplurimum loqui de objecto formalis, vel de objecto principali, hoc est nobilissima credendorum species, quæ indubie est DEUS.

DIFFICULTAS III.

Quo sensu possit dici Objectum materiale adaequatum Fidei Deus?

Dem habitus sub diversis formalitatibus potest habere diversum objectum.

R. P.
THI MLO
zia nowska
Tom. I. et II.
D. VI

RATIO quia si diversitas simpliciter scientiarum, inserta diversa objecta. Ergo etiam in eadem habitu, diversitas scientiarum quoad formalitates, potest diversitatem formalem objectorum requiri. Deinde si eadem indivisibilis entitas, secundum totum suum esse sumpta, aliter definitur prout est essentia, aliter prout natura, aliter prout quidditas. Ergo etiam & idem habitus, sub diversa formalitate aliter definiri potest. Ergo & aliud habere formaliter objectum, cum suo objecto definitur. Porro fides duplum spectari potest. In primis in quantum est habitus sumptus pro potentia intellectiva supernaturali, sic sumpta habet pro objecto revelabile. Deinde spectari potest fides prout est habitus quidam enigmatis, & in specie, praeludens visioni beatifica. *De sic sumpta fide*

DICENDUM est. *Quod fides sumpta pro cognitione enigmatica, antecedente cognitionem que vocatur facie ad faciem, habeat pro objecto aequaliter Deum.*

PROBatur PRIMO. Omnibus illis rationibus quas supra tolverbamus contra Conclusionem, faveantque loca Scripturarum: ut 1. ad Thessalon. 1. in omnibus locis fides nostra, quae est ad Deum, perfecta est. Augustinus etiam lib. 4. de Civit. C. 20. dicit, *Fidei primum & maximum officium est ut in unum credit Deum.*

PROBatur SECUNDO. Visionis beatifica objectum est Deus ut scitur ex 1. par. & ex materia de beatitudine. Ergo & fidei sumpta pro habitu enigmatis. Consequentia probatur ex S. Paullo. Videamus nunc in enigmate, tunc autem facie ad faciem, ac si diceret: *Idem quod nunc clarè non cognoscimus, clarè videbitur in Deo, non idem autem clarè videremus, si non idem esset objectum fidei & visionis.*

PROBatur TERTIO. Quia si non esset idem objectum Fidei pro enigmatis habitu sumptu & visionis, & sumeretur pro enigmatis habitu ut supponitur, & non sumeretur, quia enigma & evidens solum differunt claritudine & invenientia: hoc ipsis enim non esset hujus, sed alijs, & aliud enigma. Quæ autem tantum claritudine & invenientia distinguuntur, non distinguuntur objecto materiali: quia alias non sola claritate & evidentiâ distinguuntur.

OBJICITUR PRIMO. Etiam sic sumpta fide pro habitu enigmatis, quod Abraham generat Isaac, & quod Tobias habuerit canem, non apparet, quia ista omnia pertineant ad Deum.

RESPONDETUR. Pertinere ad Deum eo modo, quo ista videtur in Patria, pertinebit ad Deum: referendo scilicet generationem Isaac tanquam pertinentem ad genealogiam temporalem Filii Dei, & canem Tobias tanquam effectum providentiae divinae. Unde & viri spirituales de facilis creaturas referunt ad Deum. Quanquam ex dictis supra, sufficeret referibilitas in ratione formalis.

INSTABIS. Si Deus sub qualicunque forma-

litate, esset objectum quod inquiritur, ideo esset: quia omnia dicent ordinem ad Deum: quæ ratio multum probat: quia sequeretur omnium scientiarum objectum esse Deum; quia omnia quæ tractantur in scientiis, dicunt ordinem ad Deum.

RESPONDETUR. Ordinem hunc debere esse non in ratione entis, qualem dicunt objecta scientiarum ad Deum: sed in ratione attingibilis: in qua ratione, considerantur reliqua, in fide, pro enigmatis habitu sumpta, relatè ad Deum.

OBJICITUR SECUNDO. Fidei pro habitu enigmatis sumpta objectum est Deus. Ergo & simpliciter sumpta.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia quæ rationes militant pro antecedenti, non pugnant pro consequenti: & fides sumpta pro habitu enigmatis, attendit ad id quod postea videtur; sumpta autem pro potentia intellectiva supernaturali, quæ competit in via, attendit ad id, quod dicit veritas prima in dicendo, quam etiam dicere id, quod non est Deus, nihil vetat.

OBJICITUR TERTIO. Potest Deus decretum facere aut de non revelando quoquam, aut de non revelando eo, quod sit in ratione attingibili à fide attribuibile ad Deum, quo casu adhuc foret eadem fides, & tamen non haberet idem objectum. Ergo Deus non est objectum fidei.

RESPONDETUR. Quod ad duos illos casus attingit eos & illi similes attingit Lugo disp. 3. sect. 1. & Amicus disp. 1. sect. 7. ut hi casus resolvantur.

ASSERO PRIMO. *Nullam esse creaturam essentialem irrevelabilem.* RATIO quia implicat illam non cognoscere ad Deo, & implicat illam praeccludere Deo, ne Deus etiam ex absoluta sua potentia possit dicere quid de illa sentiat, videturque esse limitatio Deo indebita, ut non possit dicere quid sentiat, liberisque insignis servitus est, non posse promere, quid sentias; præcipue cum ipsa dictio, ordinetur ad internos conceputus manifestandos.

ASSERO SECUNDO. *De facto Deum non habere decretum nihil revelandi.* RATIO quia implicat cum tali decreto aliqua revelasse, cum tamen de facto aliquid revelari. Habet tamen de facto Decretum aliqua non revelandi: quia de facto aliqua non revelabit.

ASSERO TERTIO. *Casu quo Deus formaret Decretum de nihil revelando,* duplum illud decretum se posset habere. Primo, ut sit æquivalens negatio etiam non revelandi hujus decreti. Secundo, ut se illud decretum extendat, non nisi ad distincta ab illo decreto. Sicut in humanis accidit cum iratus aliquis dicit: *Nolo quidquam loqui tibi.* Qui actus, hunc sententiam habet, denuntio tibi, quod extra hanc denuntiationem, nihil tibi sum denuntiaturus. Casu quo

(b) DEUS

DEUS formaret decretum in priori sensu, nihil jam caderet sub fidem, quia nulla esset veritas, quam posset attingere sub suo formalis fides. Casu autem quo Deus formaret decretum posteriori modo, adhuc foret fides: quia illud ipsum revelaret Deus, quod in posterum nihil vellet revelare; & si hoc ipsum revelat, habetur sufficiens formale fidei.

ASSERO QUARTO. *Possit Deus facere decretum de non revelanda v. g. Incarnatione directe, quo decreto posito, possit Deus revelare decretum de Incarnatione.*

RATIO quia decretum de Incarnatione directe manifestatur, indirecte autem Incarnatione: quia sic manifestari illam non implicat: quia non fecit Deus decretum de illa indirecte non manifestanda. Et converso posset Deus facere decretum de non revelando decreto de Incarnatione directe, & hoc casu, posset revelare Incarnationem, quamvis ex illa revelata, sequatur indirecta revelatio, decreti Incarnationis.

ASSERO QUINTO. *Casu quo Deus faceret decretum de non revelanda Incarnatione, & non faceret decretum de non revelando ipso decreto, nulla committetur implicantia.*

RATIO, quia illa ostendi non potest, neque circa idem versaretur decretum, & non decretum. An autem tunc circa indirecte revelatum possit versari fides decidendum conformiter ad dicenda de revelatione virtuali. *Ex his afferis ad Objectionem.*

RESPONDETUR. Casu quo Deus faceret decretum de non revelando quodpiam, quod in ratione attingibilis à fide possit attribui ad Deum tanquam rationem formalem motivam, illudque decretum manifestaret, tunc pullularet contradicatio: quia & non esset attribuibile ut supponitur, & esset attribuibile, quia illud ipsum decretum manifestatum, est attribuibile ad Deum tanquam motivum fidei. Casu autem quo illud decretum non manifestaret, nullamque aliam rem; jam non esset ulla fides. An autem habitus fidei casu quo nonnisi unum objectum attingeret v. g. illud decretum de non revelando, esset eiusdem speciei cum nostrate, dubitari posset. Sed si ex accidenti non possit versari, adhuc esset eiusdem speciei. Casu tamen quo daretur aliqua fides, qua esset essentialiter nonnisi unius objecti attractiva, indubie specie à nostra differret. An autem possit dari fides talis? consequenter decidendum, An etiam possit dari intellectus, nonnisi ad unum cognoscendum determinatus, de quo in Anima.

Q U A E S T I O II.

De ratione formalis Quæ Fidei.

Quantumvis Ratio formalis propter Quam fidei, & Quæ, eadem sit ut infra videbimus, disceptando tamen discernetur, ob ampli-

tudinem materiae. Communiter omnes affigant pro objecto formalis fidei Veritatem primam hoc est Deum, prout habet rationem veritatis primæ. Fundatur hoc in prima Joan. 5. *Si testimonium hominis accipimus, testimonium Dei maius est.* Et: *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.* Christus ipse fidei Petri in revelationem Patris refert: & ad Galat. 4. S. Paulus suum Evangelium refert in revelationem Jesu Christi, & prima ad Thessal. 2. appellat ilud non verbum hominum, sed verbum DEI.

Porro triplex potest formari conceptus de veritate prima. Primo quod sit veritas prima dicendo, quæ in re est ipsem Deum, prout necessario verum dicens, & impotens mentiri. Secundo formatur conceptus de veritate prima, quod sit veritas prima in cognoscendo, quæ re est ipsem Deum, nonnisi res ut sunt, cognoscens, adeoque impotens falli. Tertio formatur conceptus veritatis primæ, secundum quod est veritas prima in essendo, de qua infra.

DIFFICULTAS I

An veritas prima in dicendo, & semperdem, sit Objectum formale fidei.

ICENDUM PRIMO. *Veritatem primam in dicendo esse etiam rationem formale fidei.*

PROBatur PRIMO. Si veritas prima in dicendo non esset formale fidei, posset credi antequam posset credi, sed id implicat. Ergo & illud quo sequitur. Sequela probatur. Posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi. Sed si veritas prima in dicendo, non esset etiam motivum formale fidei, possemus sentiri antequam dicatur; si quidem illa dicatur non esset ratio formalis assentendi. Ergo si veritas prima in dicendo non esset etiam motivum formale fidei; possemus assentiri, antequam possimus assentiri. Major immediata probatur. Credere est assentiri quia dicitur: hoc enim est definitivè credere. Ergo posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi.

PROBatur SECUNDO. Si veritas prima in dicendo non spectaret etiam ad rationem formalem fidei, non posset dari ratio cur aliquid creditur: quæram enim cur credas Deum, esse numerum, & non credas Antichristum salvandum; dicaste non credere Antichristum salvandum, quia id non cognoscit Deus: quia id non promisit, &c. te autem non credere nisi quod cognoscit, quod promisit &c. Deus, quæram ex te. Unde tibi constet non cognoscere DEUM, & non promisisse salvationem Antichristi; & tandem respondere debebis, ideo te credere. Ternitatem: quia Deus dixit. Item ideo te credere perditionem Antichristi, quia id Deus dicit.

PROBatur TERTIO. Si dictio Dei, non est eius motivum formale fidei: Ergo Deo dicenti possemus dicere: Nego. Sequela probatur: quia quando aliquid non est ratio formata,

motiva ad aliquid, quamvis construatur cum Subjecto possimus dicere: Nego: Ut ostendit Inductio. Nam si quis dicat currente Petro Petrus currit quia lignum est, bene respondeo Nego, non quidem Petrum currere, sed complexum illud. Quod resolvitur in principium Dialecticum. *Propositio Causalitatis est vera quando causa est vera*: Et quia illa causa ponitur pro praedicatori, praedicatum autem, ut sit verum, debet habere in illo genere quandam identitatem, falsa autem causalitatis, non habet hanc identitatem. Non possumus autem respondeo Deo dicenti: Nego: quia alias posset illi dici falsum est. Sicut quando illa adlatam causalitatem de ligno, dicimus Nego, idem est, ac si dicamus, falsum est, nihil enim negatur nisi falsum. *Quod attinet ad Secundam partem ticuli, nempe: An veritas sit semper objectum formale fidei, haec pars etiam affirmatur*. Sed ejus probatio pendet ab impugnatione aliarum Sententiarum: quae adstruunt alia motiva excludendo veritatem in dicendo. *Quod ut fiat. Sit*

Punctum Difficultatis I.

An veritas intrinseca credibilem possit esse motivum formale fidei.

Dicit Ripalda disp. 2. de Fide num: 30. Quod objectum formale & intrinsecum fidei, possit esse veritas intrinseca credibilem, præluciente tamen ut objecto formalis extrinseco, auctoritate Dei, qua doctrina in quantum requirit Auctoritatem primam, coincidit cum conclusione prima, in quantum autem recurrat ad veritatem intrinsecam credibilem. *Contra. Dicendum est. Quod veritas intrinseca credibilem, nullo modo possit esse motivum fidei.*

PROBatur PRIMO quia & esset actus ille fidei & non esset. Esset ut supponitur non esset autem, quia impossibile est esse actum fidei sine motivo, sicut & actum virtutis cuiuscunq; sine motivo illius virtutis, quod resolvitur in hoc principium. Quia actus specificantur ab objecto seu motivo. Sed si veritas intrinseca credibilem moveret fidem, esset actus fidei sine suo motivo: quia veritas intrinseca credibilem non potest esse ulio motivo per modum attestantis, hoc ipso enim non esset veritas intrinseca. Ergo nec potest esse motivum fidei. Cum fides nec definiri nec concipi possit, sine ordine ad attestacionem; quam attestacionem veritas intrinseca credibilem quam talis, non dicit.

PROBatur SECUNDO. Quia vel aliorum credibilem veritas intrinseca potest esse motivum assentiendi fidei: Volum. Neutrum dicitur. Non primum, quia non est major ratio unius quam alius, non etiam omnium: quia quod non potest esse motivum nobis ullo modo assentiendi, illud non potest esse motivum assentiendi per fidem. Sed nobis saltem aliquorum credibilem intrinseca veritas, non potest esse

ullo modo motivum assentiendi: quia veritas intrinseca in tantum est motivum assentiendi, in quantum apparet nobis connexi terminorum clara & evidens: quid enim aliud? Jam autem quae est connexio terminorum in ordine ad nostrum intellectum in hoc credibili, Unitas Divina, est Trinitas.

PROBatur TERTIO. In quantum moveor veritate intrinseca credibilis hujus: Terra est, vel est motivum idem, quando id experior, aut ratione naturali attingo, vel non est idem. Si idem & eodem modo movens: Ergo sicut in experimentalis v.g. Scientia, motivum illud veritatis intrinsecæ, non est motivum Fidei; nec alias erit. Sinon idem, nec eodem modo movens; Ergo vel non est veritas illi intrinseca motivum: quia haec est eadem, utpote identificata rei: vel si non est eodem modo movens, ostende differentiam, & quidem sufficientem ad fidem.

RESPONDEBIS ex Ripalda. Quod virtualiter illic respiciatur semper auctoritas Divina quae formalisat fidem.

CONTRA quia hic non disputatur de virtuali illa respiciencia: Concedimus enim illam formalisat fidem. Sed queritur de illa parte, quae est veritas intrinseca credibilem, quomodo illa formalisat fidem?

OBJICIT PRIMO Ripalda. Objectum formale immediatum & intrinsecum Conclusionis formalis, potest esse veritas ipsius conclusionis objectiva, quin immediata & intrinsecè assensus Conclusionis, relipiat præmissarum objecta: at assensus mysterii revelati elicitus per fidem, potest esse Conclusionis formalis illata per discursum. Ergo objectum formale & intrinsecum assensus fidei, potest esse veritas ipsa mysterii revelati.

RESPONDETUR. Negando Majorem propter illum terminum Conclusionis formalis: haec enim non potest esse sine respiciencia præmissarum; quia non potest esse, quin resolvatur in ly. *Eo quod hec sint ut scitur ex Logicis; ne haberet tunc Conclusio per quid distingueretur ab assensu simplicis propositionis: unde foret materialiter non nisi Conclusio.* Negatur etiam Paritas quia cum utrobque sit eliciendus assensus scientificus, cumque ille quæ scientificus est, non determinet sibi præmissas, sed & cum illis, & sine illis haberi possit, stante ratione scientiæ, ideo poni poterit etiam sine præmissis, propter solam veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidei, cum non sit assensus scientificus, ideo intelligi non potest cum motivo solo, vel eodem modo concurrente scientifico. Non videtur autem quomodo veritas intrinsecan sit motivum præcitate scientificum, vel quomodo non eodem modo concurreret etiam ad fidem. Si autem eodem modo concurseret ad fidem, quo concurrit ad sentiam, quo modo extraheret illum assensum, ad rationem fidei?

OBJICIT SECUNDO. Assensus Trinitatis se-
(b) 2 quentes

quentes primum ejus assensum, eliciuntur à Catholico virtute infusa fidei, at ii assensus non semper respiciunt immediate Auctoritatem Dei. Ergo respiciunt intrinsecè veritatem intrinsecam mysterii, quid enim aliud? Minor probatur ipsa experientiâ: quia immemores revelationis recitamus Articulos fidei. Imò quamvis Deus negaret omnem concurredum ad memoriam revelationis, si ea Mysteria proponerentur, continuò crederemus; sicut assensum scientificum damus objecto fine discursu, quem deramus cum discursu.

RESPONDETUR. Majorem in optimis falsam esse universaliter: potest enim Catholicus etiam naturali fide assentiri Mysterio, excitabuntque tales actus charitatem non nisi naturalem, ita ut ille assensus, tunc non nisi revocandus sit ad fidem, quando est sicut oportet; quæ distinctione non reperitur in actibus scientificis.

Ad intentum difficultatis. Negatur Minor, recitamus autem articulos fidei, immemores revelationis, memoriam quæ possit fundare ut ajunt, actum reflexum, licet simus memores implicitè illius revelationis, seu tanquam definiti prædicati inclusi in definito, licet non evoluto.

RATIO. Quia quando recitamus Credo in Deum, si queratur ex nobis quare credis? revolveret se hic actus ex vi præsentis quam tunc habet dispositionis, in hoc principium: *quia Deus dixit*. Rursus si queratur quid sit Credo: in supposita materia respondebitur per definitiōnem: assentior quia revelatum. Verè ergo in illo Credo, tanquam in definito, Dei dictio tanquam definitivum prædicatum includetur. Et quamvis Deus neget concursum ad memoriam illam revelationis fundativæ ut ajunt reflexionis, & evolutæ habentis, non potest tamen negare concursum ad memoriam revelationis inclusæ in ipso net Credo, tanquam definito, calu quo velit esse actum fidei. Imò etiam in assensu scientifico, si ille sit similis præhabito, debet referri discursus virtualis saltim.

Objicit TERTIO idem. Priusquam intellectus assentiatuſ alicui mysterio, proponitur per apprehensionem auctoritas Dei revelans Mysterium, eaque apprehensione elucescit tum veritas intrinseca existentia revelationis, tum veritas intrinseca existentia mysterii; At præmissa apprehensione illa, potest intellectus assentiri veritati intrinsecæ Mysterii, quin eo assensu veritati revelationis assentiatur, quod ipsum probatur. Ea ratione cum sola apprehensione Mysterii non poterat intellectus assentiri Mysterio: quia in ea sola, non innotescit veritas Mysterii: at sola adjuncta apprehensione revelationis Divinæ innotescit veritas Mysterii, quæ antea latebat. Ergo ea sola adjuncta, poterit assentiri, veritatisibi proposita, Mysterii.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Probatio illius Transitur quia non inferi Negatum,

& si admittit apprehensionem revelationis admittit assensum, non ob Veritatem intrinsecam, sed ob Revelationem factam ita ut id cui assentimur, sit veritas intrinseca, propter quod autem assentimur, sit revelatio quæ apprehenditur.

INSTARI potest PRIMO. Potest aliquis assentiri Deum esse Trinum quia est Trinitas. Ergo potest aliquis assentiri mysterio, propter veritatem intrinsecam.

RESPONDETUR. Concedendo totum: Quia ille assensus non esset fidei, sed Theologicus, quid non debet semper immediate innata revelationi. Cæterum si quis diceret Credo esse Trinitatem, quia est Trinitas, esset illuc actio dei, sed supponendo revelationem inclusam in ipso Credo, faceretque hunc sensum. Assentior: quia Deus dicit se esse Trinitatem, quia est Trinitas ut ille dicit.

INSTAT SECUNDO Ripalda. Quamvis Deus us decerneret negare concursum ad assentendum revelationi: potest intellectus assentiri Mysterio quod sibi proponitur revelatum a Deo, & tamen tunc attingeretur non nisi veritas intrinseca.

RESPONDETUR. Si Deus neget concursum assentendum clare & evolutè revelationi, poterit adhuc assentiri fides: sufficit enim assensus implicitè revelationi: secus si Deus denegat concursum ad assentendum etiam implicitè revelationi, & tanquam definitionis termino, inclusu in definito: Jam enim tunc, esset non nisi assensus Theologicus.

INSTAT TERTIO à Pari PRIMA PARITAS. Existentia coloris non potest intellectus assentiri intuitivè absente luce, ac vero luce presente, assentiri potest, quin eo assensu, assentiatur existentia lucis, sicut absente luce, potest assentiri exsistit lumen. Ergo similiter poterit assentiri post revelationem propositam Mysterio, et ante illam assentiri non poterat, quin eo assensu, revelationem attingat.

RESPONDETUR. Negando consequentium. Quia in calu Antecedentis assensus ille scientificus, habebit præcūsum sui specificativum, veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidelis fieret propter veritatem intrinsecam Mysterii, non haberet præcūsum sui specificativum, quia haberet idem & eodem modo concurrens scientificum, ac concurrit ad assensum scientificum.

SECUNDA PARITAS est. Ex Solo amore Simplici Bonitatis Divinæ potest moveri homo ad detestationem efficacem peccati oppositam bonitati Divinæ, quam detestatio intrinsecè & immediate non attingit. Ergo similiter poterit intellectus, ex sola apprehensione Auctoritatis Divinæ revelantis Mysterium, non ob assensum veritatis Mysterii, non recipientem intrinsecè Auctoritatem revelantem DEI.

RESPON-

R. P.
THEMLO
zianowsk
Tomek
D. VI

RESPONDE TUR. Paritas non tenet. Quia unaquaque virtus habet & actus prosecutus, & fugit, prosequitur amor bonitatem Divinam, fugit opposita illi, adeoque utrobique habendo suum specificativum. Specificativum autem suum non haberet fides, si veritatem intrinsecam pro motivo haberet. Deinde quod attinet ab antecedens, licet detectatio utcunque non attingat bonitatem Divinam, attingit tamen detectatio amorosa. Cujus specificativum hic & nunc, est bonitas Divina.

OBJICIT QUARTO. Proposita per apprehensionem suasivam Auctoritate Dei revelante Mysterium, potest voluntas imperare assensu Mysterii, non imperato assensu revelationis, consequenter respicietur tunc veritas non nisi intrinseca Mysterii. Probatur. Quia voluntas potest Deo praestare obsequium, non solum in assensu revelationis, sed etiam immediate in assensu Mysterii. Imo hoc obsequium potius exigitur in assensu Mysterii. Nam voluntas obsequium non praestat in eo assensu, qui non est subditus libertati ipsius; at tota libertas voluntatis, revocatur solum in assentiendo revelationi; cui posito assensu, non potest dissentiri Mysterio: quia lumine naturae notum est, revelationem Divinam esse necessariò conexam cum veritate Mysterii. Quod autem hoc obsequium, sit etiam situm in assentiendo immediate mysterio revelato. RATIO est. Tum quia obsequium praestitum Auctoritatem creatæ, non tam consistit in assensu testimonii ipsius, quam in assensu rei propositæ. Tum quia Hæreticus contemnit Auctoritatem Dei non solum dissentiendo revelationi, sed etiam immediate dissentiendo Mysterio. Ergo & Catholicus poterit revereri Auctoritatem Dei non solum assentiens revelationi; sed etiam immediate assentiendo Mysterio, ob revelationem simplici apprehensione propositam.

RESPONDE TUR. Quod possit voluntas imperare assensu Mysterii, non imperato explicitè assentu revelationi, imperato tamen implicitè & non clare, in illo termino, *Credo*. Licet autem voluntas praestet obsequium etiam in assensu fidei, qui exhibetur Mysterio, non excluditur tamen unquam assensus revelationi implicitè. Deinde negatur quod obsequium creatum, magis restatin assensu rei dictæ, quam Auctoritati dicentis, cum taxa assensus rei propositæ, sit magnitudo assensus ad Auctoritatem, quia negatæ negatur ipsum principium quodammodo eritque error in principio. Negatio autem assensus ad rem dictam, erit negatio particularis, & quasi Conclusionis. Negatur, item quod in humanis, rei propositæ credendo assentiri possimus sine motivo, *quia dictum*. Negamus item hæreticum in tantum esse hæreticum: quia dissentitur rei propositæ, sed quia dissentitur rei propositæ, prout dictæ à Deo. De illa questi-

one. An sit libertas in assentiendo Mysterio supposito assensu ad revelationem quid sit dicendum, ex alibi conclusis colligetur. Esse scilicet liberum illum assensum quia determinatio ad assentendum Mysterio supposito assensu ad revelationem, est ex suppositione consequenti, & exercitio libertatis, quod exercitium libertatis non afferit sed fundat libertatem. Imo si libere non nisi revelationi assentiamur, majus erit obsequium assentiri illi, quam Mysterio, contra quam velit Ripalda.

TANGIT HOC Argumentum. An ad assensum fidei sufficiat simplex apprehensio revelationis, non assentiendo revelationi. Et quidem fieri potest assensus mysterio non assentendo illi revelationi explicitè, quia non est ratio cur implicitè factus assensus, non sit sufficiens, non tamen iste implicitus assensus excludi debet: simplex enim apprehensio revelationis non potest esse formalitativa fidei; est enim indifferens ad assentiri & dissentiri sicut & propositio malitiae. Ergo se sola, in ratione fidei, non potest formalisare assensum. Deinde Fides, est assensus propter, adeoque habens motivum, habetque se per modum secundæ operationis, secunda autem operatio, non est simplex apprehensio.

OBJICIT QUINTO varias authoritates. Sed ilæ non ostendunt quod aliquid independenter à dictione Divina formalisetur pro sua parte fidem; sed solum ostendunt fidem extendi etiam ad objecta quæ proponuntur, & non ad solam revelationem, nec ad id solum, quia Deus verax est.

Punctum Difficultatis 2.

An promissio Dei prout conditio veridicitati, formalisetur Fidem.

DICENDUM. Quod non. Est conclusio contra Ripalda. Qui licet concedat moveri fidem veritate in dicendo & cognoscendo, tamen d. 2. n. 74. dicit plures assensus fidei, illis non moveri, sed sola fidelitate Dei in promissis, si hæc distinguitur à veracitate.

PROBatur PRIMO Conclusio. Quia illa fidelitas prout veridicitati conditio gatur, & est motivum fidei quia talis ut supponitur, & non est: quia ex motivo illo fidelitatis, non posset dicere homo *Credo*. Quod ipsum probatur, quia *Credo*, definitivè, non est utcunque assentiri certo: quia alias etiam *Visio Dei*, quæ est assensus certus foret fides; confunderemusque genericum prædicatum, quod est assensus certus, cum specifico, quod est fides Divina. Item: *Credo*, non est assentior certo in evidentia: quia cum ipsum assentiri certo, non dicat formalitatem *Credo*, quia talis, in evidentia item est prædicatum, quod nihil dicit de prædicatis intrinsecis, adeoque constitutus in ipsius *Credo*: est enim in evidentia, non nisi proprietas consequens ad credo. Ergo conjunction hujus in evidentia cum assentior certo, non formalisabit, nec constituet fidem.

(b) 3 Non

Non etiam Credo, definitivè est, assentiri certo propter locum extrinsecum: quia formalitas præcisa loci extrinseci, nihil importat de specifico ipsius Credo: locus enim extrinsecus, est prædicatum commune, adeoque etiam ad opiniones & assensus non certos applicabile. Ergo conjunctio illius tanquam aliquis generis cum alio generico, hoc est, assentior certo, non formaliter Credo: quia duas rationes genericæ, non possunt specificare ultimo, nec quidquam aliud ostendi potest, quod dicat ly Credo, nisi assentior certo propter testimonium Dei. Ex quibus omnibus. Probatur illa Sequela. Quando homo non potest dicere assentior certo, quia Deus testatur, non potest dicere Credo. Sed si moveatur motivo, quod est promissio, constituta à testimonio vel dictione vera, non potest dicere, assentior quia dicitur, sed quia promittitur, prout promittitur distinguitur ab ipso dicere vel testari vere. Ergo si moveatur motivo quod est promissio, non potest dicere Credo.

PROBatur SECUNDO & Suppono. Promissionem spectare etiam ad spem, quosupposito sic formatur Argumentum, vel eodem modo promissio illa movet Spem ac Fidem, vel non eodem. Si eodem. Ergo Fides, est Spes, habens scilicet motivum specificativum spei. Ergo non est Fides, & illa Spes erit Fides, dabiturque prædicatorum commissio; si non eodem modo sumpta promissio movet Fidem, non poterit quidquam aliud assignari nisi veritas, quam semper intendit intellectus.

PROBatur TERTIO quia ille assensus vel est certissimus ex parte motivi vel non. Si non est certissimus. Ergo non est talis, de quo hic queritur. Si autem est certissimus, debebit ostendi unde disumat certitudinem? Unde enim certò assentitur homo. Deum esse fidelem in promissis, non ex eo quia dicit se talem: hoc enim negat Ripalda. Non ex eo: quia demonstrat Ratio illum esse talem: quia hic assensus non esset ex suo genere certissimus, nec esset fidei. Non ex experientia illius fidelitatis: quia experientia hæc non nisi moralem certitudinem fundare potest. Ergo recuri ad hoc debet, quia dicit se esse fidelem, & est in dicendo verax. Ergo non movebitur tunc anima ad fidem, independenter à motivo veridicitatis primæ. Quod Argumentum vide infra ad instantiam primam.

OBJCIT PRIMO. Assensus quibus persuaderemur futura quæ à Deo promittuntur facienda, eliciuntur à fide Theologica. Idque probat authoritas S. Pauli, qui agnoscit ad Romanos 4. fidem Arahæ, quæ tamen innitebatur promissioni Divinæ, actum item spei, præcedit fides Theologica, quæ certè innititur promissioni Divinæ. Denique quia assensus quo persuaderor, fore bonum à Deo promissum, quia à

Deo promissum est, omnino est certus & obli-
rus, innexus verbo Dei. Ergo cum non peder
ad spem & charitatem, spectabit ad fidem. Sed
hi assensus non moventur à veracitate & sapientia
Divina. Ergo dantur assensus fidei Theologica, qui non movetur à Sapientia Divina. Minor in qua est difficultas probatur pluribus Auctoritatibus Scripturæ. Et Augustini lib. 1. de Civit. cap. 77. & S. Thom. Lecti 3. In 4. ad Rom. ubi dicit. S. Paulus assignat rationem
firmitatis fidei Arahæ, considerationem omnipotentia Dei. Tullius etiam pro Sexto Roscio
habet. Nemo credit, nisi ei, quem fidelem
putat.

RESPONDETUR. Recitatæ ab illo Auctoritates, non concludunt intentum, ad Hebr. 10. n. 11. hilaliud dicitur, nisi quod res promissa, sub fidem certissimam & indeclinabilem cadat; non autem quod motivum illius qua talis, sit promissio, & ibidem 11. solum vult, quod Deus promittens, sit subiectum quod creditur, ejusque fidelitas allicitivum ut promptius credatur. Unde & Sara fidelem esse creditur Deum, qui repromisera. Sed non ideo formaliter creditur, qui repromisera. de hoc enim nihil habet S. Paulus. Et ad Theffalon. & 2. ad Timot. 2. nihil aliud habet, quam quod Deus fidelis, sit subiectum circa quod versatur fides. Aug. Cnatur loquitur de invitativo & allicitivo fidei; quod etiam intelligit S. Thom. per illos terminos Ratio firmitatis: experimur enim nos invitari ad assentendum ei, quod dicitur, ex motivo, quod dicitur: si cæteroqui sit fidelis, & potens promittens. Quanquam saepe nomine fidelis venit veridicus. Unde infideles Reipublica dicuntur, qui non dicunt veritatem v. g. de coriaturatis.

INSTAT PRIMO Ripalda. Pro minori Argumenti. Eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, seclusa apprehensione, certius attributi, possumus persuaderi futuram esse infallibiliter quod promittit: persuaderemus enim, illam non defuturam voluntatem potestatiæque implendi: ratione enim hotum constat Deus cum existentia boni promissi: attributa autem conexa cum existentia rei promissæ, sunt media sufficiencia ad persuadendam existentiam futuram promissi.

RESPONDETUR. Fidelitatem promissionum Divinorum dupliciter à nobis spectari possit. In primis quæ importat non nisi actum intentum voluntatis Divinae. Deinde secundum quod illa promissio manifestata est. Prior modo sumpta, est incognoscibilis viatori, adeoque nec actuum illius motiva. Secundo modo accepta, movere potest fidem. Sed partiamur in promissione manifestata deas formalitatis, promissionis & manifestationis, præcisa formaliter promissionis, ut dixi non movet fidem. Ergo movebit ratione aliis formalitatis: quia manifestata

R. P.
THE MLO
zia nowsa
Tom. I. et II.
D. VI

festata: si autem movebit quia manifestata, & non movebit veridicitas Divina, tunc ut supponitur, & movebit: quia manifestatio illa, non potest aliter movere fidem, nisi dicendo verum, quod enim alio modo? *Ex quibus jam.*

COLLIGITUR RESPONSO. Eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, promissione nobis manifestata per veridicitatem, seclusa apprehensione cuiuscunq; alterius attributi, postulamus persuaderi futurum esse infallibiliter id, quod Deus promittit. Secus si non manifestetur promissio per veridicitatem, & non involvendo attributa connexa cum promissi manifestazione per veridicitatem. Deinde eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, noscaturque certò illius fidelitas & potentia, persuademur ita futurum. Secus si non constet certò de illius fidelitate, & potentia; de qua negamus certò posse constare, nisi ratione motivi. *Quia dixit.* Resolvatur enim ut placuerit illa credito in Syllogismum fidelem, seu qui formaliter vel virtualiter formatur in omni actu fidei, indubie in tali Syllogismo ponetur hic terminus. Deus est fidelis & potens, cuius assensus cum non possit fieri ex sola promissione, resolvit debet in veracitatem divinam: Ergo non illa exclusa ut voluit Ripalda, fiet tunc assensus fidei. Et certe ponatur hic Syllogismus. Deus est fidelis in promissis. Sed hoc promisit. Ergo hoc fiet. Unde illa major constabit; non ex eo quia promisit si fore fidelem: forte enim mentitur promittendo se fore fidelem. Ergo debebis recurrere ad veridicitatem. Minor etiam illa. Sed hoc Deus promisit. Unde tibi constat, non quia dixit: quia querere restat; nescis an verè dicat quod promiserit. Unde & hic recurrere debes ad veridicitatem.

INSTANT SECUNDO Idem. Ut credatur promissionibus humanis sufficit hominem promitterem apprehendi fidelem & potentem exequi promissia. Ergo & in Divinis idem dicendum.

RESPONDETUR. In primis Antecedens falsum esse, quia etiam in humanis *Ly Credo* resolvitur in *qua dixit verè*. Paritas etiam non tenet: quia in humanis ut credatur promissio, non debet fieri assensus certissimus, quod promittens fidelis. Secus est in fide: qui assensus certissimus, quod Deus sit fidelis, cum non possit haberi, nisi propter *qua dixit veritas prima*, sit ut veridicitas Divina, debeat esse resolutorium illius assensus.

INSTANT TERTIO. Deus videns suam omnipotentiam & decretum efficax de existentia rei, videt rem futuram infallibiliter. Ergo etiam homoscens Deum omnipotentem & decernere rem dare, certò fecit dandam esse.

RESPONDETUR. Consequens esse de subiecto non supponente. Negatur enim quod independenter à fide, innitente veridicitati, possit usq; notitiam fundante assensum certissimum,

Deum esse fidelem. Disparitas etiam est, quia in illo actu Divino, non involvitur quidquam quod habet non possit ex visione Omnipotenti & Decreti. Jam autem actus Credo, ex definitionis, involvit aliquid, quod non importat fidelitas. Quia involvit *ly dicitur verè*; quæ ratio non habetur in pura promissione.

OBJICITUR SECUNDO. Esse discriumen inter promissionem Divinam & dictioem quia dictio seu testificatio connectitur cum re asserta medio iudicio intellectus. Unde ad hoc requiritur, & veridicitas & sapientia. Promissio autem connectitur cum re promissa medio affectu voluntatis; requiritque & fidelitatem & potentiam.

RESPONDETUR. Concedo esse inter hæc duo disparitatem. Negando tamen ex dictis, utrumque horum habere vim formalisandi actum Credo.

OBJICITUR TERTIO. Demus hominem in rebus assertis mendacem & ignarum, fidelem verò & potentem in promissis. Is quidem erit indignus fide in iis quæ testificatur; dignus in iis quæ promittit. Ergo & fidelitas & potentia possunt formare promissorum fidem, seorsim à veracitate & scientia.

RESPONDETUR. Etiam in humanis tunc non fore fidem rigorosè, quia illa definitivè est assensus: *Quia dicitur verè* sed fore non nisi spem. Deinde paritas non tenet: quia non repugnat in humanis assensus sufficiens, antecedens a quum spei, quamvis non sit ille actus Creditio. Quia autem non potest haberi in via, assensus intellectus certissimus, nisi qui sit fidei; posito quod detur certissimus assensus, hoc ipso debet esse fidei, quæ fides, quia ex dictis non potest aliunde formati nisi propter motivum *qua dicitur verè*, hoc motivum ab illo actu respici debet, cum tamen censeat Ripalda, non respici ab illo actu fidei, illud motivum.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo formandus sit Conceptus veritatis prima in dicendo?

DICTUM supra: Si in respectetur veritas prima in dicendo, erit Deitas ipsa, quæ est principium non mentiendi, sed dicendi conformiter ad mentem. Si autem spectetur veritas prima in dicendo, prout subest nostris conceptibus, erit formalitas quædam perfectionis, pullulans ex Deitate, nata principiare locutionem, non nisi conformem menti.

ROS MER ut ostendat veritatem in cognoscendo (de quamox) non spectare ad motivum fidei; ita discurrat.

Ponit duas has veritates, nempe in dicendo & cognoscendo distinctas esse; concipiuntur enim per ordinem ad diversa connotata. Et quia si Deus non foret verax in dicendo, non sequeretur per locum intrinsecum, quod non fo-

(b) 4 tcs

ret verax in cognoscendo, infertque exinde veritatem Dei in dicendo, non posse ferri extra id quod est verum in re. Sicut actus prosecutio-
nis non potest ferri extra id quod est bonum.

Quare licet per impossibile Deus cognoscatur rem aliter quam est, & velit illam revelare, non posset id facere; quemadmodum si per impossibile existimaret chymeram esse possibilem, nihilominus non posset illam producere; quia est extra objectum adaequatum omnipotentiae illius; ita ex proportione, nec posset dicere falsum, quia falsum est extra objectum adaequatum veritatis in dicendo. Unde per illum veritas in dicendo, est veritas prout determinata, dicere, non nisi ut est in re.

DICENDUM est. *Non recte predicto modo formari Conceptum veritatis prima in dicendo.*

PROBATUR PRIMO. Quia sic sumpta veritas, & esset ut supponitur formaliter veritas in dicendo; hoc enim habet explicatio Rosm. & non esset, quia de Divinis conformiter formamus conceptus, seclusis imperfectionibus, ac de Creatis, ut ostendit Inductio, probatque ratio. Quia semper incipit nostra scientia a manifestoribus; manifestiora autem nobis sunt creata. Cumque id fieri debeat per discursum, debet assumi notius, quod est quid creatum, ut devinatur ad ignotius, quod est increatum. Potro veritas in dicendo in Creatis, non desumitur in ordine ad hoc, quod verum in re dicat, sed quod non mentiatur, seu quod non dicat disformiter ad mentem. Ista item oppositio veridicitatis ad mentem, quod est contra mentem iudicio, ostendit quod veridicitas desumatur ex conformitate ad mentem. Unde quamvis aliquis dicat conformiter ad objectum, & non conformiter ad mentem, dicitur adhuc mentiri, licet non dicat falsum sed falso. Hacque acceptio vocis est etiam inter Recentiores ex quibus Ripalda explicant quid sit veritas in dicendo disp. 2. Num. 8. ait: *Veritas in dicendo quod Deo repugnat fallere, aliud nobis, quam ipse judicat, iudicando.*

PROBATUR SECUNDO. Tum quia illa veritas & diceret conformitatem cum rebus quod veritas in dicendo est, & non diceret. Diceret quidem ut supponitur non diceret autem: quia quod veritas in dicendo quod talis dicat conformitatem cum rebus, ex nullo illius praedicto intrinseco habetur, cum salvari possit per praecisam conformitatem cum mente.

Tum quia Dicatio illis competit, quae supponuntur noscere intellectivè unde omnia bruta dicuntur muta, quamvis barriant, balent, glocient, quia in illis, non supponitur notitia Intellectiva. Ergo si illa veridictio est dictio, non poterit esse dictio, quin presupponat ex conditione ipsius dictio, notitiam seu mentem. Cur ergo dictio quod talis, per ordinem ad res ita se habentes sumetur? Tum quia formata fidei, debet tale poni, quod sit secundum dignitatem

assensus certissimi. Unde si daretur aliqua pica vel psittacus, qui non posset fallere, seu falum dicere; assensus propter verba illius non esset assensus secundum dignitatem assensus certissimi: & tamen talis non nisi veritas, ponitur Rosmer, pro motivo fidei.

Quod autem dicit Rosmer, ad credendum Deo requiri locutionem, quae sit expressio mentis loquentis, ad infallibilitatem tamen fiduci non requiri, ut sit expressio mentis: quod inquit dicit. Non convincit. Quia si ad fidem non requiritur expressio mentis: Ergo ad fidem quod talis sufficit certitudo, qualem adserit ille psittacus: quia ille etiam non posset nisi verum dicere, seclusoque praedicto Deitatis, que praecise per illum non resolvit fidem: tale enim motivum fidei per Rosm. quale motivum esset garnitus ille psittaci.

PROBATUR TERTIO. Ideo talis veridicitas ponitur a Rosmer, ut sit sola resolutiorum fidem: non potest autem esse: quia si queratur, quae non nisi verum dicis? non tantum potest recurrere ad ejus naturam; sed etiam, quia mens illius expressa, conformatur etiam objecto. Ergo poterit in hoc resolvi illa veridicitas. Ergo & resolvetur. Ad eum modum: quo, quia pro ratione possum adferre cur homo sit risibilis: non tantum quia est risibilis, sed etiam quia est admirativus, sit ut admirativum, sit in quo, resolvitur risibile.

DIFFICULTAS II.
An veritas in Cognoscendo sit etiam formata Fidei?

DICENDUM est. *Veritatem primam in a-
Dgnoscendo ingredi etiam rationem formalis
fidei.*

PROBATUR PRIMO communis argumento. Fides nostra debet esse summae infallibilis, & talis, cui nullo modo subesse possit falsum, ut infra constabit. Ergo debet habere pro motivo formalis summam veritatem, non solùm in dicendo sed etiam in cognoscendo. Consequenter probatur. Quia non potest aliquis moveri ad fidem summam infallibilem, nisi ipsius testificatio. Auctoritas quod movetur, sit talis, ut sit impossibile illam falli & fallere: nam si alterutrum existat, adeoque si non possit quidem ipse decipere, possit tamen decipi, non immerito deceptio timeretur. Sed Dei Auctoritas falli non potest. Ergo ad illam spectare debet, etiam veritatis in cognoscendo.

PROBATUR SECUNDO. Id ingreditur formalis fidei, quod pro ratione credendi adferri potest. Sed veritas in cognoscendo pro ratione credendi adferri potest: quia si dicat mihi Deus: Credo; possum illi dicere quare? respondebit Deus: quia ego te non fallo, posset reponere Credo: quia non velis me fallere, nescio an res ipsa ita se habeat, & tunc responderet Deus.

R. P.
THEODO-
ZIA NOWSKA
Tibm. 1652
D. VI

Ita se habet, quia ego sum veritas prima in cognoscendo.

PROBATOR TERTIO. Si veritas prima in cognoscendo non ingredieretur formale fidei, posse credi Deo: Crede, hoc dicere: Nescis quid dicas, & tamen vis me credere; siquidem veritas illa in cognoscendo, non spectaret ad creditionem. Et tamen impium est dicere Deo: *Nescis quid dicas.*

OBJICIT PRIMO in contra Rosmet. Posita sola veritate in dicendo, ceteris omnibus per possibile vel impossibile ablatis, habetur sufficiens fundamentum firmiter credendi: repugnaret enim Deo revelare id, quod fallsum est.

RESPONDETUR. Ex dictis supra. Negando debere talem conceptum formati veritatis in dicendo. Sed illo etiam formato, nondum illa veridicitas ex dictis supra, erit ultimum resolutorum fidei, nec esset fundamentum, firmiter, secundum dignitatem assensus certissimi, credendi.

OBJICIT SECUNDO. Si haberet homo potentiam locutivam, ita alligatam ad verum, ut non posset loqui, nisi id quod est à parte rei verum, haberemus sufficiens fundamentum illi credendi, licet posset falli in cognoscendo.

RESPONDETUR. In eatu antecedentis, non forte sufficiens fundamentum secundum dignitatem assensus certissimi credendi illi homini: loqueretur enim ut psittacus supra descriptus. Paritas etiam non tenet: quia nihil esset reperire in homine illo in linea veri, in quod resolvetur illa veridicitas. Sed solum resolvetur in principium extrinsecum: Detim determinantem. Jam autem illa veridicitas Divina, posset resolvi in verinoscitatem. Cur non enim si potest resolvi in verinoscitatem, sola, non erit ultimum resolutorum fidei, de quo hic.

OBJICIT TERTIO. Licet Deus per impossibile non esset supremus Dominus, adhuc habetur formale fidei: Ergo etiam haberetur, quamvis non esset infallibilis in cognoscendo.

RESPONDETUR disparitas est. Quia formale fidei in ratione veri seu causae assentiendi, non potest resolvi in Dominum, & alias proprietates potest autem veridicitas in linea veri, resolvi in Verinoscitatem, inquirendo enim cur non tantum verè, sed etiam verum dicat Deus: potest respondere verè cognosco, & si non posset hoc respondere, esset alia veritas prima, & aliud Credo seu fides, ob mutationem formalis sui, quod est veritas prima.

OBJICITUR QUARTO Veritas in dicendo duplex cogitari potest, formalis quæ includit veritatem non dicens aliter, quam sit in mente; & hæc potest consistere cum mendacio materiali. Et alia veritas in dicendo materialis, quæ ex se non potest inclinare nisi in id, quod est in re verum; & huius est per Accidens, sive sit in mente loquentis, taliter, qualiter enuntiatur, sive huiusque veritatis innititur fides.

RESPONDETUR ex dictis. Non dari ullam materialis conceptionem veritatis in dicendo; & quamvis daretur non fore ultimum resolutorum fidei, in linea veri. Et certe quæro: At defacto non possit resolvi hæc veridicitas materialis in verinoscitatem? Si non potest resolvi, cur non? cum de facto detur verinoscitatem in Deo. Si potest resolvi, resolvetur: ad eum modum; quo si resolvi potest risibile in admirativum, resolvitur hoc ipso, frustraque esset finire risibile irresolubile. Ergo & in præsenti idem dicendum.

OBJICITUR QUINTO. Locutionem Dei significare quidem conceptum infallibilem Dei; hoc tamen est per accidens, respectu infallibilitatis fidei; quia hæc infallibilitas maneret, licet Deus non foret per impossibile infallibilis, in cognoscendo.

RESPONDETUR. Non esse id per accidens ad infallibilitatem fidei in linea vera. Quia si locutio ipsa Divina quæ debet esse ultimum resolutorum, resolvitur in verinoscitatem, etiam fides in eandem resolvetur. Et si ut illa locutio non maneret eadem, quæ nunc est, si nunc resolvetur in verinoscitatem, & postea non resolvetur; sic nec fides esset eadem, si desisteret resolvi in verinoscitatem: ad eum modum, quo non maneret eadem risibilitas, si non resolvetur in admirativitatem.

DIFFICULTAS III.

An veritas in Essendo sit etiam formale fidei.

PRAEMITTENDA sunt aliqua, postea de ipso titulo discurrendum.

Punctum Difficultatis 1.

Explicatur Veritas prima in Essendo.

PRAEMITTO PRIMO. Veritatem primam in essendo dupliciter spectari posse. In primis suinetudo illam pro veritate, quæ est attributum entis & secundum quam Deus ut loquitur R. palda dis. 2. n. 8. chymericæ Divinitati reptignat, & indubio sic sumpta veritas prima in essendo, non est objectum formale fidei: quia ad assentendum fidei Divina, non videtur quomodo pertineat, propriae emanans, ex ipsa conditione Entis. Secundum potest sumi veritas prima in essendo, pro eo, quod Deus si veritas per essentiam, pro eo quod est Deus esse radicem veritatis primæ in cognoscendo & dicendo; pro eo quod est illam esse quid primum & absolutum de linea & in linea veri. Hinc.

PRAEMITTO SECUNDO. Quomodo explicari debet veritas prima in essendo.

EXPLICATUR PRIMO. Ille terminus quod scilicet veritas prima in essendo, sit veritas, quæ essentialiter sit Deus; ita ut Deo competat per essentiam, esse veritatem. Ea solum prædicata in creatis dicuntur esse essentialiter vel per essentiam,

sentiam, quæ identificantur; & ita dicitur homo per essentiam, esse admirativus, risivus; quia hæc omnia identificantur essentia hominis, non dicuntur autem homo esse per essentiam risus vel admiratio: quia hæc sunt rationes non identificantur homini. Et ratio est, quia si identificantur essentiae, sunt essentia. Si sunt essentia, sicut essentiale est essentia esse essentiam, & per essentiam est essentia, ut sit essentia; ita & prædicata identificata essentia, erunt essentia, & per essentiam convenient. Quia autem veritas quæ est conformitas menti & objecto, oppositioque positiva ei, quod est disformitas rei & notitiae, est prædicatum identificatum, sicut & reliqua essentia Divinæ. Ideo in Deo veritas prima descripta, essentialiter erit DEUS; competetque Deo per essentiam, esse illam veritatem primam. Revolvendo autem mentem ad creatam. Quamvis certum sit ea quæ sunt identificata esse essentialiter illa ipsa, competereque per essentiam. Multa nihilominus sunt, quæ nec identificantur, nec competunt per essentiam, quantumvis in se non dicant imperfectionem; id ipsum deponente natura entis limitati & finiti in perfectione. Porro Deitas habet quidem titulum identificationis, ut illi prædicata sua per essentiam convenient; insuper ut illi identificantur, habet titulum illimitati Entis, essentiaeque perfectissimæ in ratione essentiae. Quam rationem Partes appellant pelagus essendi. Cum autem nomine essentiae veniat id, per quod intelligitur res in suo esse constitui; si posito deftatu cuiuscunque perfectionis, nondum intelligitur res illa in suo esse constitui, certè illa perfectione erit in re essentia, competetque per essentiam. Quia autem positis omnibus prædicatis perfectionibusque Divinis, nondum intelligitur constitutus in suo esse DEUS, nisi sit veritas prima, sit ut illa veritas, sit essentialiter DEUS, seu essentia Dei; esseque illam veritatem, competet per essentiam Deo; ita ut si comparetur illa veritas ad Deitatem infinitas perfectiones continentem, quæ etiam constituent esse DEI, dicatur esse de essentia, eo quod comparetur tanquam contentum ad continens. Si autem comparetur titulo identificationis erit ipsam esse essentia Dei: quia identificatio non habet unum cui identificetur, & aliud quod se identifieret; sed utrumque est identificatum, & cui identificatur; eo quod identificatio sit unitas, unitas autem indivisio, indivisio autem quæ talis, non habet divisionem: consequenter nec partitionem. In quod & Cui. Ideo identificatio spectato titulo identificationis, non habet Cui identificetur, & Quod non nisi identificetur: consequenter & veritas prima, titulo identificationis, non tanquam erit de essentia Dei sed & essentialiter Deus, & hunc Deum, secundum quod est essentialiter veritas prima, & secundum quod est essentialiter Deus, illa veritas, dicimus esse Fort-

male fidei; hancque ipsam formalitatem, vocamus Veritatem primam in essendo, quod est explicandum.

EXPLICATUR SECUNDUM. Veritas prima in essendo, secundum hoc terminum, quod est ultimum resolutorum: Quare Deus est veritas. Resolutitas prædicatorum & perfectionum non solum Creatis sed & Divinis competit, ostendit hoc inducere, quia non tantum nihil in admirativum, admirativum in rationale formaliter resolvitur; sed & Creativitas ex nihilo in omnipotentiam, omnipotentia in illimitationem resolvitur, & sic de reliquis. Ratio est: quia resolutitas nihil est aliud, nisi nexus prædicatorum in aliqua determinata serie, quorum unum supponit aliud, deveniendo ad unum, alterius non suppositivum in illo genere: quia omnia simul & signatim sumpta, cum nullum involvant imperfectionem, convenient Deo, adeoque & ipsa resolutitas prædicatorum conveniet Deo. Ex qua ipsa definitione adhuc aliquid resolvi possit, & aliud ut sit ultimum resolutivum; debet in primis esse inter illa aliqua: quia cum unum resolvatur in aliud, ex ipsa exigentia ipsius ly unum & aliud pluralitas requiritur: quia pluralitas definitivè est, unum & aliud. Accipiendoque resolutionem Physicam quæ est resolutio manifesta: sicut in illa determinatur terminus, à quo fit resolutio, & id ad quod fit, qui termini sunt duo, adeoque pluralitas involventes; ita & hæc proportionata resolutio pluralitatem depositet.

Deinde ad eandem resolutionem requiritur sicut aliquo modo idem, seu ex eadem serie ostendit hoc inducere. Et ita Ubiquitas Dei resolvitur in Immenitatem, non in Prædestinatitatem, & Creativitas resolvitur in Omnipotentiam, non in Immenitatem, & Ratio est: quia cum hæc resolutio, sit resolutio emanata emanatum, cum autem omne principium cum eocujus est principium, debeat esse aliquo modo idem, ratio illius communis perfectionis, qui emanans continet perfectionem emanatam. Si autem habent communem perfectionem; debent esse aliquo modo idem. Denique ad resolutionem requiriatur ut deveniatur ad aliquod primum in illo genere, quod probat Inductio. Nam rationale radicaliter est primum in linea hominis probat proportionem ad resolutionem magis notam: quia etiam in Physicis resolutio est in materiam Physicam; materia autem Physica est subiectum primum. Cumque resolutio Physica sit in primum; proportionata ei resolutio Metaphysica, debet etiam esse in aliquod primum. Ratio quia hæc resolutio sit in principia, & cum non detur processus in infinitum in causis & principiis; habebunt illa transiit consummabilem; si consummabilem, habebunt talem, ut deveniri possit ad primum.

R. P.
THEODO
ZIA NOWSKA
Tom. I. et II.
D. VI.

Que omnia sic ad presens applicantur.
 Si competit aliis Divinis prædicatis & perfectiō-
 nibus resolubilitas, competet & Veritati modo
 dentur plures termini cum aliqua communica-
 tione in eadem serie, deveniaturque usque ad
 primum in illo genere; hoc autem totum in
 præsenti habetur: quia inter veritatem in dicen-
 do, & cognoscendo est manifesta alietas; inter
 autem illas veritates, & veritatem in essendo, est
 alietas non minor saltem, quā sit inter ratio-
 nale formaliter; & rationale radicaliter; inter
 quā tamen est alietas. Datur item communi-
 catio: quia omnia adunantur in Prædicto Ve-
 ritatis, deveniaturque tandem ad primum: quia
 devenitur ad radicem illius utriusque veritatis;
 idque in linea veritatis. Si devenitur ad radicem;
 devenitur ad primum: hoc ipso enim
 non esset radix in illo genere; si non esset pri-
 mum in illo genere. Consequenter veritas prima
 in essendo cum servet resolutoriū conditio-
 nes, erit resolutoriū. Unde si queratur qua-
 re credendum Deo dicenti? respondebis, quia
 est verax in dicendo. Si queratur, verè qui-
 dem dicit, sed restat quārere an vera? responde-
 bis dicit vera: quia est veritas in cognoscendo;
 restat quārere, unde habeatur quod Deus sit ve-
 rax utroque modo? Responderi potest; quia est
 veritas per essentiam; & emanativus illarum ve-
 ritatum, ex vi primæ veritatis in essendo. Et
 sic sumpta veritas prima, nempe ita resolutiva
 utriusque, dicitur a nobis esse Veritas prima in
 essendo; de qua quāritur an sit ratio formalis
Quæ fidei quo erat explicandum.

EXPLICATUR TERTIO. Quod veritas prima in essendo, sit veritas absolute, essentialiter
 conveniens Deo, supra quam fundantur veritas
 respectivæ, nempe, veritas in dicendo, & co-
 gnoscendo. Ratio veri ut sic, communis ad
 veritatem, tām quæ est attributum, quā
 quamcunque aliam videtur definitivè esse *Ratio*
ipsius, ita, sicut; Quod probatur; quia si unicuique
 que particulari veritati & speciei, est quid com-
 mune, ut dicat rationem *Ita Sicut;* hoc ipso ratio
 illa, est generica: quia prædicabitur de pluri-
 bus specie. Rurlos impossibile est etiam con-
 cipere veritatem sine conformitate, conformi-
 tatis autem ipsa, est ratio ipsius *Ita Sicut;* hinc sit,
 ut sicut impossibile est, concipere veritatem sine
 conformitate, ita nec sit possibile concipere sine
 ratione ipsius *Ita Sicut.* Cum autem ipsum *Ita,*
Sicut non solum sit relativum, sed etiam abso-
 lutum. Unde duo *Ita, Sicut* in ratione albedi-
 nis, non tantum dicunt similitudinem; sed &
 duas albedines, hoc est, *Ita, Sicut* utriusque qua-
 litatis, quæ duæ qualitates sunt quid absolute. Con-
 sequenter etiam ratio ipsius *Ita, Sicut* veri-
 tatis, non solum erit quid relativum, sed etiam
 absolute. Quod etiam respicit illud princi-
 piū, quod relativa fundentur in absolute; qui-
 bus positis duo præstanta sunt. Dividendi est

veritas ut sic, deinde advertendum, an tandem
 in Deo ipso deveniatur ad veritatem in essendo
 eamque absolute atque adeo primam. *Ratio*
ipsius ita, Sicut seu veritas, dividitur in attributa-
 lem & intentionalem? Attributalis est, quæ se-
 quitur ubique conditionem Entis. Intentio-
 nalis autem veritas est, quæ sequitur intentiones
 & intentionativa. Suppono autem nomine
 intentionum, venire intellectiones & volitio-
 nes; intentionativa autem erunt intellectiva &
 volitiva. Dividendo ipsam veritatem intentionalem
 possumus illam dividere in veritatem in-
 tentionalem respectivam & absolutam. Intentio-
 nalis respectiva, adhuc dividi potest in veri-
 tatem in dicendo, seu dicentem. *Ita sicut est*
in notitia, & in veritatem in noscendo seu im-
portantem Ita notitia ad Sicut objecti, quæ ve-
ritates sunt respectivæ; quia concipiuntur ad
aliud, & tanquam potentia ad actus. Dividitur
deinde in veritatem absolutam. Cur enim hæc
divisio repugnat? præcipue respectu DEI; sub
cujus nomine absolute veritas, in Deo venit,
ex acceptance termini, Veritas in essendo; &
quia absolute semper sunt prima, comparatè ad
respectiva. Et hanc veritatem primam, dici-
mus etiam esse rationem formalem Quæ fidei,
supra quam fundatur & veritas in cognoscendo
& veritas in dicendo; tanquam veritates respe-
ctivæ supra absolute. Quæ cum non sit acci-
dentalis Deo, erit non uteunque veritas prima;
sed veritas prima in essendo, & per essentiam;
de quo quārebatur.

ADDO his omnibus. Non sufficere recur-
 sum ad veritatem primam in cognoscendo radicaliter sumptam; quia ly radicaliter, in explican-
 dis conceptibus, illi formalitati addi debet, quæ
 ex modo concipiendi, non habeat in illo gene-
 re priorem. Unde nec rectè definitur homo
 per admirativum radicaliter sumptum; quod etiam alijs est probatum. Jam autem veritate
 prima in cognoscendo, datur prior prior formala
 tis veritatis primæ in essendo.

PRÆMITTO TERTIO. *Licit Antiqui Scholastici non*
resoluerint fidem in veritatem primam in essendo
explicatis terminis; implicatis tamen, & equivalen-
tibus resoluerunt: quia resoluerunt fidem in ve-
ritatem primam, nomine autem veritatis primæ,
venire strictè veritatem primam in essendo,
ostendunt adlatæ explications. Unde etiam
S. Thomas hic quæst. 1. art. 1. pro objecto for-
malis fidei ponit veritatem primam, sine addito.
Primitas autem ex dictis competit veritati in es-
sendo. Et inferius q. 17. art. 5. docet, quod in
qualibet virtute Theologica, formale objectum
eius, debeat esse regula in suo ordine suprema,
& non indigens alijs, ut in Charitate summa bo-
nitas, in Spe summa fidelitas, in Fide summa ve-
ritas; summa autem erit, si complectatur verita-
tem in essendo.

Pun-

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur & probatur Conclusio.

DICENDUM est veritatem primam in essendo supra explicitam, ingredi etiam rationem formalis fidei. Est Conclusio quam videtur in re docere Aureolus in quantum in motivo fidei, recurrat ad Deitatem. Videtur etiam illam in re tenere Ripalda disp. 2. num. 103. sub finem.

PROBATUR Primo Conclusio. Ratio formalis fidei, debet esse summa veritas, hoc est talis, quā in ratione veritatis, nec major nec dignior dari possit. Sed talis non esset, si rationem formalis fidei, veritas in essendo non ingredieretur. Ergo. Major probatur. Tum quia fides Catholica ex vi conceptus sui, adeo est infallibilis, ut non magis sit impossibile DEUM non esse, quam fidem Catholicae infallibilem non esse. Jam autem summa infallibilis, est necesse, DEUM esse. Tum quia Omnis alia veritas, quae non est omnino maxima; sed est minor maxima, est veritas secunda, consequenter non Divina, & ulterius debita alicui creature, tandem non principium virtutis Theologicæ. Tum quia citatus S. Thom. quæst. 15. Art. 5. ad 2. docuit formale objectum seu mensuram virtutis cuiuscunque Theologicæ esse supremam ac primam in suo ordine, hoc est, quæ ante se aliam non habeat, per quam regulari & mensurari possit. Minor principalis probatur, quia Veritas quæ includit in suo conceptu etiam veritatem in essendo, est major & dignior in ratione veritatis, quam sit ratio quæ includeret solam veritatem primam in dicendo & cognoscendo, quod ipsum probatur. Tum quia si per impossibile istæ duæ veritates darentur, absque illa tertia, non essent æquæ dignæ, quam si essent unitæ veritatis primæ in essendo: nam hæc, se sola, adfert aliquid, quod duæ illæ priores non dicunt. Tum quia veritas in cognoscendo & dicendo, est dignior sola veritate prima in dicendo. Ergo etiam veritas prima in essendo, dignior erit, quam illæ duæ sola. Tum quia etiam scientifico quā tali, convenienter esse veracem in dicendo & cognoscendo: si enim res non cognosceret ut sunt; hoc ipso circa illas scientificus non esset: & si cognoscens aliter diceret, quam sentiret non procederet ut scientificus, sed ut deceptor. Ecclesiæ item convenient utraque veritas: nam Ecclesiæ vera, nec in dicendo nec in cognoscendo falli potest. Cum tamen nec scientiæ nec Ecclesiæ veritas, sit veritas summa. Ergo appetat in illis duabus veritatibus, non stare summitatem veritatis.

PROBATUR Secundo Argumento Negativo. Vel repugnat veritas prima in essendo conditio à veritate in dicendo & cognoscendo, & in quam hæc duæ resolvantur vel non repugnat. Si repugnat. Contra. Tum quia non est, nec potest ostendi in hoc implicantia. Tum

quia veritas prima in essendo est perfectio simpliciter simplex: melius enim est esse veritatem primam per essentiam, quam per accidentem. Ergo est possibilis. Tum quia Si non datur veritas prima in essendo, non resolvetur in esse, ipsum agere in eadem linea: agere enim impetratur in dicere, & noscere: & tamen agere sequitur ad esse: nec repugnat ut sequatur ad esse, in serie veritatis; adeoque ad veritatem in essendo. Si autem non repugnat hæc yentes, nec ullam dicit imperfectionem. Ergo datur in Deo. Hæc ipsa veritas in essendo jam data in Deo. Vel potest esse motivum fidei vel non potest. Sinon potest. Contra. Tum quia nulla in hoc implicantia. Tum quia, si illa duæ veritates possunt esse motiva. Ergo & hæc, eo quod omnibus videatur hoc competere, ex generico prædicato veritatis. Tum quia Deo dicenti crede mihi: quia tanquam veritas prima in essendo non possum te fallere, non posset certe dicere Creatura non es; nec posset creature excusare. Nolo credere, vel non possum credere, quia est illegitimum motivum: unde enim illegitimitas illius? Si autem potest esse motivum. Ergo & est: quia incredibile est in assignanda formalitate motivum fidei, rependili in Deo, exclusisse aliqua Deum à ratione vendi fidem; quæ aliæ nata sunt movere. Et nisi oppositum revelatio, vel Autoritas convincat, præsumendum est de Deo, quod egerit conformiter ad exigentiam suarum formalium, sicut & aliæ agit conformiter ad exigentias rerum, unde etiam inferatur finem à Deo primo intendi, deduciturque in tertia Parte, ventrum fuisse Christum quantumvis Adam non peccasset, aliaque in aliis materiis inferuntur. Ergo cum aliæ veritas prima in essendo possit esse formalisativa fidei, de facto est, cum in oppositum nec autoritas nec ratio urgeat.

PROBATUR Tertio. In quod resolvitur fides est motivum fidei; resolvitur in veritatem primam in essendo. Ergo. Minor probatur. In quod ipsa veritas Dei prima, quæ supponitur esse motivum fidei resolvitur in ratione veritatis in illud etiam ultimum resolvitur fides. Sed veritas Dei resolvitur in ratione veritatis, in veritatem in essendo. Ergo etiam ulterius & fides in illam resolvetur. Major probatur. Ex conditione ipsius resolutorii; quia quod ipsum in ulterius resolvitur, non potest esse ultimum resolutorium; & esset enim ultimum ut supponitur, & non ultimum: quia ultra illud, ad aliud resolutorium procederetur. Minor principalis probatur. Quia si quæram quare nostra fides sit infallibilis; responde, quia dixit qui in dicendo falli non potest; quæcetera restat quamvis dixit qui falli non potest in dicendo, forte tamen res non ita se habet, ut dixit: responde his ita se habet: quia is qui dixit simul est veritas prima in cognoscendo, quæro quare is qui dixit res fidei,

R. P.
TH: MLO
zianowsk
Tom. I. et II.
D. VI

est veritas prima in cognoscendo: restat adhuc dicere in eadem linea veritatis, quod sit veritas prima in essendo, & habeat radicem, ex qua pullulent illæ duas. Tum quia si veritas prima in cognoscendo & dicendo non resolvetur ultimo in veritatem in essendo, & esset illa veritas in essendo, & non esset: esset ut supponitur, non esset autem quia non esset prima & origo, & radix in ratione veritatis; cum tamen id nomine veritatis in essendo per explicaciones captiatur. Tum quia in DEO veritas prima in dicendo & cognoscendo, sunt eadem indivisibilis & indistincta entitas, aliter & aliter a nobis concepta. Et sicut quia DEUS non potest fallere, habemus fundamentum concipiendi Deitatem sub formalitate veritatis primæ in dicendo: quia verò non potest disformiter rebus cognoscere, concipiimus Deitatem sub formalitate veritatis in cognoscendo. Ergo etiam quia hoc illi utrumque competit per essentiam, & secundum exigentiam ejusdem essentiale, habemus fundamentum accipiendi Deitatem sub formalitate Veritatis in essendo. His formalitatibus conceptis quero, quænam ex his tribus per modum radicis, in genere & formalitate veritatis concipi possit? Certe veritas in essendo; si autem illa est radix erit etiam resolutorium. Tum quia in illud resolvitur veritas Divina, consequenter & fides; quo solo religio, & aliis circumscriptis mente nostrâ, adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum, quæ convenire possunt veritati Divinæ; hoc enim intelligitur nomine resolutorii. Sed circumscripta mente nostra adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum quæ convenire possunt veritati Divinæ: hoc enim intelligitur nomine resolutorii, sed circumscripta mente nostra à DEO, veritate in dicendo & cognoscendo, & religio veritate in essendo, adhuc dabitur radix, ex qua pullulent reliquæ formalitates veritatis Divinæ. Ergo veritas in essendo est resolutorium. Minor probatur. Quia nihil plus intelligitur per veritatem in essendo nisi illa radix, hinc si non esset illa radix, & esset veritas in essendo ut supponatur; & non esset veritas in essendo: quia non haberet conceptum ejusdem explicatum, per esse Radicis. Et certe, ex esse effluit & cognoscere & dicere, Ergo & ex esse seu veritate in essendo effluit veritas in dicendo & cognoscendo tanquam essentialiter conveniens, veritati in essendo.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBLICITUR Primo. Fides humana ultimò resolvitur in veritatem in dicendo & cognoscendo. Ergo & fides Divina.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia cum dicere & cognoscere, non sit de essentia hominis, veritas illius non debet resolvi in veritatem in

essendo. DEO autem verum dicere & verè noscere essentiale est. Rursus. Cùm fides humana non sit summè infallibilis, resolutorum illius non debet referri in summè infallibile, & essentialiter verum principium? Cùm autem fides Divina, sit summè infallibilis, ultimum resolutorium illius debet esse summè infallibile; quia verò distinctio harum veritatum in DEO, pender à nostris conceptibus, sit, ut talem debeamus veritatis primæ conceptum (in quem resolvatur fides) formare, qui ex sua formalitate, in ordine veritatis, maximam & ultimam infallibilitatem importet: hæc autem non alia est, nisi veritas in essendo.

INSTABIS Primo. Veritas in dicendo hoc ipso quia est prima, involvit illas reliquas duas. Ergo in illam quæ talem, resolvi potest fides.

RESPONDETUR. Veritatem in dicendo secundum quod prima est, involvere illas duas; sed non secundum quod veritas in dicendo est. Quod involvit secundum quod prima est. Probatur quia hoc ipso quod prima sit, Divina est. Si Divina, identificabit sibi realiter omnes formalitates; Sed non involvit easdem secundum quod veritas in dicendo est; quia sic accepta dicit nonnitionem communem veritatis in dicendo, quæ quæ talis non identificat sibi veritatem in cognoscendo & essendo: quia alia etiam in Cœlis idem importaret. Quod si veritas in dicendo quæ talis non importat reliquas, quæ talis, non dicit summam infallibilitatem & ultimam, adeoque non erit ultimum resolutorium. Unde veritas prima in dicendo, involvit illas duas realiter; sed non involvit cum exclusione ulterioris resolubilitatis in ordine ad nostros conceptus; de facto enim resolvi potest in alias veritates ut dicitur. Si resolvi potest, non erit objectum formale ultimum resolutorium.

INSTABIS Secundo. Non posse ostendit quid dicat veritas prima in essendo, quod non dicat veritas in dicendo.

RESPONDETUR. Nihil plus in re dicere, ramen in ordine ad nostros conceptus secundum dictas explicaciones, plus dicit. Jam autem in resolutorio assignando, non est attendendum ad id, quod est aliqua formalitas in re: alia fides posset resolvi in immensitatem Dei; hæc enim in re, est veritas Divina.

INSTABIS Tertio. Si inquiritur ratio ultima secundum conceptum nostrum, hæc non erit veritas in essendo, sed Deitas.

RESPONDETUR. Quod Deitas sit ultimum resolutorium veritatis Divinæ in ratione Cœli, sed non in ratione & formalitate Veritatis; hic autem non queritur de ultimo resolu-

(c) torio

terior in ratione Entis, sed in linea & formalitate Veri.

OBJICITUR Secundò. Deus quatenus prima veritas, est objectum formale fidei. Deus quā Deus, est veritas prima. Ergo Deus quā Deus, est objectum formale fidei. Ergo non quatenus est veritas prima.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam: quia Argumentum habet quatuor terminos de sumptos à diversitate suppositionis. Nam veritas prima in Majori reduplicative sumitur; adeoque in suppositione formalis. In Minoris autem sumitur non reduplicative; adeoque in suppositione materiali: Deus enim quā Deus, non nisi materialiter dicit veritatem primam. Distingui etiam posset Major: Deus quatenus est formaliter veritas prima est formale fidei. Concedo, Deus quatenus est materialiter veritas prima, est objectum formale fidei Nego. Distingua Minoris consequentiam Nego.

OBJICITUR Tertiò à Pari Cognitio respectu bonitatis finalis, non se habet ut ratio formalis. Ergo nec veritas in cognoscendo, respectu fidei. Ergo multo minus veritas in essendo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia non est eadem formalitas communis bonitatis & cognitionis; hinc bonitas in cognitionem, idque in praecisa & formalis ratione boni, resolvi non potest. Jam autem veritas in dicendo, cum veritate in cognoscendo, convenienter in ratione formalis & praecisa veritatis; & ex altera parte, veritas in cognoscendo pro sua parte, non est quid impertinens ad fidei assensum quā talis; sed completivam illi rationem, deservientem infallibilitati ejusdem, adferre potest. Praecisa autem cognitio, appetitui quā tali, non tribuit ullam completivam rationem. Rursus cum cognitum spectet ad intellectum, volitum ad voluntatem; impertinens est, ut ratio formalis unius potentiae, compleat rationem formalem aliūs potentiae. Cum autem assensus fidei sit assensus intellectualis, intellectus autem extendatur & ad verum dictum & ad verum cognitum, hinc casu quo spectet veritas in cognoscendo ad assensum fidei, complebit eundem, non tanquam quid alterius potentiae, sed tanquam quid referibile, ad eandem rationem fidei.

OBJICITUR Quartò Pontius disp. 27. quæst. 2. qui tam veritatem in cognoscendo, quam in dicendo, multo magis in essendo, quam in dicendo, multo magis in essendo, rejicit à ratione objecti formalis fidei: quia etiam si proponeretur Deus (supple veritas in essendo) ac veritas ejus, non posset propterea moveri intellectus, nec inclinari ullo modo ut credat Antichristum esse venturum; quam enim connexionem habet veritas in essendo aut veritas ejus, cum Antichristo venturo, quandoquidem Deus & veritas illius possent esse, quantumvis Antichristus non esset futurus.

RESPONDETUR. Quamvis proponeretur Deus & veritas ejus non nisi in acto primo, hoc est, potens dicere vel non dicere Antichristum venturum, non posset propterea intellectus moveri ad assentendum quod Antichristus sit venturus: secus si proponatur veritas Divina exercens se in acto secundo, circa objectum hoc, quod est adventus Antichristi. Et sicut cognitio Divina, habet nexus cum objecto: ita & veritas in essendo dicit connexionem confitabilitatis essentialis cum meritis objecti: scilicet casu, quo velit Deus revealare Antichristum venturum, essentialiter determinatur, ad verē non nisi & verum dicendum.

INSTAT Idem. Si prædictæ veritates essent formale fidei, non requirerent aliam applicationem objecti formalis motivi, quam quod cognoscantur, ut patet in aliis omnibus objectis motivis. Nec potest concipi aut explicari, qua ratione veritas Dei, objecto aliquo materiali uniatur.

RESPONDETUR. Instantiam multum probat: quia probaret ad assentendum fide humana v. g. Imperatori, non esse plus necessarium, quam cognoscere veritatem ejus in dicendo. Quod si recurrat ad veritatem in dicendo exercitam in acto secundo circa hoc objectum idem & nos faciemus. Supponimus autem, quod non nisi in acto secundo exercita, veritas prima in dicendo v. g. sit motivum fidei.

Quæ ipsæ veritates uniuntur seipsis objecto materiali v. g. exercendo se, & dicendo hanc contradictionis partem, licet ad hoc requireatur revelatio extrinseca; de qua infra.

OBJICIT Quintò Idem. Multi ex simplicioribus Catholicis egregie & utiliter credunt & tamen non cognoscunt Deum habere ejusmodi veritates.

RESPONDETUR. Dum queritur de formis fidei; non queritur de eo quid rudiores Catholici explicitè credendo apprehendant. Sed queritur ex objecto, in quid resolvenda fides? Sufficitque quod fideles rudiores implicitè noscant, apprehendendo de revelatis, quod sint verbum Dei veri.

INSTAT Primo. Etiam Catholicis dominuntur Deum non habere talem veritatem exaltimant enim de potentia absoluta, Deum posse mentiri absque imperfectione.

RESPONDETUR. Proponi hanc Conclusionem tanquam probabilem, contra opiniones quæ censurantur. Et etiam si neque hoc ipsorum apprehendant rudiores, parum refert nam ruritas aliquorum Catholicorum, non impedit quominus de altioribus objectis docti dicunt, quia rudes nec terminum objectum formale fidei, norunt, & tamen de hoc formaliter dicimus.

INSTAT Secundò. Quod si etiam Theologi concenserint DEUM non posse mentiri, nihil minus

R. P.
THEODO
zja nowa
Tom. I. et II.
D. VI

minus si velint fateri verum, concedent se id ipsum non concipere actu, quoties id credunt fide Divina.

RESPONSUM supra, quod id sufficiat concipi implicitè: quod nemo negabit se concipere, quotiescunque dicit Credo.

INSTAT Tertio. Credimus quandoque hominibus quamvis non cogitemus tunc, an sint veraces. Ergo similiter possumus credere Deo.

RESPONDETUR. Etiam in fide humana implicitè attingitur veracitas; Interrogatus enim quis quare credit? recurreret ad hoc, dicens, est dignus fidei. Paritas etiam non tenet: quia sicut non raro evenit fidem humanam falli; ita non raro evenit, ut imprudenter praestetur. Fides autem Divina quā talis, imprudenter elici non potest; & cum sit summè infallibilis, necessariò debet servare omnia ad infallibilitatem requisita; quorum primum est, infallibilitas lumina motivi.

DIFFICULTAS IV.

An Deitas quā talis sit ratio formalis

Quæ Fidei?

Ecundum dicta de distinctione virtuali, in dubiè in consortio aliorum attributorum, Deitas est motivum fidei: cum enim identificata sit realiter triplici illi veritati, idque cum exclusione distinctionis virtualis, quod triplici illi veritati competit in sensu formalis, compete-re debet Deitati in sensu reali. Sedeo jure etiam ubiquitas Dei, & cætera similia, specificant in sensu reali fidem; alias si non specificarent in sensu reali, distinguenter virtualiter. Difficul-tas ergo procedit de Deitate quā talis, præcisa ab attributis; an tamen ipsa sit formaliter motivum formale fidei.

DICENDUM quod non. Est Contra Ripalda ci-tantem Cajetanum & Aureolum disp. 2. num. 101.

PROBatur Primo. Pone per impossibile alium specie Deum, essentialiter mendacem; habere tamen esse à se aliasque perfectiones, per impossibile. Vel si mavis, pone per impossibile potentem mentiri: vel prætentem Deum facere per impossibile decretum, nonnisi de mentendo & fallendo: constareque creaturæ intellectuali de exercito mendacitatis; hoc posito, formatur disjunctiva. Vel posset adhuc illa ex-cellentia præcise Deitatis, movere ad assensum; vel non posset. Si posset. Ergo intellectus non necessariò assentitur vero, sciens enim Deum mentiri, adeoque oppositum esse verum ei, quod dicit; nihilominus diceret esse verum: assensus enim est æquivalenter dictio importans ita est, vel Verum est. Rursum si posset tunc intellectus assentiri, in assensu suo admitteret duo contradictoria: admittere enim in assensu est verum, quia non est verum, est admittere in assensu duo contradictoria. Sed assentiri sciendo

quod mendacium, aut potius falsum sit, est ad-mittere in assensu, est verum, quia non est ve-rum. Ergo assentiri sciendo, quod mendacium seu falsum sit, est admittere in assensu duo con-tradictoria. Minor probatur quia assensus utdixi est quædam dictio importans verum est, assentiri autem: quia mendacium seu falsum est, est as-sentiri, quia non est verum. Ergo assentiri sci-endo quod mendacium sit, est admittere in as-sensu, est verum quia non est verum. Quod si residua illa excellentia Deitatis non posset mo vere ad assensum. Ergo neque nunc move-re formaliter potest, quā talis. Probatut Conse-quentia quia utrobique residuum, seclusa veri-dicitate est idem, nempe Deitas. Ergo si se-mel move-re non potest; nec alias movebit, benè enim arguo. Veridicitas si semel non est nata habere assensum; quantum ex illa, semper nata est non habere; propter principium. Idem manens idem, semper est & facit idem: Ratio item formalis dum est, semper est ratio formalis: quia esse rationem formalem, non est quid di-stinctum, ab ipsamet illius entitate.

RESPONDEBIS Primo. Argumentum esse à fa-ciliori ad difficilis via affirmationis. Nam habere prædicatum essentiale vel ex adjuncto fallendi, & tamen mereri assensum difficilis est, quā præse ndere à veridicitate & tamen mereri assensum.

CONTRA. Tum quia non est à facilitori ad dif-ficilis, sed in eodem argumentum: quia non comparatur præcidentia veridicitatis, ad con-junctionem cum falsidicitate, sed utrobique spe-ctatur eadem remanentia Deitatis. Cur ergo utrobique non meretur assensum. Sicut si al-bedo est ratio formalis dealbandi, etiam juncta nigredini, est ratio formalis dealbandi. Tum quia Conjunction non veridicitatis cum Deitate, fundat ut Deitas mereatur per te dis-sensum, quod maius est. Ergo etiam separatio veridicitatis per intentionem saltem, fundabit, nec illi consentiatur positivè, quod minus est. Lici-tum autem est argumentari ad minus, via affir-mationis in eadem linea. Tum quia Conjun-ctio non veridicitatis, expellit physicè veridici-tatem; mereturque dis-sensum. Ergo & præ-cilio veridicitatis, quæ illam expellit intentionaliter, saltem fundabit, ne mereatur assen-sum.

RESPONDEBIS Secundo ex principiis Ri-palda, Deitatem non utcunque, sed ut est exigen-sis opponi cuicunque imperfectioni, adeoque mendacio, est formale fidei.

CONTRA. Tum quia jam & sumeretur Deitas præcise ut supponitur, & non præcise, sed sub formalitate opposita falso; imò sumeretur pro eodem, ac veritas prima in esendo. Tum quia videtur implicare fides, quæ habeat pro motivo, Quia dicitur verum: videtur enim implicare amor, qui amet, quia non est

(c) 2 malum,

malum, & non possit amare, quia est bonum. Videtur item implicare intellectus, non potens quidem assentiri falso, impotens tamen assentiri vero. Ergo etiam ex proportione, impossibilis est fides, quae tantum innatur huic principio, quod Deus non possit dicere falso & mentiri, non autem, quod dicat verum. Sed quidquid sit de illius possibilitate saltem praesens fides non debet resolvi in motivum: quia Deus non potest dicere falso; sed in motivum: quia verum est. Siquidem etiam Theologica charitas, non resolvitur in hoc, quod in Deo nulla sit malitia, sed in positivum, nempe ejus bonitatem in se. Tum quia Si Deus non tantum est exclusio omnis imperfectionis, sed inclusio omnis perfectionis; immo est exclusio omnis imperfectionis, inclusio omnis perfectionis. Ergo si sumitur Deitas, prout Deitas est; & si sumitur cum exclusione omnis imperfectionis, sumitur cum inclusione omnis perfectionis, adeoque & veridicitatis. Ergo non praecise ab illa, formalisabit fidem, ut voluerit Ripalda. Tum quia Deitas quae Deitas est, non constituitur exclusione omnis imperfectionis, sed datur aliquis positivus ejusdem conceptus, supra quem fundantur illae negationes: immo nec inclusione omnis perfectionis constituitur, ut dictum in prima parte. Ergo si Deitas quae Deitas est, est motivum formale fidei, non est motivum quae exclusivae imperfectionis mendacii, & tamen Ripalda ponit Deitatem quae Deitatem, pro hoc formalis. Tum quia sicut partimur has formalites: non dicere falso; & formalitatem: dicere verum; ita partiri possumus formalitem non discredentis & formalitatem creditis, proportionandoque praedicta, non alia prodibit proportio, quam ut ei, qui non potest falso dicere, non discredatur, ei autem, qui non nisi verum, & verè dicit, creditur positivè: Quia autem nos Divino testimonio non tantum non discredimus, sed positivè credimus, sit ut fides quam habemus, non illi negativo, Non mentiri; seu Non dicere falso: sed positivæ veritati innatur.

PROBATOR Secundò. Ratio formalis unius non potest contineri in ratione formalis alterius. Sed si prater veridicitatem, verinoscivitatem, veriesentialitatem, esset Deitas quae talis, motivum formale fidei, ratio formalis unius, continetur in ratione formalis alterius. Ergo Deitas quae talis, non est motivum formale fidei. Major probatur. Inductione: quia ratio formalis veridicitatis non est ratio formalis verinoscivitatis; ratio formalis albedinis non est ratio formalis dulcedinis. Quod ipsum in hoc fundatur: quia ratio formalis unius, non aliud est, nisi definitivum prædicatum hujus formæ, vel formalitatis, sed definitio unius non est definitio alterius, nisi pullulet chymæra. Ergo. Minor probatur; quia rationem formalem fidei illæ veritate, praestant seipsi. Ergo si illam ra-

tionem præstat Deitas quæ talis seipsa, hoc ipso ratio formalis unius, erit ratio formalis alterius.

RESPONDEBIS. Quod præstat diversam speciem rationem formalem fidei Deitas, potest autem una ratio formalis, præstare diversam speciem rationem formalem, licet sub diverso genere proximo, contentam; unde etiam eadem Conclusio potest ex diversis specie motivis inferri.

CONTRA. Quia & præstaret tunc Deitas diversam specie rationem formalem fidei, supponitur, & non præstaret: quia si nihil obstat non debemus intra eundem habitum ad eundem sumptum, diversam specie inadæqua fidem ponere, ut si nihil obstat, teneat illa paritas: una fides, unus Deus. Quamvis enim baptismus triplex, non erit neceesse ponere triplicem fidem, quia de baptismo multiplici modo capiendo, datur doctrina Patrum, exigebatque necessitas auferendi originalis; cui commode uno baptismo modo, satisficeri non potuisset. Sed nec doctrina Patrum procedit de multiplici specie fidei; neque est ulla necessitas ejus habenda: & infidelitas sufficienter tollitur, per unum alensem: quia DEUS dicit.

PROBATOR Tertiò. Tum quia Si motivum fidei esset ipsa Deitas, quero assentiens proper Deitatem, vel potest dicere. Assentior quia Deitas dicit; vel tantum assentior quia Deitas dicit; vel tantum assentior quia Deitas est. Si hoc secundum. Ergo non ostendis per quid conjugatur ad testandum Deus, cum hac potius parte Contradicitionis. v. g. Incarnationis. hoc enim conjunctivum per ordinem ad nos, non aliud cogitari potest, nisi dictio. Deinde etiam Contradictoria, & non revelata credere possemus; si sufficit motivum quia Deus est, quia tamen comparate ad revelata, quam non revelata, vera est propositio: Deitas est. Rufus de hoc ipso: Deitas est, quæterre restat? Unde de illo constet; & quidem certò & infallibiliter non recurrendo ad veritatem primam. Si autem credas propter Deitatem dicentem. Ergo jam non praecise sumitur Deitas, sed prout dicens. De hoc ipso Deo dicente quero, ad assentiaris Deo dicenti; quia verum dicit, vel quia falso dicit, vel simpliciter quia dicit: non primum; quia sic non præscinderet Deitas à veritate prima in dicendo; quod intendit Ripalda. Non secundum: quia cognito mendacio, nemus assentiri potest. Non ultimum quia ly/ dicere abtrahens à vero & falso, abstrahit ab assentia & dissensu, & est quid commune ad assentia & dissensum. Ergo recurrere debes ad DEUM verè dicentem, adeoque moventem fidem non præcindendo à veritate in dicendo. Tum quia & præscinderet Deitas movens ad fidem à veridicitate ut supponitur, & non præscinderet quia vel

R. P.
THEODO-
ZIA NOWSKA
Tom. secundus
D. VI

vel sumitur Deitas prout est radix veritatis vel non sumitur prout est radix. Si sumitur prout est radix. Ergo non præcisè ut Deitas est, sed sub formalis ratione veridicitatis, formalisat fidem. Si autem non sumitur prout est radix veritatis, non poteris ostendere, quo modo opponatur mendacio, quod tamen requirit Ripalda: hæc enim oppositio mendacio, est vel ratione formalis, vel ratione radicalis veritatis: sicut nec oppositio in homine ad irrationale alia intelligi potest, nisi formalis, vel radicalis rationalitas. Tum quia vel dantur aliquæ rationes in Deo, non connexæ cum fide: vel omnes sunt connexæ. Si aliquæ non connexæ ergo nec Deitas præcindens à veridicitate erit ratio connexa: nec enim stat particularis pro illa ratio, nisi recurratur ad prædicatum veritatis, ad quod non vult recurrere Ripalda. Si autem omnes sunt connexæ. Ergo ex ratione quia Deus est ubique, possum nunc credere, Antichristum damnandum.

OBJICIT PRIMO Ripalda. Excellentia Deitatis seipsa immediate confert Auctoritatem suis testimoniorum, cohibet enim omnem irreverentiam; Dissensus autem testimonio Dei, est magna irreverentia.

RESPONDETUR. Excellentiam Deitatis sumptam prout est à parte rei, conferre dignitatem suis testimoniorum, sed non prout subest nostris præcisionibus. Unde casu quo Deus præcindat à veridicitate, & non præcindat à Deitate; adhuc impendendus erit illi omnis debitus cultus: sed tunc creditio non erit debita: quia carebit suo formalis. Neque tunc non creditio, erit irreverentia, quia nec erit debita creditio. Sicut non erit irreverentia, non elicere actum creditio, si Deus retenta sua excellentia, prohiberet assensum fidei fieri.

INSTAT idem. Demus Beatos esse impeccabiles & scientia infusa præditos, & quidem ita repugnante mendacio essentialiter, quam repugnat mendacium Deo nihilominus testimonium DEI dignius erit, certe non ob aliud, quam ob formalis tantem Deitatem.

RESPONDETUR. Fore dignitus, ob veritatem primam in effendo, quæ competit DEO.

OBJICIT SECUNDO. Sacra Auctoritas refert fidem nostram in Deum sine memoria attributorum.

RESPONDETUR. Fidem tribui Deo Auctori quia ille in re est veritas prima. Nec enim Auctoritas Sacra dicit quidquam de præcisione Deitatis.

OBJICIT TERTIO Eo ipso, quod DEUS apprehendatur testari quidpiam, apprehendetur illud esse verum; quamvis Deus non apprehendatur verax & sapiens; at eo ipso quia Deus apprehenditur testari verum, potest Deo credi. Ergo potest illi credi scotum à veritate & sapientia. Major probatur: sufficit apprehendi Divinita-

tem ab omni attributo distinctam, ut ab ea, ratione sui immediate, removeatur omnis imperfectione, quia Deitas seipsa repugnat omni imperfectioni. Unde etiam Christi Humanitas, eo ipso, quod apprehendatur unita Divinitati, immediate apprehenditur libera ab omni peccato, & errore.

RESPONDETUR. Debere semper apprehendi Deum ut veracem & sapientem radicaliter, quamvis non apprehendatur verax & sapiens formaliter. Unde etiam non potest apprehendere Divinitas removens omnem imperfectionem, etiam mendacii nisi in quantum est radix veritatis. Licet possit non apprehendere cum formalis veritate: nec enim est ratio opponendi se omni imperfectioni; nisi ratione vel formalis vel radicalis perfectionis. Quod si tunc apprehendetur Deus, prout est radix veritatis, hoc ipso apprehendetur tanquam veritas in effendo; consequenter non præcisè ab illa, formalisabit fidem.

Continuatur solutio Objectionum.

INSTAT Primo. Decernat Deus non conferre suum concursum Petro ad loquendum quidquam falsum; hoc decreto removet Deus à Petro imperfectionem testimonii falsi, tamen non eo ipso conferre perfectionem veritatis & sapientiae, in iis quæ loquitur, nam cum eo decreto potest componi Petrum esse locutum verum & esse mendacem; quoniā quod loquitur licet re ipsa sit verum, & propterea Deus concursum det ad loquendum, tamen loquitur, contra iudicium mentis erroneum. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem removentem singulas imperfectiones, quin apprehendamus perfectiones attributales Dei.

RESPONSUM jam est. Posse nos apprehendere Deitatem removentem singulas imperfectiones, quin apprehendamus perfectiones attributales formaliter sumptas. Sed non possumus removentem apprehendere, quin apprehendamus perfectiones attributales radicaliter sumptas: ob rationem supra adlatam. Deinde Consequentia non tenet; quia non est cogitabile, in quid resolvi possit illa veridicitas Petri, quam in concursum Dei, & tale Decretum, ad eoque in aliquid extrinsecum dicentes; perfectio autem illa veridicitatis Divina, vel potius non dictio falsi, non potest in aliquid extrinsecum resolvi; & cum non resolvatur in veritatem formaliter sumptam, debet resolvi in radicaliter sumptam. Si autem radicaliter sumpta veritas formalisabit fidem. Ergo non præcisè Deitas ut sic, quod voluit Ripalda.

INSTAT Secundo. Gratia Justificans est essentialiter repugnans peccato, atque etiam odio Dei; tamen non apprehendimus gratiam, esse charitatem, licet inisdem imperfectiibus re-

(c) 3 pugnet

pugnet. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem, cum oppositione ad mendacium, licet praecisam ab attributis veritatis.

RESPONDETUR. In nostris principiis identificantibus gratiam charitati, falsum est Antecedens. Deinde ex dictis possumus illam Oppositionem Dei ad mendacium cogitare sine attributis veritatis formaliter sumpta, modo sumatur radicaliter: Si enim non apprehendetur cum radicali veritate, nullum dabitur fundatum oppendi se mendacio.

INSTAT TERTIO. Uni & eidem imperfecti, oni possunt opponi plures perfectiones, ut cideum mendacio, Visio Beata, Unio hypostatica, affectus veracitatis. Ergo & in remotione mendacii, non continetur formaliter conceptus veracitatis.

RESPONDETUR. In remotione mendacii non contineri formaliter conceptum veracitatis formalis, licet continetur ex dictis, conceptus veracitatis radicalis. Universaliter autem uni imperfectioni opponuntur plures perfectiones, quando in illis dantur praedicta contraria illi imperfectioni in eodem genere, nec tantum disparate se habentia: nam disparate se habere, est praescindere ab oppositione, vel non oppositione, ad illam imperfectionem. Porrò mendacio in eodem genere, non opponitur nisi veritas formalis aut radicalis, sine qua radicali exigentia, Deitas comparata ad mendacium, non nisi disparate & praecisive habebit se.

INSTAT QUARTO. Testari falsum potest apprehendi vel conceptu inadäquato, ut imperfectio est, vel conceptu adäquato, ut est talis imperfectio, hinc quamvis Divinitas repugnans falsitati sui testimonii, quatenus talis imperfectio est, non possit apprehendi absque veracitate & sapientia; tamen repugnans falsitati testimonii, quatenus imperfectio est, potest à veracitate & sapientia praescindi: quia Deus non opponitur omni imperfectioni ratione veracitatis & sapientiae, sed ratione perfectionis proprie Deitatis.

RESPONDETUR. Quando apprehenditur Deitas prout repugnans imperfectioni ut sic, apprehenditur prout est radix perfectionum ut sic, ad quam radicem, tanquam quid positivum, adeoque prius, sequitur negatio imperfectionis. Si autem apprehenditur prout est, ut sic radix perfectionum, adeoque prout est radix veritatis, non apprehendetur praecise Deitas: sed sub formalitate radicis, sine qua praecisive se habebit, ad opponi vel non opponi imperfectionibus.

INSTAT QUINTO IDEM. Veritas & sapientia radicalis, non est conceptus objectivus, distinctus à conceptu Deitatis: quia Deitas suo conceptu objectivo, estradix omnium attributorum.

RESPONDETUR. Veridatem radicalem, non esse distinctum actu nemine cogitante conce-

ptum à Deitate, esse tamen distinguibile: quia omnia illa praescindi possunt, que non le habent ut definitum & definitio, habentque diversa connotata. Veritas autem, non definitur per esse radicem. Confundendo autem conceptum Deitatis cum conceptu radicis attributum v. g. veritatis, & sapientia sumetur tunc Deitas, pro veritate in essendo.

OBJICIT QUARTO. Cum assensu DEI testificantis & moventis nostram fidem, componitur defectus assensu rei testificatae. Jam autem si Deus testificans includeret veracitatem & sapientiam, non posset iste diffensus componi: quia ex apprehensione terminorum, evidens est, rerum esse, quidquid à sume veraci dicitur. Major autem probatur exemplo Abraham, Genes. 19. exemplo S. Petri Matth. 14. Rursum discredentes Deo, possunt credere Deum esse mendacem ex illo Joh. 1, 5. Quod non potest fieri nisi dividatur assensu Dei testificantis, ab assensu rei testificatae: nam mendax minimè creditur, qui non creditur testatus aliquid contra mentem. Denique viri Spirituales confundunt fidelibus, ut se præmunitant assensu perfecto Dei testificantis. Ergo appetet sine assensu Dei testificantis, tardari assensum rei testificatae, nisi alter ab altero esset separabilis, non posse alter in alterum eam motionem conferre. Ergo separabilis est.

RESPONDETUR. Si apprehendatur hoc Deum dicere, qui est veritas radicalis, evidens est Deum non posse mentiri, atque si apprehendatur formaliter verax. Directè ad argumentum dicuntur cum assensu dicto, componi diffusum rei testificatae, casu quo non constet per motiva credibilitatis veritatem primam, circa hoc objectum, secus si id conatur. Abraham solum depositebat in confirmationem promissi aliquod signum, ut illo tanquam motivo credibilitatis evidentiori, roboraretur, vel suam tenuitatem profitebatur dicens: Unde scire possum quod possessurus sim terram. Sed inde non sequitur, quod rei à Deo testificatae, & quam noverat testificari Deum, assensum non præbuerit. Dubitatio S. Petri non erat contra fidem, alias debuisse tunc amississe habitum fidei, quod nemo dicit. Sed illa dubitatio erat contra virtutem spei, non ergo inde sequitur S. Petrum rei testificatae non præbuisse assensum. Discredentes Deo æquivalenter dicuntur facere Deum mendacem. Quia si illis evidenter moraliter constat, hoc Deum dixisse, & nolint assentiri, debebunt saltem interpretative celeri, negantes Dei veridicitatem. Concedo præmitionem illam de quā Argumentum, esse bonam, separarique assensum rei testificatae à Deo, ab assensu revelationis, si non adhuc motiva credibilitatis, secus si adhuc. Sed inde non sequitur, sola Deitate praecise formaliter fidem.

Objic-

R. P.
THEODO
zianowska
Tom VI
D. VI

Disputatio I.

31

Objicitur Quinto. Fides potest esse imperfecta, quæ imperfectio in eo erit, quia ponetur solum probabilis connexio, DEI loquenter verè, cum objecto, qualis est apprehensio Deitatis, ut ab attributis distinctæ: in qua, non elucet manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato.

RESPONDETUR. Est manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato: non enim probabile est, sed certum, veritatem radicalem seu in essendo, mentiri non posse. Imperfæta ergo illa fides non in moventem radicalem veritatem, sed in multa in contra occurrence rejici debet. An autem concedi possint Actus fidei infirmi, de hoc infra.

ADD O hinc, qui non tenent Præcisiones objectivas, per illos Deitatem etiam independenter à formalitate radicalis veritatis formalisare & quidem formaliter fidem: quia hæc non praescinduntur; & sub aliis formalitatibus responderet Deitas: ad eum modum, quo per illos peccatum factum contra naturam rationalem, est formaliter Theologicum, quia sub natura rationali, formaliter continetur DEUS.

DIFFICULTAS V.

An Ratio Formalis Quæ Fidei debeat esse

Excedens?

EMINIT aliquoties S. Thomas objecti Fidei cum addito excedentis. Dicit enim S. Thom. Prima Secundæ q. 62. art. 2. *Objectum inquit Theologicarum virtutum* (inter quas est fides) *est ipse Deus, qui est omnium rerum finis, prout nostra rationis cognitionem excedit*, & ad 2. ibidem Theologicam virtutem esse circa ea, secundum quod rationem humanam excedunt & art. 3. ad 2. *habere inquit fidem & spem, de his quæ sunt supra facultatem naturæ humanae, excedit omnem virtutem homini proportionalem*. Ex quibus verbis pullulat quæstio: *An ratio formalis Quæ fidei, (quamquam id alii etiam ad materiale extendunt,) debeat, habere rationem Excedentis.*

EXPLICANT. Hanc veritatem excedentem sic. Omnis certitudo ac veritas cognitionis creatæ, fundatur in veritate prima DEI; sicut enim esse creatum, est participatio Divini esse, sic etiam quæ accident Creaturæ, sunt participationes attributorum Dei: v. g. Humanitas est participatio Divinitatis; humanitatis virtutes, sunt participationes potentiae Divinæ; humanitatis duratio, est participatio æternitatis Divinæ. Ergo etiam & certitudo & infallibilitas assensus Creaturæ, fundatur in veritate prima. Quia autem quædam infallibilitas ac certitudo cognitionis Creaturæ, est debita Creaturæ; quædam autem est supra exigentiam illius; ideo etiam duplæ, secundum modum nostrum

cognoscendi, veritatem in DEO apprehendimus: unum quidem, quæ sit principium infallibilitatis super excedentis omne debitum Creaturæ, altera quæ principiat debitam certitudinem, saltem alicui possibili Creaturæ. Et hujus quidem certitudinis principium est, tribuendo vires cognoscitivas debitas Creaturis; objectis verè vim motivam naturalem potentiarum cognoscitivarum, & præstanto concursum naturalem. Si autem præstet vires supernaturales & concursum supernaturalem; habebit DEUS rationem veritatis, vel dicentis supernaturalis. Ut de hac doctrina sic explicata statuatur.

DICENDUM est. *Licet ad actum fidei excedentem, concurrat veritas prima formalisativa fidei Theologica, ponere tamen motivum formale veritatem primam prout excedentem; ut ratio excedentis teneat se penes motivum, nulla est necessitas.* Prima pars Conclusionis: Nempe quod veritas prima concurrit ad actum fidei excedentem alibi probatur: quia scilicet actus excedens, est actus supernaturalis ut explicans supponit, & ostendunt dicta de supernaturalitate. Sed veritas prima, concurrit ad actum fidei supernaturalis. Ergo concurrit ad excedentem. Secunda pars.

PROBatur Primo quia S. Thom. hinc quæst. 1. art. 1. discurrens de objecto formalis fidei, ponit veritatem primam sine ullo addito.

PROBatur Secundo. Quia est inexplicabile, posito quod ista excedentia teneat se à parte motivi formalis, ad quidnam deserviat, idque necessariò: nam non deservit ad efficiendam producendamque rationem actus excedentis in fide: quia motivata formalia, non producunt physicè actus, sed in genere causæ formalis extrinsecæ: producendoque illorum, spectat ad intellectum & habitum supernaturalem. Non item deservit ad rationem ipsam salvandam motivi requisiti ad actum supernaturalem: quia motivum formale, & objectum formale sunt idem; diximus autem in materia de Ente supernaturali, ab objectis, non desumi supernaturalitatem. Non est etiam necesse ponere veritatem primam excedentem pro motivo, ut sic fiat actus supernaturalis ex ordine suo infallibilis: quia Supernaturalitas, non est infallibilis ex suo ordine: nihil enim repugnat, dari probabilitatem supernaturalem; & opinionem supernaturalem. Siautem perly, ex ordine suo infallibilis, intelligatur; quia scilicet supposito quod DEO dicentes innitatur, qui est summa veritas, summam infallibilitatem habebit. Sed ad hoc etiam ponere veritatem primam excedentem, pro motivo formalis, impertinens est. Ratio quia etiam si aliquid diceret Deus, prout est veritas prima non excedens, adhuc illi infallibiliter assentiri possemus; quia tam excedens quam non excedens infallibilitatem Divinam, ab eodem

(c) 4 desu-

desumuntur nempe essentiali determinatione naturæ Divinæ, ut nec mentiri, nec falli possit.

PROBATUS Tertio. Tum quia objectum formale fidei, debet poni, stans in ipso met Deo, & non involvendo aliquid creatum; ratio autem excedentis, vel non excedentis, desumitur ex comparatione ad creaturam. Tum quia revelationis passiva, non ingreditur formale fidei, ut infra videbitur. Ergo nec ratio excedentis. Tum quia si nihil ob sit, maximè debemus exaltare Deum; magis autem exaltabitur, si ratio veritatis illi intrinseca, sine ulla desumibilitate excellentiæ ab alio extinseco, & quæ sufficiat ad formandam fidem, merendumque assensum infallibilem. Ratio autem excedentis habetur non nisi ratione alicujus extrinseci.

OBJICITUR Primo. Authoritas S. Thomæ in oppositum ex quæst. 6.

RESPONDETUR. Illo loco non plus velle S. Thom. quām quod primaria objecta fidei sint talia, ut ad illa lumen naturale, sine præsupposita revelatione pervadere non possit, ut ad mysterium Trinitatis. Sed inde non sequitur, quod veritas prima, illa objecta attestans, in ipsa ratione formalis motivi, debet habere rationem excedentis.

INSTABIS. Saltem fidei pro habitu ænigmatisco sumptu objectum, erit veritas prima excedens: quia etiam visionis Beatae objectum, est Deitas excedens.

RESPONDETUR. Excedentiam illam visionis hoc sensu admitti: quia nullus est intellectus, qui possit connaturaliter, & actu naturali attingere Deum prout est in se, ubi etiam supernaturalitas tenet se à parte actus, & non à parte motivi.

OBJICITUR Secundo. Virtus quæcunque Theologica, ordinat hominem in Beatitudinem supernaturalem. Sed si fides non respiceret veritatem primam excedentem, non ordinaret hominem in Beatitudinem supernaturalem; non enim ordinaret in cognitionem finis supernaturalis: præcipue cum DEUS, ut est principium rerum naturalium, non sit finis supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Ordinatio enim in cognitionem finis supernaturalis, non exigit motivum excedens: præcipue quia tota ordinatio in beatitudinem supernaturalis, est ab ipsamet supernaturalitate, quæ non desumitur ex motivo.

INSTABIS ex Scoto. Potissimum rationem fidei esse versari circa Trinitatem: hanc autem nihil continet nisi veritas prima excedens: quia nullus effectus inducit in cognitionem Trinitatis.

RESPONDETUR. Negando Minorem: quia licet creatura non inducunt nos in notitiam Trinitatis, sufficit illam notificari à veritate prima, nullaque est necessitas, ut excedentia, teneat si à

parte motivi. Unde si ordinasset Deus credi Mysterium Trinitatis actu naturali, licet propter se dicentem, foret ille actu infallibilis, licet non excedens. Quod autem dicitur, fidem vocari supernaturalem, quia est de ratione objecti supernaturalis in fide, non desumatur ab objecto.

OBJICITUR Tertio. Veritas prima excedens, non potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera: veritas autem prima non excedens, in quantum non excedens, hoc est, agens secundum exigentiam ac vires debitas Creaturæ, potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera; ut patet in cognitionibus probabilibus, habitus autem fidei est talis, qui cum ex vi speciei, cum ex vi ordinis, non potest esse principium falsi: quia quamvis habitus scientificus, in sua specie, non possit esse falsus, non tamen ex vi ordinis: quia est in ordine naturali, qui fallibilitatem patitur.

RESPONDETUR. Concedo veritatem primam non excedentem, posse principiare hoc est, producere physicè cognitionem quæ non sit vera. Nego autem veritatem non excedentem, quæ sit per modum attestantis, posse esse principium falsi. Transeat idem, quod veritas excedens, non possit comproducere physicè cognitionem, quæ non sit vera. Sed inde non sequitur motivum formale esse veritatem excedentem: quia ratio motivi formalis, non habet rationem producentis actus. Dicitur transeat: quia posset dari opinio supernaturalis, ad quam concurreret Deus, sub formalitate excedentis.

INSTABIS. Apocal. 20. dicitur: Ecce nova fæcio omnia. Ergo & objectum fidei novum: quomodo autem novum, si non excedens?

RESPONDETUR. Non satis appetet quomodo in novo Testamento sit novum motivum fidei, cum in utroque fuerit fides infallibilis: adeoque & motivum infallibile: diximusque supernato Christo, permanisse eosdem habitus. Salvabitur ergo illa novitas fidei, ob admissions Gentiles ad fidem. Cæterum hoc sensu admittimus veritatem primam excedentem, quod si licet ad fidei Theologicæ actu, nunquam moveat veritas prima, nisi dando ei veritatem finiam & excedentem quamcunque creatam.

Sed hoc titulo decidendum est id, quod proponit universaliter de omnibus virtutibus Theologicis quæst. 4. Esperanza. An sit de ratione larum, ut sint prælatio Dei super omnia. Et quidem si pedetur hæc prælatio ratione motivi, indubie illis convenit: quia habent pro objecto Deitatem, cui prælatio super omnia convenit. Sed quia actus supernaturalis & naturalis possunt inniti eidem motivo, non appetit quæ prælatio Theologicis virtutibus conveniat. RATIO. Si enim esset aliqua prælatio, esset in eo quod ita præferretur; vel Auctoritas per affe-

R. P.
TH. MLO
zianowski
Tom. I. et II
D. VI

sum, vel Bonitas per amorem; ut animus ex vi
hujus actus, paratus sit contemnere, cetera
omnia repugnantia vel assensu vel amori: Sed
hoc potest etiam habere actus naturalis, innitens
v. g. veritati Divinae.

S. Thom. qui in oppositum citatur non habet
plus, quam quod virtutum Theologicarum ob-
jectum sit in genere suo summum v. g. Auctorita-
tas summa, Bonitas summa, &c. Sed Negatur,
ab iisdem, aetum naturalem specificari non
posse. Dantur quidem veritate Theologicæ ut
feramur in Deum tanquam ultimum finem su-
pernaturalē, sed dantur, ut feramur superna-
turaliter. Nam actu naturali, etiam in finem su-
pernaturalē, ferri possumus. Et sicut dantur
gratiae supernaturales ad agendum superna-
turaliter; ita dantur naturales, vel saltem non
repugnat eas dari, ut attingant illum finem su-
pernaturalē, naturaliter.

Nequè valet, si dicas cum Esperza: quod
cum agitur de vigore naturæ, sub ea voce uni-
versali, solum comprehendantur omnia natu-
raliter occurrentia in contrarium. At amor
supernaturalis ita amat, ut præterea superet
omnia etiam supernaturaliter occurrentia in
contrarium: & pollet viad ea superanda, pro
adimplitione præceptorum supernaturalium,
quod est longè difficultius. *Non inquam valet;*
quia potest fieri actu naturalis, qui velit etiam
supernaturaliter occurrentia, ne DEO v. g. di-
centi credatur, superare, idque cum auxilio gra-
tiae, ordinis naturalis. Ergo hæc superatio su-
pernaturaliter occurrentium, quæ est fundativa
istius prælationis in fide Theologica, est quid
commune etiam actu naturali; que adeo ista
prælatio non debetur soli virtuti Theologicae ut
voluit Esperza.

QUÆSTIO III.

De Ratione formalē Fidei propter Quam.

PRÆMITTO Primo. *Predictum titulum sub
hac phrasib Auctoribus tractari: Quodnam
sit ultimum resolutorium fidei? quid autem ve-
niat nominem resolutorii supra dictum.*

PRÆMITTO Secundo. *Debere ponetiam in
fidei motivum assensus seu rationem Propter
quam, adeoque ultimum resolutorium.*

RATIO: quia & esset ille assensus, & non es-
set assensus, esset ut supponitur, non esset autem,
quia assensus nullo alio distingui potest à simpli-
ci apprehensione, transireque in secundam vel
tertiam operationem, nisi ratione motivi. Tum
quia per ipsum Gvilemum Parisensem & per
Rubionem saltem debet intercedere motivum
obediendi Deo. Ergo adhuc ille assensus, non
erit sine motivo: hoc autem motivum non suffi-
cere vel exinde ostenditur: quia obedientia spe-
ciat ad voluntatem, motivumque illius non est
constitutivum virtutis Theologicae. Tum quia
Rationes in oppositum non convincent: lauda-

bilitas enim fidei, non est in assentiri sine moti-
vo, sed in assentiri sine evidentiā; & tamen infal-
libiliter, & æqualiter omnibus defereturque
adhuc in hoc assensu plus Deo, quam hominī,
quia deferetur firmior assensus; falsumque est
quod possit præcipere Deus assensum sine moti-
vo: quia non potest præcipere rem impossibili-
lem, & constitutum sine constitutivis. Jam
autem assensus quod sit ob motivum, per hoc
constitutur.

PRÆMITTO Tertiò. *In quo sit punctus Diffi-
cultatis in presenti? Credo v. g. sub speciebus Sa-
cramentalibus esse Corpus Christi, hæc veritas
non est nota ex ipsis terminis. Ergo illi assenti-
ri debo propter aliud: nempè quia hoc Deus
dixit; hæc ipsa propositio, non est nota ex ter-
minis. Ergo etiam illi non possum assentiri nisi
propter aliud; quid ergo est illud aliud? Si ali-
quid humanum; ergo relolvis fidem Theologa-
cam & infallibilem, in aliiquid non Theologi-
cum & fallibile. Si relolvis in Divinum testi-
monium, quæro an sit distinctum à priori an
idem? si idem, ergo nihil respondisti. Si aliud,
de ipso illo alio testimonio redit difficultas, cum
non sit ex terminis notum. Unde vel dabis
processum in infinitum in testimonii, vel tan-
dem debebis respondere, non per testi-
monium, in quo aut non salvabis rationem Theolo-
gici, aut non salvabis, quomodo sit notum ex
terminis, quod tamen in omni resolutio vide-
tur requiri. His premissis, sit*

DIFFICULTAS I.

Examinantur aliorum sententia.

PLures post alios sententias refert Atticus
disp. 9. & Lugo disp. 1. & affi. Seligentur
aliquæ:

EXPLICAT Primo Pontius disp. 27. num. 7.
Si loquamur de ultimo motivo formalis ipsius-
met fidei ultimo, resolvitur in ipsam revelatio-
nem Divinam, vel solam vel cum veritate. Si
vero loquamur de ultimo motivo, quo inclina-
mur adjudicandum, quod existat revelatio Di-
vina, non habetur idem motivum in omnibus fi-
delibus. Nam interdum sunt motiva credibi-
litatis, interdum Auctoritas & testimonium ho-
minis fide digni. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia: si moti-
vum formale ipsiusmet fidei, idque ultimo re-
solutivum est revelatio Divina, quæro an hæc
propositio Deus revelavit, sit ex terminis nota?
Si non est ex terminis nota. Ergo illi assentior
non nisi propter aliud, adeoque non erit illa ultи-
mum resolutorium. Si est ex terminis nota,
ostende hanc evidentiā; & si illam ostenderis,
ostendes intrinsecam connexionem termino-
rum, si quæ est, qua ipsa connexionē, ex dictis
supra, non spectat ad fidem. Tum quia illud
ipsum judicium, quod judico existere revelatio-
nem, potest esse actus fidei; Ergo habebit moti-
vum fidei, quod docet Pontius, esse revelatio-
nem.

nem. Cur ergo universaliter de illo enuntiat judicio, quod resolvatur v. g. in motiva credibilitatis? Tum quia hic non queritur, quodnam sit ultimum resolutorium ex subiecto, sed quod ultimum ex objecto; & tamen Pontius recurrit ad diversitatem motivorum, ex subiecto.

EXPLICAT Secundo Amicus cit. num. 26. quod scilicet ultimum resolutorium sit Scriptura testificans, verbum Dei, traditio, & Ecclesia: mutuo vero unum resolvitur in aliud in diverso genere; omnia autem in Auctoritatem incretam, Dei dicentis, per simplicem duntaxat adhesionem objecti materialis, propter formale. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non responderet ad punctum difficultatis: quererere enim restat, An haec propositio, *Increata id Auctoritas dixit*, sit in terminis nota vel non: redibitque argumentum supra factum; querere que restabit, quia per simplicem adhesionem objecti materialis, propter formale, fieri possit assensus, si propositio dicta, non sit ex terminis nota.

EXPLICAT Tertiò. Resolvit fidem in lumen fidei, quo DEUS illuminat mentem nostram. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia confundit principium effectivum, cum formali, & motivo, hic autem non queritur de principio effectivo, quale est illum lumen.

EXPLICAT Quartò Granado, docens motivum fidei & ultimum resolutorium, esse auxilium quoddam Dei actualē, quod non quidem habet se per modum principii effectivi, sed per modum concursus actualis, quod DEUS illuminat mentem credentis, & ita manifestat illi veritatem objecti credendi, ut crediturus creditur connectionem Divini testimonii, cum objecto credendi.

Hac Sententia immerito impugnatur quasi coincidat cum Hæreticis, qui fidem suam in instinctum internum resolvunt: nam Hæretici admittentes instinctum internum, non in hoc sunt Hæretici, quia illum admittunt, nam etiam Catholici dicere possunt; se instinctum internum ad fidem habere; internamque securitatem de rebus fidei. Sed in hoc sunt Hæretici: quia ad illum internum instinctum recurrunt, ita, ut rejiciant omnem aliam externam regulam, quia ille spiritus internum reguletur, proptereaque appellatur spiritus privatus. Nihilominus *hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia instinctus ille, non est motivum assensus summè infallibile: major enim est infallibilitas immediate dicentis Dei. Deinde nullo modo est ultimum resolutorium: Si enim queram, Cur credas Trinitatem? respondebis, quia Deus revelavit qui est verax. Quod si queram de hoc præcisè, quare sit verax, & unde tibi constat esse illum veracem: certe id non resolvet in instinctum tuum, tanquam in

motivum, sed tanquam in proponentem illam veritatem? hic autem queritur non de propositione, sed de resolutorio.

EXPLICAT Quintò Ripalda disp. 3. num. 5, quod huic principio, Deus est verax, assentimur immediate propter se, & non propter aliud. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Assensus tunc fieret propter intrinsecam veritatem illius propositionis, hic autem assensus non potest esse de fidei ut dictum supra. Tum quia, si illi propositioni non propter aliud assentiremur, id ideo esset, quia nihil notius est, quā Deum esse dignum fide & veracem. Sed haec ratio non convincit: quia quamvis dicto objecto nihil sit notius, notitia Theologicā & Metaphysicē; salutem tamen est, quod etiam sit notum notitia fidei: haec enim non potest esse propter aliud, nisi propter. *Quia dicitur*. Quod vero assumit Ripalda; fidem soli objecto secundario assentiri propter revelationem, & non primario, id non convincit: quia hoc ipsum non probatur, nec ostendetur quā adhuc ille assensus, sit futurus fidei. Deinde primarium objectum fidei, est etiam Dei existentia, & tamen assentiri huic objecto possumus: quia dicit: Ego sum qui sum. Tum quia & est ille assensus fidei ut supponitur, & non est: quia nihil conditivum sui, ab aliis, eandem veritatem attingentibus assensibus, in præcisa ratione assentendi habet, si inniteretur intrinsecæ objecti veritati. *Descendamus ad alias sententias.*

Punctum Difficultatis 1.

An ultimum resolutorium Fidei sit Auctoritas Ecclesiæ?

AFIRMAT Medina Bannez & alii. Porro Auctoritas Ecclesiæ duplex cogitari potest: una quidem humana, in quantum dicit collectionem hominum Doctorum & Sanctorum, sub uno capite toto orbe sparlorum: Secunda Auctoritas Ecclesiæ, est quasi Divina, sita in speciali assistentia Spiritus Sancti, secundum quam eam gubernat ne erreret. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Primo, quia non tangit punctum difficultatis. Credo v. g. Deum esse Trinum; quero cur? respondebitur, quia DEUS revelavit, quero unde constet quod revelavit? respondebitur, quia ita dicit Ecclesia; quero omnino in terminis quod quidquid dicit Ecclesia est verum, & quia hoc dicit Ecclesia; & in primis quod hoc dicat Ecclesia non est nisi notum: quia hoc dicit tibi tuus hic & alter in fide Magister, qui non sunt Ecclesia: & ad maximum est hoc tibi notum per sensus & notitia morali. Ergo resolvit fidem, vel in notum sensuum vel in aliud fallibile. Quod attinet ad illam aliam partem. Quidquid dicit Ecclesia est verum: quomodo id est ex terminis notum. Ergo illi propositioni assentiri propter aliud.

aliud. Ergo prior illa non fuit ultimum resolutum, & de illo alio querendum restabit: est né notum in terminis:

NON SATISFACIT Secundò. Quæro an fides Apostolorum & nostra sit ejusdem speciei vel non, idque in ratione motivi? si ejusdem speciei; ergo immerito assignasti duplex motu in fidei, nempe veritatem Divinam, & Auctoritatem Ecclesiæ, quæ eriam quæ participata, specie distinguitur ab increata Auctoritate. Si autem est diversæ speciei, dicetur id contra communem sensum. Et deinde non satisficiat præferenti difficultati; queritur enim hic de motivo fidei, non ratione subjecti alicujus particularis, sed de motivo ex ratione objecti, quod scilicet competit omnibus actibus, quicunque sunt actus veræ fidei. Jam autem credebat aliquid Adam & Apostoli, & non propter Ecclesiæ propositionem.

RESPONDEBIS, quod motivum fidei, ut sic sub distinctione concipi debeat, quod scilicet sit assensus, vel propter Auctoritatem Ecclesiæ, vel propter Auctoritatem Divinam attestatum.

CONTRA est. Tum quia si duæ illæ Auctoritates copulativè non accipientur, in quantum innitetur soli Auctoritati Ecclesiæ fides, non erit summè infallibilis, nec rigorosè Theologica. Tum quia illæ duæ Auctoritates, vel convenient in ratione communis motivi fidei, vel non convenient, si convenient, illa potius ratio communis, erit resolutum. Si non convenient, non satisficiat difficultati: quia hic queritur de ratione, in qua, convenient etiam motivi: quia queritur de ratione, in qua, convenienti actus. Tum quia redibit argumentum immediate factum. An scilicet fides ex hoc motivo elicita, sit eadem specie, cum fide ex hoc alio motivo elicita.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia fides neque potest resolvi in humanam Auctoritatem Ecclesiæ, neque in divinam; non in humanam quia quamvis hæc magna sit, nihilominus non est ex sua ratione formaliter infallibilis; non etiam resoluti potest fides nostra in Auctoritatem Ecclesiæ Divinam. Quia fides nostra, ex suo motivo, debet esse summè infallibilis & Divina; non est autem ex suo motivo summè infallibilis: quia major est infallibilitas per essentiam, quam per accidentalem assistentiam. Nec videtur quomodo esset fides illa Divina ob illam assistentiam, quæ participativè est quid Divinum. Sic ut quod sit propter hominem, non est ex eo præcise Theologicum, quantumvis homo dicat participationem Divinitatis eamque etiam infallibilem; quia suæ entitati innexam. Pensandum quomodo alias hæc sententia impugnari soleat.

IMPUGNATUR Primò. Quod scilicet Adami fides & Apostolorum non resolvatur in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Hoc ipsum concedere Medianam. Hinc ut teneat Argumentum, restaurari debet ex dictis supra.

IMPUGNATUR Secundò. Auctoritas Ecclesiæ nobis innotescit per Auctoritatem Divinam: Cur enim credis Ecclesiam non posse falli? quia id Deus dicit. Si interim queratur cur id Deus dixerit? respondes quia Ecclesia dicit, en appetum circulum.

RESPONDERI posset. Sicut in simili Hæreticis respondetur. Triplex est classis hominum cum quibus agi debet; sunt enim vel Ethnici, qui aliunde Ecclesiam non habent cognitam, vel Hæretici, vel Catholici: Si Ethnici, illis Auctoritas Scripturæ non potest per Ecclesiam probari, nec Ecclesia per Scripturam, sine manifesto circulo: Assumeretur enim ignotum ad ignotum, cum tamen probatio legitima, debeat esse à noto ad ignotum, vel à notiori ad ignotius. Quamvis ubi illis postea Auctoritas Ecclesiæ, per motiva credibilitatis fuerit cognita, possit illius Auctoritas assumi, in motivum probandi Scripturam. Quoad secundam classem, hoc est, Hæreticorum attinet; cum ipsis etiam agendo non potest directè assumi Auctoritas Ecclesiæ ad probandum Articulum, hanc enim negant. Sed immediate debet assumi primo Scriptura, ad probandum Auctoritatem Ecclesiæ, qua illius Auctoritate probata, posset postea illa assumi ad probandum Articulum. Jam enim non assumetur aliquid ignotum, sed esset regressus demonstrativus, similis ei, cum causam per effectum aliunde cognitum, & effectum per causam notam probamus. Quoad tertiam classem attinet, hoc est, Catholicos; cum ipsis supponatur æquè nota Scriptura ac Auctoritas Ecclesiæ, tunc ad invicem se ostendent, nec sicut probatio propriè dicta, in qua sit progressus secundum conditionem noti ad ignotius; sed potius manifestatio unius in alio; ad eum modum quo specula sibi opposita, in seipsis invicem representantur & apparent. Dicerent ergo oppositi, quod scilicet in auctoritatem Ecclesiæ resolvant fidem, tanquam aliunde cognitam, & non ex sola Scriptura, licet habeat etiam in Scriptura testimonium: neque enim committitur tunc circulus, quando assumitur aliquid aliunde etiam notum. Sed de hoc arguento alias etiam dicetur.

IMPUGNATUR Tertiò. Quia resolvendo saltem partialiter fidem in Auctoritatem Ecclesiæ, resolveretur in aliquid non Divinum, hoc autem non debet admitti: quia sicut de mysterio Eucharistia canit Ecclesia; ita & in præsenti dici potest. Sola fides sufficit; ad quod alludit etiam Augustinus, contra epistolam. Fundamenti capit. 14. *E credimus non hominibus, sed ipsis Deo, animam nostram firmanti & illuminanti.* Unde & Joan. 12. dicitur. *Qui credit in me, non credit*

credit in me, sed in eum qui misit me & C. 2. Doctrina mea non est mea.

RESPONDERI posset fidem non esse adæquatæ Divinam, si nomine adæquatæ fidei Divinæ intelligatur fides secundum totam latitudinem sui motivi. Si autem nomine fidei adæquatæ, intelligatur fides, pro principali, à quo sit denominatio, habens pro motivo Auctoritatem quæ est Deus, sic sumpta erit adæquatæ Divina: pro principali enim respiciet semper Deum; ad eum modum quo homo dicitur adæquatè & completè rationalis, quamvis non nisi principalis ejus pars intelligat. Dictum illud *Sola fides sufficit* hoc solum vult, quod nullus sensus exploret veritatem corporis Christi in Eucharistia, sed sola fides; quod verum est, eam resolvendo etiam in Auctoritatem Ecclesiæ: quia quia movebit ad fidem, adhuc sola fides sufficiet. Et sicut per arguentes revelatio intrat formale fidei, quamvis illa sit quid creatum; nec id obest ut sit Divina; ita nec obicit Auctoritas Ecclesiæ. Augustini verba verificantur: quia etiam credere propter Auctoritatem Ecclesiæ est credere propter assistantem Spiritus Sancti; adeoque propter aliquid Divinum. Locus ille S. Joan, non plus vult, quam esse identitatem naturæ inter Patrem & Filium, hinc qui credit, credit in Patrem, credit & in Filium. Quando autem Petrus dicitur immediate motus, ad credendum Divina Auctoritate, poterit adhuc movere Auctoritas Ecclesiæ: quia & hæc adhuc non est revelatio carnis & sanguinis, sed aliquid Divinum. Cæterum hæ rationes possunt ex allatis supra restaurari.

DICES Primo in oppositum esse Auctoritas.

PRIMA AUCTORITAS Sanctæ Scripturæ. Actorum 16. dicitur, quod Deus aperuerit cor Lydiæ, ut intenderet illis, quæ à S. Paulo dicebantur & 1. Joan. 2. qui novit inquit Deum, audit nos, qui non est ex Deo, non audit nos.

RESPONDETUR. Primum locum non plus probare, quam quod gratia Dei prævenerit Lydiam ad intelligendæ & capienda mysteria fidei. Secundus locus non convincit: quia non dicitur cum qui est ex Deo, audire illos & propter illos dicentes assentiri; quod tamen probari debuerat: sed Apost. tantum dicit, eos qui DEUM norunt, recipere doctrinam Apostolicam.

SECUNDA AUCTORITAS est S. Augustini, contra epist. Fundamenti. cap. 5. *Evangelio non credere, nisi me Ecclesiæ commoveret Auctoritas.*

RESPONDETUR. In illo commovere, involvi non rationem causæ formalis, sed rationem applicativi, & sicut motu cietur calor, nec tamen motus, est ratio formalis calefaciendi, sed conditio & applicativum; ita & in præsenti.

TERTIA AUCTORITAS est S. Thom. hic q. 5. à 3. ubi, & aliæ, docet fidei formale esse veritatem primam, secundum quod in Scriptura S. & doctrina Ecclesiæ manifestatur.

RESPONDETUR. Ly secundum, non reduplica motivum: quia illud jam dixerat in ante, esse veritatem primam sine ullo addito: Ly ergo illud secundum, innuit, ubinam continetur Doctrina fidei, nempe in Scriptura & Propositione Ecclesiæ.

DICES Secundò. Si petatur à fidei cui credere Christum esse Deum? responderet quia hoc Deus revelavit. Si queratur unde conseruatur id Deus revelari? respondet quia Ecclesia Spiritu Sancto directa, hoc me docet: ita autem responderi debere probatur: quia unaquaque res debet in illa principia resolvi, ex quibus nascitur; fides autem nostra nata est ex doctrina Ecclesiæ, Apostolorum autem fides, nata est ex immediata revelatione. Ergo fides nostra, in Auctoritatem Ecclesiæ, Apostolorum, in immediatam revelationem, resolvenda.

RESPONDETUR. Quando pro ratione credendi adfertur Auctoritas Ecclesiæ, non adfertur ratio formalis motiva, sed applicativa: ad eum modum, quo pro ratione uestitionis redditus applicatio ignis. Ratio allata multum probat, nempe quod ars Syllogisandi, inventa ab Aristotele, in eodem Aristotele resoluta fuerit in principia lumine naturæ nota; nostra autem Syllogisatio, in Magistros, qui nos illam docerunt. Porrò res in eadem principia resoluta ex quibus nascitur, non tanquam applicatis sed tanquam constitutivis.

DICES Tertiò. Hæretici ideo sunt Hæretici, quia fidem suam non resolvunt in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Ideo sunt Hæretici, quia negant regulam in proponendo res fidis infallibilem esse Ecclesiam, quod tamen est revelatum.

DICES Quartò. Auctoritas Ecclesiæ habet per modum organi & instrumenti Divini, & habet se sicut Moyses & Prophetæ, qui fuerint instrumenta revelationum Divinarum. In humanis autem testimonium Nuntiū seu Leges intrat partialiter assensum fidei humanæ.

RESPONDETUR. Organum & instrumentum non se habet per modum motivi, sed explicativi, propter quid credi debet. Negatur item in Moyse resolutam fuisse fidem. Instauratio de Nuntio pro nobis est; quia ille non moveret nisi Auctoritate, sed solus Princeps, cuius est Legatus. Quamvis autem nuntius in humanis partialiter ingrederetur fidem humanam, non fore absurdum; fore autem absurdum, si ingrederetur fidem Divinam Auctoritas Ecclesiæ: quia fides humana non est summè infallibilis, secundum Divinam. Si summè infallibilis, debet habere motivum summè infallibile, quod non est, nisi Deus.

DICES Quintò. Ex hoc ipso quod aliquid ab Ecclesia proponatur credendum, rectè inferatur, id est de Fide.

RESPON-

R. P.
THEODO
zianowsk
Tomi VI
D. VI

RESPONDETUR. Inferti id rectè esse de fide, ex eo quòd Ecclesia sit regula certò & infallibiliter proponens, tanquam quid revelatum, quod est revera revelatum. Sed non rectè infertur esse de fide; quasi ipsa, sit ratio formalis credendi; assentientiæq; Spiritus S. non est in ordine ad comprehendendam Ecclesiam in ratione motivi formalis fidei; sed in ordine ad comprehendendum, ut habeat rationem infallibiliter proponentis.

Punctum Difficultatis 2.

In quid alii resolvant hoc principium: Quod

Deus dicit verum est?

Lugo disp. 1. sect. 6. & 7. proponit modum quandam solvendæ præsentis difficultatis, quem est necesse hinc examinare.

DOCET Primo. Quod assensus fidei fiat faltem per discursum virtualem v. g. revelatio Divina fallere non potest. DEUS autem revelavit verbum esse hominem. Ergo verbum est homo; quæ omnia cum possint uno actu attinigi, confident discursum nonnisi virtualem.

DOCET Secundo. Prædictam propositionem revelatio Divina fallere non potest, æquivalere huic: Deus est summè verax; additque veritatem quæ concurrit ad actum fidei, esse tam veritatem in dicendo, quam cognoscendo.

DOCET Tertiò. Assensum de summa DEI Autoritate, qui ad credenda revelata mysteria dicit, debere quidem esse supernaturalem & elicitum à fide, non tamen fieri propter revelationem talis objecti. Sed hæc Suprema DEI Autoritas abunde agnoscitur, ut possit movere ad credenda alia, propter revelationem. Rationes hujus dogmatis infra attingentur.

DOCET Quartò. Non multum, referre: An assensus fidei de Veracitate Divina, ultimò resolvatur in Deitatem ut voluit Aureolus; rationem reddit: qui adhuc assensus ille non minus est Theologicus: haberet enim pro objecto formali ultimum naturam Divinam.

DOCET Quintò. Posse etiam defendi, quod ipsa veracitas DEI sit ultimum motivum, in quod resolvitur assensus fidei, dicitque duplenter posse affirmari eam perfectionem de DEO. Primo absolute dicendo DEUS est summè verax; & tunc debet id colligi, ex alio medio; idque idèo: quia sicut ex sententiâ Dei non possumus in hac vita cognoscere, nisi ex revelatione vel ex Creaturis; sic & perfectiones Dei, non possumus affirmare absolute, nisi per aliquod medium vel revelationis, vel alterius argumenti. Secundo possumus veritatem Dei affirmare non absolute, sed sub conditione, hoc est, si Deus loquitur, loquitur verè; & hic assensus, non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri: si enim penetrerentur termini, quod scilicet

cet DEUS in suo conceptu sit Ens primum, summè perfectum, & simul si apprehendatur, quod veracitas summa sit maxima perfectio naturæ intellectualis, statim ex terminis constabit, si sit DEUS, debere esse summè veracem. *Hæc doctrina*

NON SATISFACIT PRIMO. Quia attendendo ad dogma quintum. Quæro, an conditionata illi: si Deus est, verax est, assentiamur immediate, vel non. Si non assentiamur immediate. Ergo non respondet ad punctum: assignare enim debebat ultimum resolutiorum, atque adeò, cui immediate assentiamur. Quod si immediate assentiamur illi propositioni. Quæro, an assentiamur illi, propter evidentiam illius vel propter aliud. Si propter aliud. Ergo non sit assensus immediatus. Sinon propter aliud contra erit.

Tum quia illi propositioni, Deus est verax, ab solutè spectata, non assentimur immediate propter illam ipsam, eò quod DEI veracitas absoluta, sicut & existentia, per Lugo, præter revelationem, nonnisi ex Creaturis, colligi possit. Ergo & illa conditionata: Si sit Deus, verax est, non habebit assensum immediatum, sed ejus veracitas nonnisi ex Creaturis colligetur: non enim appetet major ratio de una, quam de alia. Et sicut quod alicius res est causa quod ad esse in statu absoluto, est etiam ejus causa conditionata, quod ad esse conditionatum, ita quod est nonnisi unica ratio motiva alicius pro statu absoluto, erit etiam ratio motiva pro statu conditionato, imò hoc ipsum præstit Lugo: nam illam etiam Conditionatam veritatem, tanquam ex ratione colligit, quod scilicet naturæ rationalis proprietas sit, veracitas. Tum quia ex vi hujus doctrinæ sequitur resolvi fidem in aliquid evidens naturaliter, adeoque in lumen naturæ, subiectu turque Formalitas: Quæ Theologicæ fidei, quæ debet defendi. Quod autem ille assensus pendeat à principio supernaturali effectivo, impertinens est ad præsentem materiam, quia hic quæritur de Formalitate Theologicæ fidei, ex parte motivi. Tum quia etiam in hac materia potest similis circulus vitiosus ostendit, qualem opponit alius de Lugo. Sit verbi gratiâ articulus: Credo DEUM esse; quæro, cur est credendum DEUM esse? respondes: quia Deus dixit, & verax est; quero quare est verax? respondes: quia si si DEUS, necessariò est verax. Et quia conditionata trahit semper secum, & supponit sequentiam statu absoluto, etiam tunc supponetur esse DEUM veracem; de quo ipso esse, primo querebatur. Ipse Lugo num. 111. docet: quod ad dilectionem DEI absolutam non sufficiat assensus & cognitio solum conditionata; quomodo ergo sufficiet ad assensum absolutum fidei quod

(d)

Deus

DEUS sit, conditionata illa, si DEUS est, verax est.

NON SATISFACIT Secundò. Quia non potest admittere ultimum resolutorium esse Deitatem. Tum quia argumentum reddit factum supera; quia similis circulus virtiosus daretur, qualem alius objicit Lugo: Nam credis quod Deus sit, quia DEUS est verax, & se esse dixit? quæram quare est verax? respondebo quia est Deus, en circulum. Tum quia ista resolutio veracitatis in Deitatem, confundit resolutorium in ratione Entis, cum resolutorio in ratione Veri, quæ duo sunt distincta. Certè enim veracitas Petri in ratione Entis resolvitur in esse Petri; neque tamen quisquam dixerit, quod fides humana resolvatur ultimò, in esse hominis.

Tum quia ultimum hoc, quod ille dicit resolutorium, illemetipse resolvit in aliud: dicit enim quod DEUS sit, hoc non innotescere propter se, sed nonnisi ex revelatione vel ex Creaturis. Quomodo ergo ly Deus est, erit ultimum resolutorium.

NON SATISFACIT Tertiò. Qui restaurari possunt argumenta, quæ sibi objicit Lugo, præoccuparique eius responsones.

Formatur ergo Ratio. Tum quia multi rudes credunt, quos certum est non formare cognitionem illam conditionatam, de Dei veritate & existentia. Status etiam conditionatus non facilitat cognitionem, & tam difficulter definitur: hoc in specie granum absolute sumptum, quam conditionate: cum statu excepto, nihil minus sit in illa conditionata, quam in absoluta propositione, quomodo ergo resolvetur fides rudium, in evidentiā dictæ conditionata. Quod autem dicit Lugo: Rudes cum majori firmitate assentiri, quia non vident rationes in oppositum, id non convincit: quia prius ostendi debuisset, quod rudes illam conditionatam, idque tanquam evidenter propter se, forment. Deinde ostendit Lugo in rudibus, quæ sit evidentiā ex parte subiecti & firmitas, de qua hīc non quæritur. Certum autem est, cum, qui parum novit, & tamen in oppositum non timet argumenta, non habere hoc ipso ex parte objeci cognitionem evidenter, sed obstinationem quandam in sentiendo, quæ certè non est evidentiā, adeoque si hæc solum sit in rusticis, non resolvetur fides illorum in evidentiā dicti principii, propter se, scilicet immediate assentiendo, quod Deus sit verax.

Tum quia Quæro: An assensus illius primi principii, sit certior assensu Incarnationis, aut æquè certus, an non? Si æquè certus vel certior, unde hæc illi certitudo? præcipue cum sit illi communis, cum alius notiis scientificis, attingentibus illam veritatem: Si DEUS est, verax est; & tamen certitudo scientifica non est summa ut fidei, neque ita certa, ac dum assentior: Quia DEUS dixit. Si autem non est certior,

nec æquè certus assensus illius principii, ac assensus de Incarnatione, quomodo salvabitur illud axioma, benè procedens de rationibus formalibus: Propter quod unum quodque tale & ipsum magis. Recurrere autem ad certitudinem, ex ipso habitu fidei oriundam, non tenet: quia hic quæritur de certitudine moriva, non de certitudine oriunda, à principio effictivo.

Tum quia concedimus quidem habitum fidei, posse se extendere ad duplum illum assensum, hoc est veracitatis Divinæ & mysterio, sed non probat Lugo, quod & quomodo extendat, se ad assensum dicti principii, cum formalitate summæ certitudinis, & salvando formalitatem fidei, quæ videret semper formalisari, nonnisi per Ly quia dicitur.

Deinde non minus est opposita incertitudo certitudini quam in evidentia evidentiæ: hinc si non potest fides esse principium incerti assensus, quomodo poterit esse principium evidentiæ assensus, qualem ille ponit, circa illam propositionem: DEUS est verax. Imò hoc ipso sequeretur, quod etiam assensu fidei circa Incarnationem deberet esse evidens, quantumvis minus assensu principii: si enim certitudo motivi communicat suam certitudinem objecto. Ergo & evidentia principii, communicabit evidentiam objecto, seu mysterio; & sicut evidentia principii naturalis communicat suam evidentiam assensui & objecto, ita & evidentia principii fidei, communicabit evidentiam mysterio. Quod ipsum in hoc resolvitur: sicut principium se communicat in motivum objecto, ita necesse est, ut communicet quidquid illi identificatum est realiter. Cum ergo evidentia sit identificata illi, etiam evidentiam communicabit. Neque dicas, quod de ratione actus fidei, sit, non esse evidentiem, consequenter non potest illi communicari, tanquam subiecto incapaci evidentiæ. Non inquam id dicas: Inferam enim, & posse esse actum fidei evidenter, & non posse: non posse quidem ut tu dicis, posse autem: quia potest elici propter motivum evidens. Necvidetur quomodo actus, qui potest elici propter motivum evidens, non posse esse evidens. Cum illius evidentiā, sit evidentiā principii; & si capax est hujus motivi, capax etiam erit communicandorum sibi prædicatorum motivi, quā motivum est, inter quæ, est evidentiā.

Neque valet ulterius si dicas. Sicut non communicatur à principio ratio principiis objecto ad quod movet, ita nec communicandam evidentiā: non inquam valet: hoc enim, quod est non communicari rationem principii, non aliud est, quam quod motivum, ad assensum illius objecti, sit hoc principium, non è con-

R. P.
THEODO
zianowsk
Tomek
D. VI

verso. Et si communicaretur illi ratio principii, hoc ipso non esset iam objectum, cui propter principium, fieret assensus. Jam autem per omnes, communicatur evidentia objecto, per ipsummet principium. Hinc si à principio, communicaretur ipsi objecto, ratio principii, destruereatur ratio distinctionis inter illa, quæ non destruitur ex communicatione evidentiae, immò si principium communicaret suam certitudinem objecto, non communicando identificatam realiter evidentiam, daretur in principio aliquid impossibile, nempe distinctio virtualis in ordine ad prædicata physica, qualia sunt communicare certitudinem, non communicare evidentiam, quæ cum illa est idem realiter: supponitur enim evidentiam, non esse meram denominationem secundò intentionalem.

Punctum Difficultatis 3.

In quid per Alios resolvatur hoc principium: Sed id Deus dixit?

Examinanda est iteratò hic mens Lugonis, qui ad hoc explicandum.

DOCET Primi. Quòd revelatio non sit tantum conditio sine qua fidei, sed aliquo modo ratio formalis, sive proxima sive ultima.

DOCET Secundi. Assensum hujus propositionis: Id Deus dixit, esse immediatum, & ex apprehensione terminorum; non esse tamen evidenter, sed obscurum, licet sit certus.

DOCET Tertiò. Eum assensum eliciat habi-
tus fidei: quia licet in naturalibus aliis sit assen-
sus principiorum, & aliis Conclusionis, id ta-
men non procedit de habitu fidei; quia hic cùm
sit per modum potentiae, idemmet, extenditur
ad assensum principii, & Conclusionis.

DOCET Quartò. Licet non sit necesse ad fidem, ut nobis objectum illius immediate reveletur, necesse tamen esse, ut proponatur tan-
quam alicui immediate revelatum; loquente
tunc nobis Deo per os illorum, qui mysteria re-
velata proponunt, & appellari pergit Locutio
Dei, hæc illorum propositionis: estenim quasi lo-
cutio mediata Dei. Unde Psal. 40. dicit Da-
vid: *Lingua mea calamus scriba. Actor. 1. sicut
predixit Spiritus Sanctus per os David.* Augu-
stinus epistola 79. q. 6. Miracula loquelaum DEI
appellat.

DOCET Quintò. Assensum qui sit mediata revelationi, hoc est propositioni Parochi, esse immediatum, quamvis obscurum, dicitque eo cau-
lo, non fieri talem discursum: Omnis testi-
fatio taliter facta est locutio Dei; hæc testifi-
catio est talis. Ergò est locutio DEI. Sicut
enim quando audio Petrum non discurro, omnis
vox talis est vox Petri, sed comparo immediatè
vozem quam audio, cum idea vocis Petri; ita
comparo immediatè locutionem Parochi, cum

idea quam habeo de locutione mediata DEI. Concluditque nos quidem omnes, non credere propter immediate nobis factam revelationem; possumus tamen credere propter revelationem mediata: quia nobis hæc doctrina ex parte DEI proponitur, & quidem cum tanta eviden-
tia, quam depositit DEI locutio. *Hec explica-
tio*

NON SATIS FACIT Primi. Quia hanc propositionem: Id DEUS dixit, & ponit esse ultimum resolutorium fidei, dicit enim illum assensum esse immediatum, & non ponit: quia resolvit hoc ulterius in propositionem Parochi, cum tanta evidentia propositionis, quæ non potest haberi nisi pro eo, quod hoc DEUS dixit. Jam autem nec ipsa propositione Parochi est ultimum resolutorium: quia quæram, cur credis Incarnationem? quia DEUS dixit. Cur credis DEUM dixisse? quia Parochus proponit cum tali evidentia motivorum, quæ non potest haberi, nisi pro DEI locutione. Quæ-
ro ulterius: Unde id habetas, quod judices ita proponere Parochum sicut oportet ad propositionem locutionis Divinæ: ultimò id resolvet in ideam quam habes de propositione debita locutionis Divinæ: en locutionem Parochi resolvet in ideam de qua ipsa idea quæro. An al-
assensus illi propositioni, secundum quam judicas, illam ideam esse ideam propositionis debitæ Verbo DEI, an inquam assensus illi, fiat per fidem, an per lumen naturale; si fit assensus, vi-
luminis Naturalis. Ergo fidem non resolvit in aliiquid Divinum & summè infallibile; si per fidem. Ubi obsecro est revelatio seu dictio DEI, de ista idea, viderisque relabi in circulum, quia DEI dictio per ideam, ideam per DEI dictio explicat. Tum quia de utroque illo, scilicet de idea & propositione Parochi quæ-
ro: An ille assensus sit evidens an invidens? Si est evidens, cur obtruduntur illi termini, quod scilicet proponatur mysterium cum tanta evidentia miraculorum, martyriorum &c. Neque valet si dicas, quod illa evidentia se habeat non nisi per modum conditionis, sine qua non; dicam enim etiam illam propositionem Parochi, habere se non nisi per modum conditionis. Si autem illa propositione erit evidens. Ergo & assensus erit evidens: nam utrumque motivum & quod DEUS sit verax, & quod DEUS dixerit, secundum resolutorium suum ultimum, habent evidentiam. Rursum si ille assensus est evidens, resolvet fidem in aliiquid naturale. Imò resolvet etiam in perceptio-
nem sensibilem, & auditionem verborum Pa-
rochi, tibi propositorum.

Tum quia cùm assensus illi propositioni: hæc est vera idea modi proponendi, qui debitus est propositioni Verbi DEI; ostende mihi unde illa propositione habet infallibilitatem, & me-
retur assensum infallibilem? Si ex tuo ju-
(d) 2 dicio

dicio. Ergò resolvit fidem in aliquid naturale. Si ex Dei revelatione. Ergò das processum in infinitum. Nam de illa alia revelatione, que revelabat illam ideam redibit quæstio. Tum quia hic queritur resolutorium univercale, quod non est illa propositio Parochi cum tali evidētia. Nam est tanta excellentia Divinæ Majestatis, ut ei etiam non adserenter miracula credi deberet, modò aliunde prudenter judicetur dixisse, laudabilisque actus est: Paratus sum credere istis omnibus, modò mihi aliò medio constet Deum loqui, quem actum videtur elicuisse. S. P. IGNATIUS, dum dicebat etiam si Scriptura periret, se crediturum ex iis, quæ sibi Manresæ patficerat Dominus. Tum quia quæ assumit Lugo dogmate quinto, non convincunt; nam quod non discurrat audiens vocem Petri, an si vox Petri, id referri debet in evidentiam sensuum, qualem evidentiam non habeo in illa propositione Parochi, nisi velim resolvere fidem in experientiam sensuum: idemque dicendum est, cur non discurrat de albedine, quando video albedinem.

ADDO: Casu, quo aliquis nunquam vidisset albedinem, vel nunquam audisset vocem Petri, posset uterque discurrere, ut si illi dicatur qui nunquam vidit albedinem, quod sit disaggregativa visus, describaturque qualitas vocis. Sicut ergò in illis, negotio experientiæ de albedine, & voce Petri, fundat discursum; sic & negotio evidentiæ, tam sensuum quam principiis ex terminis noti, fundare potest in fidelis, discursum: An talis beatæ esse propositio, nomine DEI.

NON SATISFACIT Secundò. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec rationes formales, & quod potest esse conditio, vel applicativum, debet esse, ea serie contentum. Sufficit autem ut propositio Parochi, sit per modum applicativi, præcipue cùm etiam judicium antecedens de motivis creditibilitatis, resolvatur in illam evidentiam, quod est distinctum à fide. Cur ergò idem resolutorium utriusque erit? cùm ipsa resoluta, quæ talia, sint distinctissima. Tum quia si queram, cur credas Deum esse Trinum? respondebis: quia Deus dixit; unde constat quod dixerit? respondebis: quia Parochus dixit cum evidētia debitaverbo Dei; quero cùm Parochus interdum proponere possit, eadem allegando pro falso persuadendo, quæ allegavit pro verbo DEI, unde sciam, quod id sit verum vel falso? recures ad revelationem. Ergò illa potius erit resolutivum, vel de illa ipsa queram, unde constet quod hoc Deus dixerit?

Tum quia hunc eundem medium terminum, urgendo, dici potest. Illa propositio cum tanta evidētia motivorum potest fundare articulum fidei, casu, quo res sit revelata, & convincatur audiens: interdum non potest fundare. Ergò hoc, quod est propositionem illam esse ta-

lem, præter illam talem, aliquid plus requiritur, & hoc potius erit resolutorium fidei. *Neppe valet sedicas.* Interdum etiam principiis Lumen naturæ notis, non præbetur assensus, tamen principia; ita & illa propositio, erit ultimum resolutorium, quamvis illi interdum non præbatur assensus. Non inquam valet: quia negotio assensus, oriretur ex debilitate ingenii & ad illud probandum, non assumetur quidquam, nisi sola induc̄tio. Jam autem etiam prudentes, possunt negare propositionem Parochi, esse sufficientem & ad sufficientiam probandam non assumetur Inductio, sed aliquid aliud: quod à posteriori monstrat, non esse illud ultimum resolutorium: nam ultimum resolutorium quæ tale, in illo genere, nec à priori, nec à posteriori probari debet, sed esse ex terminis in illo genere notum.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia argumenta quæ sibi opposuit Lugo urgeri possunt. *PARVUM ARGUMENTUM* est: quia si DEUS loquitur nobis mediante Parochio, deberemus illud eredere sicut Prophetis, sequereturque Parochum habere infallibilem Autoritatem inponendo.

RESPONDET Lugo. Non habere Autoritatem permanentem, habere tamen actualē, tunc, cùm proponit cum sufficientibus motis creditibilitatis: ad Dei enim providentiam spectat, ne in illis quæ tali modō proponit, decipiat Auditores.

CONTRA est. Tum quia non raro Parochus proponit tanquam articulum fidei etiam ea, quæ errores sunt, ut indubie contingebat, quando primum suadebatur V. G. Lutheranismus: ipse est item proponere tanquam articulum fidei, quod nondum definitivit Ecclesia tanquam articulum fidei. Ergò appetat non habere illorum actualē assentiam infallibilem.

Tum quia quamvis immediatē non possit miraculum verum fieri in comprobationem erroris, potest tamen adduci in confirmationem doctrinæ falsæ, quod tamen aliis servit, ad propendum articulum verum.

Tum quia spectat quidem ad Divinam providentiam eamque obligatam, ne omnes Magistri errent in proponenda doctrina fidei, erraret enim Ecclesia universa, nisi ad miracula recurratur. Sed non est obligata providentia DEI, ne hic Parochus erreret, quomodo ergò inferri poterit, habere illum infallibilem Autoritatem actualē. Deinde hæc doctrina videtur supponere, quod in Prophetis fuerit aliqua Autoritas permanens, & tamen nullum est fundamentum id afferendi.

SECUNDUM ARGUMENTUM est, quod sic proponit: Accipiamus testimonium Parochi, prout condistinctum ab immediata revelatione Dei, illud testimonium non est testimonium & dictio Dei, sed verè testimonium hominis. Ergo

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et II.

DO. VI

vel resolvitur fides in aliquid humanum, vel propositio illa Parochi, non est ultimum resolutoriū.

RESPONDET Lugo. Quod propositio Parochi, licet non denominetur a seipso sola, testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout condistincta a revelatione præterita Dei, est, denominaturque testificatio mediata DEI, hocque illustrat instantis.

CONTRA est. Tum quia Nego illam propositionem Parochi, prout condistinctam a revelatione præterita, esse quæ denominatur testificatio mediata DEI. Nec id probat de Lugo. Sed dico esse testificationem merè humanam de objecto Divino, sicut testimonium testis, sequitur conditionem ipsius, & non conditionem ejus quod testatur. Tum quia Instantia quam adfert de veritate propositionis non convincit. Nam quod propositio vera, quæ independenter ab objecto non habet veritatem, & tamen est vera, ipsa sola prout condistincta ab objecto, in id reici debet; quia sola prout condistincta ab objecto, est conformis objecto: non enim objectum est conforme sibi ipsi; & tamen veritas in illa conformitate consistit: Jam autem nullum est tale fundamentum, ratione cuius, testimonium Parochi, præcivum a revelatione immediata, habeat prædicatum sui constitutivum, in ratione testimonii DEI mediati.

Tum quia Instantia adducta de characteribus non convincit. Nam quando resolvitur fides humana in characteres, non resolvitur unquam tanquam in motivum formale, sed tanquam in effectum, & applicativum veritatis. Hinc si tener paritas, etiam testificatio Parochi, deberet esse effectus & applicativum motivi formalis, non autem motivum formale. Rursum quatinus characteres forent ultimum resolutoriū fidei humanae, non dejiceretur adhuc fides humana, à gradu fidei humanae, cùm tam character, quam immediata testificatio, intra gradum humani consistat: cùm autem testificatio Parochi, prout condistincta a testimonio Divino immediato, non habeat gradum Divini, sit ut si fides illi inniteretur, dejiceretur à gradu fidei Theologæ.

TERTIUM ARGUMENTUM est. Ille qui negat Parochum sufficienter sibi proposuisse mysterium fidei. Vel potest adhuc aliunde credere mysterium, verbi gratiæ ex propositione quam sibi facit, vel non potest: Si potest. Ergo apparet ut in ante urgebatur, non esse hoc ultimum resolutoriū, & universale; vel habebitur fides innitens principio, quia DEUS dixit, non resolvendo illam in id, in quod deberet resolvi per Lugonem, nempe in propositionem fidei. Si autem non potest. Cur non?

RESPONDET Lugo. Verum quidem esse, quod non obligetur ad credendum aliquis, si

sibi sufficienter non proponatur, obligatur tamen ad credendum, si sibi sufficienter proponatur.

CONTRA est. Quia nihil appetet malitia & aliquis dicat, tu quidem sufficienter proponis. Sed ego propter tuam propositionem nolo credere, sed non nisi propter meam; est quidem malum si sibi sufficienter proponatur, nolle tamen credere: quia est simpliciter, nolle se subdere Deo attestanti; quæ subditio tota manet, si aliunde, & non ex propositione Parochi, moveatur ad assentum.

Punctum Difficultatis 4.

Fundamentum in Oppositorum & varie Responses.

Fundamentum hoc pro se assumit Lugo, nempe quod de Fide Divina, ita debeamus discurrere, sicut de fide humana; quod aliquot mediis probat. Fides autem humana interdum est assensus immediatus, & sèpè evidens, interdum obscurus & inevidens. Quando enim clare audio vocem attestantis, quam aliunde optimè cognosco, videtur esse assensus evidens, quo judico Petrum verbi gratiæ loqui, aliquando verò est minus clarus, ut si audiam vocem Petri distantis, vel videam Scripturam. Similiter ergo vox Dei loquentis, posset aliquando clare & evidenter audiri, & tunc assensus ille esset immediatus & evidens de locutione Dei; plerumque tamen non ita clare auditur, ut cùm loquitur per Nuntios, & tunc quidem, licet obscurè & inevidenter possumus tamen immediatè credere, illam esse vocem seu nuntium aut Scripturam Dei. Addit, quod sicut quando loquitur Deus, vel revelat immediatè alicui, aliquod objectum potest id facere per revelationem inevidenter cognitam, ita ut possit dubitari, an non sit illusio? Sic potest id contingere in revelatione mediata, potest enim homo formidare, an hic sit nuntius Dei; nihilominus hoc non obserit, quo minus inevidenter judicet homo, hanc esse vocem Dei loquentis, per illum nuntium. Sicut potest assentiri id Deum dicere, quod pavit esse illusionem.

Sed Concesso fidem Divinam & humanam proportionari, inde non sequitur, quod propositio Parochi, sit ultimum resolutoriū, de quo quærebatur. Deinde immēritò supponit fidem humanam resolvi in auditionem vocis: verò enim non credit loqui Petrum, quem audit aliquis. Sed certò physicè novit, habens notitiam intuitivam: nam ea quæ sensu percipiuntur, intuitivè noscit Anima. Immēritò itenit supponit fidem humanam resolvi in vocem vel characteres cognitos. Additum illud non convincit, nam quando dubito de immediata

(d) 3 reve-

revelatione, casu quo illi postea assentiar, non accipio aliud pro motivo, nisi illammet ipsam, quamvis assensum illi exemplò non exhibu- crim.

Econtra autem si dubitem de propositione Parochi, an sit nuntius Dei? an vera proponat? non resolvo id in ipsum Parochum, sed in veritatem transactam revelationis, seu quia proponit id Parochus, quod Deus dixit. Cum ergo in isto assensu, non redcam iterato ad propositionem Parochi, sed ad Deum dicentem, in quo ultimo conquisco, sit ut illa potius dictio DEI sit ultimum resolutorium, & non propositione Parochi.

RESPONDEBIS Primò. Etiam quod id DEUS dixerit, potest applicari falsis, & tamen DEUM dixisse, etiam per nos, est ultimum resolutorium.

CONTRA. Negatur ex parte Dei, posse dictio DEI applicari iis, quae sunt falsa, nos autem dictio Dei, non nisi à parte Dei se tenentem, ponimus pro formaliter. Propositione certe dictio DEI, potest esse etiam pro iis quae non dixit Deus, si non fiat ab Ecclesia sed à privato. Nos autem in talem propositionem, non resolvimus fidem, ut resolvit Lugo.

RESPONDEBIS Secundò ex Lugone. Quod motivum illud, compleatur etiam ex revelatione præterita immediata, ita ut sit unum complexum, ex præsenti propositione, & ex revelatione immediata; non tamen ita, ut singulæ partes illius complexi credantur immediate, sed una propter aliam, scilicet revelatio præterita, propter propositionem præsentem, quæ cum talibus circumstantiis facta, probat, quod procedat à revelatione DEI facta: idque explicat exemplum literarum. Si enim accipias epistolam Patris, quæ refert Petrum obiisse, credis propter Auctoritatem & testimonium Patris. Ubi motivum formale præter Patris veracitatem, est testificatio Patris, cuius Scripturam & characteres agnoscis, quæ quidem testificatio, non continet solum characteres secundum se, sed etiam actionem præteritam, quæ Pater illos formavit. Sine qua actione præterita, characteres secundum se, non sunt testificatio Patris.

CONTRA est. Tum quia etiam concessio illo complexo, querere restat quomodo illud sit ultimum resolutorium, cum necdum ex terminis constet? Tum quia quamvis in aliqua formalitate & consideratione, cur credatur revelatio Dei immediata, responderi possit per propositionem objecti. Nego tamen responderi per illam, tanquam per rationem formalem assentiendi, propter dicta supra.

Tum quia instantia illa de literis allata non convincit: Nam etiam actio præterita quæ talis, formativa characterum, non potest esse motivum formale & ultimum resolutorium, in ra-

tione fidei humanæ, quæ fides est. Sed nonnullum principium effectivum, ut quo, testimonium Patris, cui credo. Certè enim illa actio, non est testimonium, quod tamen respicit fides. Ego si revelatio illa immediata habet se sicut actus, nullo modo movebit fidem.

RESPONDERI posset tertio ex eodem. Propositionem factam à Parocco, dicere se ipsam in recto, & in obliquo dicere immediatam Dei revelationem, esse tamen rationem assentiendi, non nisi ratione ejus, quod dicit in Recto ut loquitur num. 154. Sicut dicimus intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem veram, per quam perficitur, & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitione vera involvit in obliquo: non perficitur enim objecto.

CONTRA est. Tum quia non est in hoc difficultas, quid dicat in Recto illa propositione, sed quomodo illa possit esse ultimum resolutorium. Tum quia sensus fidelium communis rebot potius fidem in illud obliquum: credunt enim fideles Trinitatem: quia id revelavit DEUS.

Tum quia instantia allata non convincit. Nam objectum, quæ tale, non est ratio perficiendi intellectum; consequenter nec perficitur intellectus resolvetur in illud; quamvis perditio intellectus possit connotare objectum. Jam autem Dei dictio, secundum se, fundatricum fidei; hinc quamvis illam dicas importari in obliquo, non sequetur exinde, quod illa non sit resolutorium fidei, & quidem sola & unica, ut quid ergo recurrat ad propositionem Patrochi tanquam ad motivum partiale?

Punctum Difficultatis

De Locutione mediata Dei,

Post Lugonem censet Haunoldus, quid motiva credibilitatis, propositione Patrochi sint testificatio & locutio Divina mediata: ut jam alii loquuntur, complementum locutionis Divinæ præteritæ, prout ad nos, & ad singulos in particulari, directa & derivata. In qua difficultate, videtur agitari quæstio de locutione exinde, quid sit mediata locutio? Si enim nomine mediata locutionis intelligatur, ipsa locutio Patrochi, quæ explicat, quid Deus aliquando immediatè locutus fuerit, hoc sensu propositione Patrochi, erit mediata locutio: vere enim explicat, quid fuerit Deus locutus, si proponit mysterium revelatum, sed videtur, hoc non metteri, titulum mediata locutionis Divinæ. Tum quia alius debet esse conceptus nuntiantis, quod hoc aliquis dixerit, & alius conceptus ejus, quod est loqui per aliquem. Hinc aliud est locutio mediata Regem per suum Cancellarium, & aliud est referre & docere aliquem, quod hoc Regi tibi dicat. Unde etiam in moralibus, aliud est docere mediata per aliquem, & aliud exponere aliquem vel dicere, quod hoc doceat Magister. Quod

R. P.
THEODO-
zianowski
Tbit. Act. 2
D. VI

Qua inductione ostenditur distinguenda hæc esse duo. Et hoc supposito, inferri poterit, quod Parochi propositio, non habeat rationem mediæ locutionis Divinæ, sed non nisi proponentis id, quod dixit Deus.

Tum quia longè aliis sunt Auctoritatis Prophetæ & Apostoli, per quos locutus est nobis Deus, post factam immediatè illis revelationem, quam sit Auctoritas Parochi proponentis mysterium. Ergo si Prophetis & Apostolis tribuitur ratio mediæ locutionis, Parochi tribuenda erit, sola propositio objecti à DEO revelati. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec dignifica- da. Ergo si sufficit propositionem Parochi, & motiva credibilitatis, habere rationem applicantium, quod hoc Deus dixerit, non erit necesse tribuere illis rationem mediæ locutionis, quæ est quid dignius.

DICES Primò cum Haunoldo lib. 3. num. 115. De facto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei & doceri à Deo ut habetur Joan. 6. & 10. Item DEUS dicitur per miracula testimonium dare doctrinæ Evangelii. Ergo illic intervenit Dei locutio sed non immediata. Ergo mediata.

RESPONDETUR. Hoc sensu omnes fideles dicuntur audire verbum Dei, quia assentuntur ipsi *Ly Deus dixit*. Perceptio illa dictio, audito est, sed non audiunt vocem Dei, quasi mediata sit illa Dei locutio, hoc enim probandum esset. Et certè si quis nollet assentiri Auctoritati Prophetæ, quem pro tali agnoscit, quantumvis crederet ei, quod ille dicit, revera sese opponeat revelationi Divinæ, quæ simul revelat, illum esse deputatum, ut hoc nomine Dei dicat. Et tamen si quis crederet ea quæ Parochus proponit, non assentiret tamen Auctoritati Parochi, non opponeret se revelationi. Quod etiam ostendit, Parochio non competere titulum locutionis Divinæ mediata.

DICES Secundò cum eodem. Ad locutionem Dei mediata plus non requiritur, quia ut signa credibilitatis appareant à Deo proficiunt, ut per ea homines veniant in cognitionem mysterii revelati. Sed sicut talia. Ergo sunt locutio Dei mediata.

RESPONDETUR. Negando Majorem, quia non continent talem descriptionem locutionis mediata, quæ ostendat motiva credibilitatis non habere rationem tantum declarantis, quod hoc Deus dixerit.

DICES Tertiò. In Oppositum esse Auctoritates.

RESPONDETUR. Theodoretum citatum solum ostendere, quod hæc propositio: *DEUS dixit*, confirmetur miraculis. Augustini locutio epist. 49. quæst. 6. Videtur esse figurata, eo enim modo Deus mirabilibus operibus suis loquitur, quo modo dicuntur cœli, enarrare glo-

riam Dei. S. Thomas in tertium distinct. 23. quæst. 2. art. 2. hoc solum vult, quod quando nō sibi proponit articulum homo, non debemus credere nisi ob motivum, quia Deus dixit. Hoc autem quod est *Deum in homine loqui* est similis locutio ei, DEUS per illum mihi hoc consilium ingessit, quæ locutio non ostendit, nisi quod eo instrumento usus est DEUS, ut mihi hoc manifestaret. Quæst. autem 14. de fide art. 3. id etiam solum dicitur, quod in locutione hominis Dei testimonium debeat considerari, id est, assensus debeat fieri propter resolutiorum hoc: *Deus dixit*.

DIFFICULTAS II.

*Quod tandem sit resolutiorum Fidei
Divinae?*

Partiri est necesse difficultatem. Sit

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur tenenda.

PRÆMITTO Primò. *Non omnes quidem
actus intellectus & voluntatis habere realiter
distinctum objectum materiale à formalis, seu ratio-
nem proper quam, saltem tamen habere ratione di-
finitum.*

RATIO est. Tum quia objecta scientiarum aliqua, de facto non habent rationem formalem, à materiali, realiter distinctam: ut cum Metaphysica considerat Ens quæ Ens. Tum quia si semper objectum materiale esset distinctum realiter à formalis, non daretur assensus immediatus; quia hic deberet esse propter illudmet ipsum; non esset autem propter illudmet ipsum, si esset propter distinctum realiter. Tum quia universaliter debet prædicari quodam modo idem. Ergo apparet, assensum, identitatem depositare, quantum fieri potest. Quod autem semper objectum materiale à formalis sit ratione distinctum, Probatur. Tum quia etiam Ens quæ Ens distinguitur ab ente simpliciter, & si illa reduplicatio alietatem non infert frustra ea esset: Imò si ratio materialis ob-jecti qua talis, non est ratio distinctiva scientiarum, & quid reliquis commune, ut ordinariè docetur; etiam ratio formalis, esset adhuc aliquid commune, quod ordinariè negatur, esset inquam ratio formalis aliquid commune, si illa reduplicatio, non faceret distingui scientias. Tum quia. Cū eandem rationem possit intellectus per modum materialis, & eandem per modum formalis concipere in aliis materiis, non est ratio cur etiam circa objecta idem facere non possit. Tum quia. Non posset unquam dati propositio formalis identica, si saltem ratio-
ne, subjectum & prædicatum non distingueren-
tur.

PRÆMITTO Secundò. *Non omnem assensum
qui sit materiali propter formale, esse discursum.*

RATIO est. Tum quia assensus principio-
(d) 4 rum

rum non est discursivus, & tamen est assensus materiali propter formale.

Tum quia discursus, est motio intentionalis ad aliud, sicut ergo in motu datur quies, & ad hanc tendit motus, ita & in assensibus deveniri debet ad quietem; seu non movendo se ad aliud propter quod fiat assensus; consequenter non discurrendo. Tum quia non potest dari processus in infinitum in rationibus motivis. Ergo debet sibi in cognitione non propter aliud; & hoc cognitum non propter aliud, est cognitum sine discursu, seu sine processu mentis ab uno ad aliud. Unde tunc est assensus propter formale materiali, idque sine discursu, quando in eo ipso cui assentior, (quamvis in illo dividam formalitatem formalis & materialis) est inclusa vis movendi, modo ipsum illud penetretur. Unde quando dico: Omne totum est majus sua parte quia est totum &c. illud *Ly* omne totum, est per modum materialis, *Ly* quia totum &c. habet se per modum formalis, non est tamen assensus discursivus, quia ipsum formale in illo materiali continetur.

PRÆMITTO Tertiò. *Omnem assensum, qui sit materiali propter formale, idque per discursum seu propter aliud, sive ille discursus sit virtualis sive formalis, involvere necessariò duas præmissas, ex quibus deducatur Conclusio.*

RATIO quia omnis discursus vel innititur illi principio. Quæ sunt eadem unitertio, principioque simili negativo; vel innititur illis aliis: Dici de omni, Dici de nullo. Sed utrumque hoc principium involvit, necessariò duas præmissas. Et quidem de priori probatur. Nam stat in connexione duorum extremorum cum medio termino, quæ connexio haberi non potest, nisi utrumque extremum applicetur medio; applicari autem non potest, nisi per duplum propositionem seu præmissam. Quod si discursus innitatur illi principio Dici de omni, & Dici de nullo, adhuc sequetur, quod discursus quicunque stet duabus præmissis: sensus enim illius prioris v. g. principii est quod dicitur de universalis debet etiam dici de singulari; ex quo etiam sequitur, debere & hanc propositionem assumi, & attingi, quid dicatur de universalis, ut postea inferatur, hoc debere etiam dici de particulari. Unde talem discursum *Virtualis* etiam in fide admittimus; neque enim fidei actus, est simpliciter affirmo, sed *Affirmo quia* seu *eo quod* *hec* *sint*; nempe *Dicitio*; & hoc *dictum*, ex quo sequitur, huic dicto præbendum esse assensum. Universaliter autem assensus, propter *Ly*: *Eo quod* *hæc* *sint*, notat conclusionem, quæ semper respicit præmissas. Quod autem dicitur ad omnem Syllogismum necessariam esse connexionem inter materiale & formale, quæ non est inter Dei distinctionem & mysterium, id etiam non convincit: quia probaret in materia probabili non posse formari Syllogismum, quod

si sufficiat necessitas ex suppositione, necesse talis habetur in præsenti: supposito enim, quod hoc dictum sit à Deo, non potest non esse dictum.

PRÆMITTO Quartò. *Quamvis in omni discursu sive virtuali sive formalis, interveniant duas præmissas, nihilominus fieri posse ut non nisi unum sit resolutorium ultimum.*

RATIO quia potest formari ita discursus, ut quæ est ratio assentiendi majori, sit etiam ratio assentiendi minori, consequenter & conclusio; quo casu, intercedent duæ præmissæ vel formales vel virtuales, unum tamen resolutorium: quia una ratio assentiendi. Talis est *Syllogismus fidelis*: *Quod Deus dixit, qui est veritas prima verum est, quia Dixit veritas prima: Sed incarnationem Deus dixit, qui est veritas prima. Ergo Incarnationem esse verum est, quia Dixit veritas prima. In quo discursu omnibus tribus propositionibus, ratio assentiendi est, quia Deus dixit.* Appello autem hunc Syllogismum Fidelem; hoc est Syllogismum virtuale, qui intervenit in omni actu Fidei.

PRÆMITTO Quintò. In sententia illorum qualis Suar. hic disputatione 3. S. 6.n. 4. quibus propositioni *Deus est verax*, dicunt in fide assensum præberi, quia *DEUS* *Dixit*; sequitur, quod unum sit non nisi resolutorium ultimum fidei.

RATIO quia assensus ille duas præmissas involvit, ut dictum, nempe *DEI* veracitatem & quia hoc Deus dixit; si ergo assentiris quod sit Dei veritas, quia Deus dixit, cum *ly DEUS* dixit, sit etiam in alia præmissa, sit ut utriusque præmissæ, eadem sit ratio assentiendi; & quia in fide ultra illa principia non proceditur, sit ut in fide sit unum non nisi resolutorium.

PRÆMITTO Sextò. *Vniuersusque habitus resolutorium, debet esse proportionatum suo habitui.*

RATIO quia etiam objectum sensum, est non nisi proportionatum. Unde sonus vel audibile, non est objectum visus. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum suo habitui, non esset ultimum: quia qua parte non proportionaretur suo habitui, ea ratione non retolleretur in illud habitus, sed querere sibi deberet aliud, sive sortis & speciei resolutorium. Tum quia habitus in ratione totali, & adæquatè sumpta, importat etiam rationem mobilis per tale motivum. Quod si illud motivum non esset illi importationatum, non importaret habitus rationem mobilis per talem rationem; quia non potest importare rationem sibi improportionatam, præcipue cum illa ratio mobilis per talem rationem motivam, identificetur realiter ipsi habitui; cui quidquid identificatur, non potest esse nisi proportionatum: nihil enim sibi ipsi est improportionatum. Tum quia id probat inducțio: nam motivum & resolutorium scientia, non potest esse nisi scientia cum resolutorium; assensus probabilis non potest

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et 2
D. VI

potest esse nisi probabile. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum habitui & actibus; & constitueret in debita specie eos actus & habitum ut supponitur, & non constitueret: quia non potest aliam speciem illis tribuere, quam ipsummet habeat: si ergo ipsummet non habeat speciem debitam illis & actibus & habitui, utpote illi improportionatum, hec illa ipsa constitueret in debita illis specie, & tamen resolutorium ad hoc queratur, ut constitueret actus & habitum in specie illis debita.

PRÆMITTO Septim. Non hoc ipso quia aliquid est ultimum resolutorium debet esse evidens & certum, licet hoc ipso, quod est ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile.

RATIO prioris partis est. Tum quia esse ultimi resolutorii, & esse evidenter, sunt formalitates omnino separabiles; & ratio communis evidenter, non est ratio communis resolutorii; unde lux corporea, suo modo etiam participat de evidenter, nullo modo de resolutorio assentiendi in quantum subest sensibus. Tum quia in intermediis demonstrationibus, potest esse evidenter, & nondum haberi ratio ultimi resolutorii; hoc ipso enim non est demonstratio illa intermedia. Tum quia, dantur etiam ultima resolutoria probabilia. Ergo non certa & evidenter in terminis: & tamen ex ipsa terminorum apprehensione probabilia: adeoque immediatè attingibilia, quale est principium: *Si mater est diligit filium.* Unde ulterius vides, quod formalitas ultimi resolutorii, non plus importet; quam rationem talis motivi, in quo in genere assentiendi, ultimè quiescit intellectus, nec ulterius progrederit: formalitas autem evidenter, importat claritatem & perspicuitatem;

Hinc jam

Secunda pars PRÆMISSE probatur: nempe quod ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile. Quia ultimum resolutorium est illud, in quo conquiescit intellectus in genere assentiendi, sed nisi esset immediatus illi assensus, non daretur illa quies intellectus: quia si non esset illi assensus immediatus, esset propter aliud; si esset propter aliud. Ergo in illo quod cognoscitur, non datur quies, sed motus ad illud, propter aliud; in quo ipso si quiescit, crit illud ultimum resolutorium.

PRÆMITTO Octavò. Non officere natura ultimi resolutorii quantumvis exemplò illi non tribuantur assensus, & quantumvis non exerceat rationem ultimi resolutorii, nisi in aliquibus circumstantiis: quod maxime procedit, si ultimum resolutorium non sit evidens.

RATIO. Tum quia de ratione ultimi resolutorii, quā talis est, non est esse evidens. Ergo nec cognoscibile ex terminis. Ergo nec tale, cui exemplò præberi natus sit assensus: hic enim natus est exemplò præberi, iis, que sunt in terminis nota, si enim non sint in ter-

minis nota, distrahitur animus, & nondum habetur determinativum, ut exeat in actum potentia necessaria intellectiva, quæ ad suam actum ponendum, necessitatur, non nisi positis omnibus prærequisitis ad agendum, inter quæ, est determinatio ab objecto, non distrahente potentiam. Tum quia potest aliquis dubitare de hoc principio: Omne totum est majus sua parte; & non nisi inductione posita illi assentiri; nec tamen hoc obest, quo minus illud principium sit ultimum resolutorium, in suo genere. Ergo exemplò assentiri, non est de ratione ultimi resolutorii; & quod facit hebetudo ingenii in aliquibus, ut non exemplò ultimum resolutorium principiet in illis assensum sui, hoc potest facere ratio invidenter annexa, ultimo resolutorio: quæ distrahit potentiam intellectivam, ne pro hac parte, actu suo tendat. Tum quia Non tantum potentias liberas, sed etiam necessarias, videmus non exemplò agere, sed requirere suas circumstantias & prærequisita. Cur ergo etiam non idem dici poterit de ultimo resolutorio, ut rationem ultimi, non exerceat; nisi in aliquil us circumstantiis.

Unde ulterius sufficiet ad rationem ultimi resolutorii, quod positâ inductione aliqua, vel alii prærequisitis, cum primum appareat habere illud resolutorium vim sufficientem, immediatè movendi ad assensum. Quod ipsum tum temporis contingit: cum ipsa illa inducione, vel prærequisita, innituntur illi ipsi principio; & ita particulares inductiones, quod totum sit majus sua parte, innituntur illi principio Omne totum &c. Quod si ipsa prærequisita, innituntur illi principio, appareat illud habere vim immediatè movendi assensus; cum illa ipsa antecedentia, in illo ipso conquiescant. Quod autem est ratio quiescendi intellectui, est ratio immediatè movendi ad assensum.

PRÆMITTO Non. Universaliter hanc propositionem, id dixit, id dictum est, & alias similis; non posse habere ultimum resolutorium, nisi se ipsas.

RATIO. Tum quia Dicere, ex genericâ ratione, non tantum habet manifestare quod dicit, sed manifestare se ipsum, aptitudinemque importat, fundandi reflexam cognitionem, supra se ipsum. Quod ulterius in eo fundatur. Quia si dictio non manifestaret se ipsum, deberet manifestari per aliam dictiōnem, hæc rursus alia, non est ratio, cur se ipsum manifestet, magis quam prior. Ergo debet manifestari per aliam, & sic in infinitum; quod est absurdum. Universaliter autem: Quod est ratio formalis, alteri, est & sibi; hoc enim ipso quia ratio formalis est, sua entitate est, si sua entitate id est, certè si comparative ad alia, habet hanc entitatem, adeoque & ratio formalis, etiam comparatè ad se, habebit eandem entitatem adeoque adhuc erit ratio formalis sibi ipsi. Tum quia experimur: dum aliquis mihi dicit Petrum mortuum esse,

est, non tantum mihi dicit, Petrum esse mortuum, sed etiam dicit mihi in actu signato, sed dicere: quod dicat Petrum esse mortuum: in actu inquam signato, non exercito; quia non dico exercitè: dico me dicere, Petrum esse mortuum: & sicut unio, est ratio uniendi extrema, & simul uniendi seipsum, & similia, sic etiam dictio, non solum est ratio dicendi aliud, sed etiam ratio dicendi sibi ipso. Tum quia Reflexens experietur, quando procedent quæsita, de enuntiatis his, *iy Id dixit, iy Id dictum est*: nunquam conquiescit intellectus, nisi in *idem, id dixit: id dictum est*.

Quod si universaliter *id dixit*, est ultimum resolutorium sibi meti ipsi, etiam in præmissa: *Id Deus dixit, illud ipsum Dixit, erit sibi ultimum resolutorium*.

D I C E S. Si ego audiam Petrum loquenter, & ne diciam illum esse Petrum, dicatque mihi Paulus, Petrus est, eo casu resolvetur meus assensus in dictione Pauli. Ergo non in dictione Petri. Ergo hujus *ly id dixit*, potest esse aliud resolutorium, quam ipsum, *id dixit*.

R E S P O N D E T U R. Duplicem eo casu intervenire assensum; Unus est: Petrum esse dicentem, & hic assensus resolvetur in Pauli testimonium. Alius assensus est: *Quod hoc dictum sit; & hoc, non nisi in illam dictiōnem resolvetur*.

Neque valet si dicas, *id dixit, resolvi in se ipsum non nisi in dictione evidenti: quia quamvis exempli in dictione inevidenti resolvi non possit id dixit, in ipsum id dixit, resolvetur* tam in aliis circumstantiis motivorum credibilitatis. Deinde si negetur, quod in evidenti dictione resolvi non possit id dixit in se ipsum, non aliud medius terminus usurpabitur, nisi quod non constet ex terminis ipsum id dixit; hoc autem nihil probat: quia potest aliquid esse ultimum resolutorium, quamvis non sit evidens ex terminis. Denique urgebit paritas una cum rationibus supradictis: potest resolvi assensus evidens in *Id dixit*, evidens. Ergo & assensus in evidens, potest resolvi, in *Id dixit* inevidens.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Conclusiones ex Præmissis.

D I C E N D U M est primò. *Ut huic propositioni Deus est veritas prima: huic item: Deus est, & aliis similibus assentiatur fides, pro ultimorum resolutorio habet: quia se dixit veritatem primam quia dixit se esse &c. &c.*

P R O B A T U R Primò. Suppono dictis propositionibus assentiri fidem, unde expresse dicit Apostolus: accedentem a Deum oportet credere quia est. Christus etiam dicit de se: *Ego sum via, veritas & vita: quibus omnibus, certè ut articulo fidei assentitur fides, hoc supposito.* Formatur argumentum quando fides exhibit assensum huic objecto: Deus est veritas prima, in illo assensu debet habere sui specificativum; & di-

sinatum à reliquis assensibus, qui non sunt assensus fidei: hoc ipsis enim vel non esset ille assensus fidei, non habens formalitatum fidei, & distinctivum ab aliis, vel omnes actus erunt actus fidei, ut in simili urgebatur, quia habentes idem specificativum cum assensu fidei: Sed nisi assentiat fides, Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem primam, non habebit ille actus constitutivum sui, in ratione fidei: non enim veritatem intrinsecam, aut evidenter terminorum ut ante dictum. Ergo non nisi aliquid extrinsecum; nempe: quia DEUS dicit. Et certe vel possum dicere, credo esse Deum veritatem, quia Christus dicit se esse veritatem, vel non possum dicere, si non possum: ergo non possum credere Evangelio, tanquam dictum seu Verbo Divino: si possum, ergo possum credere: Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem.

P R O B A T U R Secundò. Quia si non possem assentiri, Deum esse veritatem primam, quia dicit veritatem primam, vel ideo non possem, quia prius de beo assentiri veritatem primam, se, quam assentiri quia dicit se esse; vel ideo, quia idem probaretur per idem, adeoque committetur circulus vitiosus, vel quidam simile aliud, sed nihil horum obest, ut constabit ex solutione objectionum Ergo. Et certe si possum, per multos ex oppositis, assentiri Deum dixisse, quia dicit, cur non possum assentiri Deum esse veracem, quia dicit se veracem esse.

P R O B A T U R Tertiò. Tum quia in omni assensu proper rationem assentiendi, non solum assentior ipsi objecto, sed & ipsi rationi assentiendi, subiectoque rationis assentiendi. Ergo & quando assentior, quia aliquid dixit veritas prima, non solum assentior objecto, & ei quod dicit veritas prima, sed & quia veritas prima est, & dixit.

A N T E C E D E N S probatur. Quando dico sole lucente papyrum illuminatam perstringere visum, quia album d'gregat visum, eo calu, & subiecto, & rationi assentiendi, & huic, est album quod disgregat visum, assentior: & sic de reliquis. Quod ipsum in hoc resolvetur: quia alias semper esset ratio de subiecto non supponenti, si ipsi subiecto non assentior, in assentiationis consequenter, & esset illa ratio assentendi ut supponitur; & non esset ratio assentendi, quia ex negato assensu ipsi subiecto, illa ratio potius neganda; consequenter quando assentior, quia veritas prima dicit, debeo assentiri idque per fidem, ipsum veritatem primam, sicut in aliis assensibus, ipso illo assensu, assentior, subiecto, quod dicit, ratio assentendi: qui assensu non appetat quod extrahatur ad fidem; nisi propter *ly Deus dixit*.

Tum quia. Si in aliquo habitu recte colligatur, ex eo ipso esse subiecti, quia formata, in quod tendit ille habitus, est certificativum etiam

R. P.
THEODO
zia nowsk
Tom. I. e. 2
D. VI

etiam de subiecto, idque ex titulo, sibi competentis infallibilitatis; hoc ipso, etiam subiecto, posset præberi assensus ratione illius infallibilitatis. Item si aliunde constet de quopiam, quod non possit mentiri, si dicat se esse, bene potero illi credere, quod sit: quia dicit se esse. Ergo etiam recte colligetur, ex eo Deum esse veritatem primam, quia se dicit veritatem primam, colligendo id per ipsam fidem; licet antecedenter, aliunde inducenda sit mens, quod Deus sit verax, de quo infra. Tum quia si qui teneat veritatem intrinsecam esse formalisatam fidem, tamen hoc, independenter à DEI Autoritate, non admittunt. Ergo in fide Deum esse veritatem primam, independenter à Dei dictione, colligi non potest.

NOTA. Docuisse Haunoldum lib. 3. nos assentiri veritati Dei per actum fidei immediate, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum, si enim veritati DEI non assentimur immediate. Ergo mediante revelatione, Atqui haec sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere veritas. Ergo si veritatem Dei credo mediante seu propter revelationem. Ergo etiam credo veritatem propter veritatem: Ergo propter veritatem immediatè cognitam, & de hac iterum redibit Argumentum, dabiturque processus in infinitum. *Hac doctrina*

NON SATISFACIT: quia impossibile est per actum fidei aliquid attingere, & non reperi illuc Rationem Objectivam fidei, quæ Ratio objectiva fidei, est Revelatio: quomodo ergo assentiri quis poterit veritati Dei, per Actum fidei, & tamen non propter revelationem. Deinde per nos assentiri propter Revelationem involvit formalissime ipsum Ly: Deus dixit: immo ergo supponit, quod Revelationi tum primùm accedat veritas Dei. Nec sequeretur processus in infinitum, quia assentior veritati Dei ex eo: quia Deus dixit se esse veracem, ipsi autem: Deus dixit assentior propter illudmet ipsum. Sed de hoc etiam infra, adeoque sine processu in infinitum. Et certe si interrogetur quare iste paries disgreget visum? Respondebitur: quia dixit se esse veracem, ipsi autem Dixit, assentiemur propter illudmet ipsum; cum hoc discrimine, quod responsio per ipsam et albedinem, sit responsio per aliquid in se evidens, responsio autem per Ly: Deus Dixit, est responsio per aliquid in evidens.

DICENDUM Secundò. *Ly: hoc Deus dixit pro resolutorio non habet aliud, nisi se ipsum.*

PROBATUR PRIMÒ. Quia illud aliud, quod haberet pro resolutorio, vel esset certius, vel aequaliter certum, vel minus certum, Si certius:

Ergo implicat; quia quod DEUS dicit (ut dicit, quod dicit) est certissimum: nulla enim certitudo major, quam ea, quæ stat ipsa Divinitate. Non potest etiam esse aequaliter certum, quia hoc deberet esse ipse Deus: si autem quocunque alio modo supponatur Deus dare certitudinem suis dictis, daret seipso dicente: non est enim major ratio, unius quam aliis. Non potest etiam esse minus certum illud resolutiorum, quia certum, in incertius non potest resolvi, quia nec per illud probari.

PROBATUR SECUNDÒ. Si Ly Deus dixit, non esset sibi resolutiorum assentiendi, vel ideo non esset, quia non constat an dixerit. Sed hoc non obstat: quia saltem ubi aliunde collectum id fuerit, poterit adhuc præberi assensus propter ipsummet, quia dixit. Sicut in simili dictum de assentio principi: vel ideo non esset sibi resolutiorum, quia esset invidens, & hoc non obstat, ut dictum supra.

PROBATUR TERTIO. Ex iis quæ supra allata: quod dixit, universaliter sit sibi ultimum resolutiorum.

DICENDUM est tertio. *Ultimum resolutoriū fidei Divinae prout importat determinationem, per quam aliquid transit, abesse potentiam objectum fidei, adesse actu objectum fidei: est ipsum Ly Deus Dixit, seu veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.*

PROBATUR PRIMO. Quia impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, quæ in praesenti non potest alia ostendi, nisi veritas in dicendo, in actu secundo talis. Ergo

PROBATUR SECUNDÒ. Quia etiam posito, quod Deus aliquid cognoscet, & quod sit veritas in dicendo, non hoc ipso est aliquid objectum fidei, ut ante dictum: quia alias quæ Deus non revelavit, immo nollet revelare, essent objectum fidei. Ergo apparet recurrere debere ad veritatem in dicendo, tanquam ad ultimum resolutiorum determinativum.

PROBATUR TERTIO & Suppono: quod omnis dictio, sit ablatio secreti in dicente: nam omnis dictio, est definitivè manifestatio mentis ad alterum, si manifestatio est, ablatio est non manifesti. Si ablatio non manifesti, ablatio secreti. Suppono deinde. Quod non possit dici: Credo hoc esse, quia hoc est secretum seu incognitum, seu quia non nosco. Ratio quia alias dicetur, assentior, (quod est species ipsius nosco) quod implicat. Hoc supposito: Formatur Argumentum. Si ultimum resolutiorum fidei, in quantum importat dictam manifestationem, esset aliud quam veritas in dicendo, in actu secundo talis, possemus credere, quia aliquid secretum, seu non manifestum, quia non dictum est. Sed non possumus credere, quia aliquid non dictum est, ut dictum in supposito. Ergo ultimum resolutiorum determinativum &c. debet esse Deus dicens.

DICENDUM

DICENDUM est Quartò. Accipiendo ultimum resolutorum fidei Divinæ, prout fides est præcisè, & in quantum veritas prima in essendo, & cognoscendo transiunt in species objecti fidei, ultimum resolutorum erit veritas in dicendo.

SUPPONIT Conclusio. Veritatem primam in Cognoscendo & essendo duplicitate spectari posse. PRIMÒ prout sunt partiales formalitates veritatis primæ, & constituant rationem formalium. Quæ objecti fidei. SECUNDÒ potest accipi veritas prima in essendo & cognoscendo, in quantum transiunt in species objecti fidei: hoc ergo secundo modo sumptæ veritates, resolvuntur ultimò in hoc principium; Quia Deus dixit.

PROBatur Primò Conclusio: quia ut assentiamur quod Deus sit veritas prima in essendo & noscendo; nec essatio debemus habere aliquod motivum certum, vel certitudine intrinseca vel extrinseca: nam certitudo adæquatè dividitur in intrinsecam & extrinsecam: Sed veritates dictæ, in quantum transiunt in speciem objecti fidei; non possunt habere motivum certum, certitudine intrinseca. Ergo debet esse certum certitudine extrinsecas ex testimonio. Minor est alia probata: & insuper ratio est: quia certitudo, quæ est in Visione Beatifica, est certitudo, orta ab aliquo in creato, nempe ipso DEO sese clare manifestante. Ergo & certitudo fidei, debet oriiri ab aliquo in creato, sed non potest oriiri ab aliquo in creato clare sese manifestante. Ergo oriiri debet ab Auctoritate Divina obscura, fides enim & visio, non certitudine, quia hæc utробique summa, adeoque eadem; sed evidentiâ distinguuntur. Excluditur autem motivum certum certitudine intrinseca, excluditur inquam à fide, dictum illud August. *Fidelis sum, nescio quod credo.*

PROBatur Secundò. Quia si queratur ex fidei: Cur credit DEUM non posse falli in cognoscendo? respondere non potest aliud, nisi quia Deus dixit, nec ulterius procedetur in dando motivo. Ergo apparet, quod etiam veritati in cognoscendo, in quantum illa transit in speciem objecti fidei, ratio assentiendi sit, eaque ultima, *Deus dixit.*

PROBatur Tertiò. Quia si dictio DEI, non esset ultimum resolutorum sub dicta consideratione, ideo non esset, quia querere restaret, quare DEUS verum dixerit. Sed hoc non obest: quia hæc interrogatio, jam non est de præcio assensu fidei, sed est interrogatio, de predicatione veritatis. *Hinc*

DICENDUM est Quintò. Accipiendo ultimum resolutorum fidei, pro ratione ultima in ordine & predicatione veritatis, tale resolutorum est etiam unus, sola scilicet veritas prima in essendo.

PROBatur ex dictis. Quia tale resolutum, non potest esse veritas prima in dicendo: de hac enim in ratione veritatis, quiri potest:

Unde constet quod verè dixerit? non etiam veritas in cognoscendo: quia querere restaret, unde hoc habeat, quod sit veritas prima in cognoscendo? ad quod aliter responderi non potest, nisi quia est veritas prima in cognoscendo.

Notantur quædam.

NOTO PRIMÒ. Probare Suarum Deum esse veracem, debere credi per fidem, & non debere fundari in cognitione naturali Divina veracitatis, eo quod fides cum sit supernaturalis certitudinis, nequeat habere fundamentum debilissime, cui innaturatur, & à quo pendeat: Nam iuxta At. st. Propter quod unumquodque tale & ipsum magis. Refutavit hoc Arriaga hic d. i. n. 55. Quia etiam repugnat credere Deum velasse, nisi adsit propositione ab aliquo, & motiva credibilitatis, & tamen hic assensus est naturalis. *Hec refutatio*

NON CONVINCIT. Ratio: quia in casu alsumpti ab Arriaga Antecedentis, restabit, adhuc querere, unde sit desumenda infallibilitas fidei, & adhæsio intellectus? redibitque ad ipsum motivum fidei, sufficienter infallibiliterum fidei: Jam autem si non nisi assensu naturali assentiret Deum veracem esse, non haberebant infallibilans illum assentum: si enim ipsi veritati Divinæ non assentior infallibiliter, non potero assentiri infallibiliter ipsi objecto, propter eandem veritatem; quia Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis.

NOTO SECUNDÒ. Prædicta ratione Suarum non esse contentum etiam Oviedo, quamvis teneat revelationem credi actu fidei, ad hoc ut obeat munus objecti formalis. Ponit ergo in primis. Si fides non est discursiva, quamvis ponatur assensus revelacioni non ita certus, ac actus fidei, non erit necesse per hoc fidem non esse certam: quia non erit necesse ut conclusio sequatur debiliorem partem, siquidem fides non est discursiva: non sequitur certissimam non esse fidem, quamvis assensu revelationi non sit certissimus. Ratio, quia prædicta regula non tenet in fide: quod ipsum probat quia, ea est certitudo objectiva, desumpta ex objecto formalis fidei, ut ex vi eius, repugnet falsitas actu fidei. Ponit deinde: Hoc objectum fidei, non esse propositionem revelationis, sed hæc propositione est extra objectum formale ad quantum fidei, quæ propositione, est inclusa in præmissis. Unde quamvis habeat maiorem certitudinem, quam habent præmissæ, non deficit illud Axioma. Propter quod unumquodque. Nam in hoc casu, id est Propter quod, non sunt Præmissæ formales, sed revelatio, & auctoritas Dei. Quod ipsum in hoc resolvit: quia præmissæ in fide, non sumunt certitudinem, ex eodem capite, ex quo illam desumit actus fidei: quia in hoc Syllogismo. Quidquid Deus dixit est verum. Deus dicit se Trinum esse. Ergo Deum

R. P.
TH: MLO:
zianowsk
Tbim. Act. 2
D. VI

Deum esse Trinum est verum; objectum formale conclusionis, quæ est assensus fidei, est veracitas DEI, quam Major proponit ut materiae objectum; & revelatio quam proponit Minor, est itidem ut materiae objectum, & hoc quod est materiae respectu Majoris & Minoris est formale respectu Conclusionis: Objectum autem formale Majoris, esse poterit Deitas cognita à posteriori per effectus, ex qua infertur veracitas; Minor vero potest respicere testimonium humanum, quod non potest refundere certitudinem in conclusionem. Ex quo ulterius infertur. Cum Conclusionis supernaturalis elicetur, etiam si antecedenter ad ipsam, ex vi præmissarum, certum non sit revelationem existere, sit revelationis existentia omnino certa, ex vi conclusionis, essentialiter per se ipsam connexa, cum existentia revelationis, quæ est illius Formale objectum. Ponit denique certitudinem actus fidei, et si hic sit conclusio ex præmissis probabilibus, longe esse majorem, certitudine cuiusvis Demonstrationis: quia Conclusionis ex natura sua, non exigit existentiam physicam formalis objecti, sed si per impossibile illud deficeret, eadem conclusio invariata posset subsistere; exigit autem assensus fidei existentiam sui formalis. Habentur hæc Controv. 2. p. 7. Ubi tandem n. 110. revelationem ut dixi, dicit credi actu fidei. *Hec doctrina*

NON SATIS FACIT. Tum quia de hoc ipso queritur, quare prædicta regula non teneat in fide, cum non tantum in Conclusionibus quæ talibus, sed in omnibus causis formalibus teneat illud principium. Propter unumquodque tale &c. Tum quia: Concedimus quidem, quod quando est vetere actus fidei Theologicæ, sit certus & infallibilis, si ad illum concurrat habitus infusus, vel ejus locum supplens auxilium. Sed querere restat, quomodo sit certus & infallibilis? quomodo concurrant ad illum principia dicta? si ipsi existentia revelationis, non præbetur infallibilis assensus. Tum quia: Concedimus quidem objectum formale fidei non esse propositionem revelationis, quæ sit in præmissis, tamen ipsa revelatio includitur etiam in præmissis; cui si infallibilis non præstatur assensus, quomodo præstatibus infallibilis objecto? Et sicut si albedini non compereret esse disaggregativam visus, nec compereret parieti: quia ratio disaggregandi visus, est albedo; ita si non est assensus infallibilis revelationi, qui erit assensus infallibilis objecto propter revelationem, tanquam rationem formalem. Tum quia etiam concessio, quod aliud sit objectum præmissarum, aliud formale conclusionis fidei, illi ipsi conclusioni, quæ est. *Quod verum, sit illud quod dicit Deus;* querere restat, quæ infallibiliter assentiamur, si ipsi, *quod dixerit,* non infallibiliter assentiamur? Tum quia, Totum in quo se

fundat discursus Oviedo hoc solum habet, quod rei non revelata, fides assentiri non possit. Sed inde nihil deducitur ad hoc intertum, quod possit esse assensus Conclusioni seu assensus propter revelationem, quantumvis ipsi revelationi certo non assentiamui. Tum quia Syllogismus fidelis aliter formari lebet, quam formet Oviedo. Ita ut veritas prima dicens ponatur pro formalis in præmissis. Quanquam etiam si pro materiali ponatur, non esset habere rationem formalis, respectu Conclusionis, quia assumitur pro ratione assentiendi Conclusioni, quod ipsum spectat ad formale. Tum quia: Concedo quod exigit actus fidei Theologicæ, existentiam sui formalis, sed querere restat, quomodo actus *cære*, qui exigens existentiam sui formalis, possit esse infallibilis, si ipsa existentia revelationis, propter quam alia creduntur, non habeat assensum infallibilem.

Noto Tertiò. Concedi quidem posse, quod antecedens fidem assensus, quod scilicet Deus sit verax, possit aliunde haberi, idque etiam à motivis naturalibus, & stare ipse assensus in ordine naturali: quia nulla est necessitas illum supernaturali; nec est ratio, cur habitus Metaphysicæ seu Theologicæ naturalis, deseruire ad hoc non possit. Et si per multos judicium prudentiale de motivis credibilitatis & eorum evidentia, potest stare intra ordinem naturæ; cur non poterit stare & assensus prædictus? Ceterum non est necesse, ut semper antecedat iste assensus, assensum fidei, licet antecedat ordinariè: antecedat inquam ordinariè, quia rarum est, miraculose aliquem vocari ad assensem, quod DEUS sit, sed ex Creaturis & Visibilibus, paramus nobis notiam invisibilium; absolute tamen non est necesse, sicut dixi, ut iste assensus naturalis, præcedat re, assensum fidei: quia non implicat, ut primus actus creaturæ rationalis, sit, quo credit, DEUM esse, propter DEI testimonium. Nihilominus posito, quod præcesserit assensus naturalis, de DEI veritate, sequi debet aliis, qui assentiantur eidem Divina veracitati, propter ipsummet, Deus dixit, idque ob rationes supra in probatione Conclusionis allatas.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICIT Primò Lugo. Posita hac doctrina, manere adhuc rationem dubitandi supra positam in suo robore, siquidem Credere te dicas Trinitatem, quia DEUS dixit: rogo a scias evidenter id DEUM dixisse? an vero ex fide, non quidem evidenter ut patet. Ergo solum ex fide. Ergo assensus ille, nititur alterius jam revelationi; cum enim ex terminis non con-

(e)

stet

stet Deum revelasse, debet assensus ille esse mediatus, daergò medium cui innitatur.

RESPONDEatur. Me nonnisi *ex fide* scire, Deum dixisse, se esse Trinum. Sed Nego, id me scire per diem revelationem. Illa proposicio: Ex terminis non constat Deum revelasse, distinguitur. Ex terminis non constat, accipiendo, contare ex terminis, pro eodem ac evidenter, non constat id Deum revelasse Concepionem. Non constat ex terminis, id est, non est proposicio, quæ sibi ipsi sit principium assentiendi, subdistinguo. Non est principium ibi ipsi assentiendi, extra circumstantias, moverum credibilitatis actu, ita tamen, ut sit principium intra has circumstantias assentiendi, ex qua, est nonnisi potentia principium, sibi sibi assentiendi. Ad quod explicandum assumentur dicta in Præmissis, quod scilicet non sit necessarium ad rationem ultimi resolutorii, ut sit quid evidens, nec illi officere, quod non exemplò illi præbeatur assensus, modò positis prærequisitis, habeat vim immediate movendi assensus. Quod autem dixi constare *ex fide*, ipsum, quod Deus dixerit hoc, ideo est: quia cum fides sit per modum potentiarum, erit principium eliciendi, non solum assensus, quasi circa Conclusiones, hoc est Mysteria; sed etiam circa Principia, quale est illud: *Deus dixit*, quod in naturalibus non datur. Nam habitus naturales, non sunt per modum potentiarum.

INSTANT Primò Lugo. Si habitus fidei, habaret vim eliciendi hunc assensum: DEUS hoc dixit, sine aliquo medio, licet objectum sit de se obscurredum; cur non poterit idem habitus elicere assensum immediatum circa rem revealatam, quo diceret, Deus est unus, non utendo auctoritate Dei ad assentiendum?

RESPONDEatur. Disparitatem esse ex dictis; quia veritas sola intrinseca, non potest esse specificativum fidei, & si assentiretur actus fidei, sine Ly DEUS dixit, esset sine suo specificativo, quod est, Deus dixit, sine quo non esset, si iphi dixit assentiat propter dixit.

INSTANT Secundò. Quod DEUS revelat hoc Mysterium non constat ex terminis. Unde ergo intellectus colligit hanc veritatem? dicit assentiri te dictum: Ergo ipsa dictio manifestat seipsum immediatè, cum sua Veritate constante ex terminis, sicut principium per se notum aliud quodpiam: hoc autem non potest dici: quia non videtur magis nobis constare ex terminis hæc proposicio: DEUS dixit se esse Trinum, quam hæc alia: DEUS est Trinus.

RESPONSUM supra. Propositionem illam, *Deus dixit*, non constare ex terminis, hoc est, non esse per se notam & evidenter, constare tamen ex terminis, hoc est, habere in se vim sufficientem, inclusam, ad principiandum immediatè assensum. Est

autem dictio DEI, similis quidem in hoc aliis principiis, quod sicut alia, ita & illa, le ipsa principiare possit assensum: est autem distinctus, quia non principiat evidentem, cùm casu perpiceitate in terminis suis. Quid autem beat plus illa proposicio; *Deus dixit se Trinus*, præ hac: *Deus est Trinus*; colligitur ex dictis: habet enim illa prior rationem, sub qua movere se potest intellectus, nempe certitudinem extrinsecam, posterior autem non habet rationem, sub qua se movere possit intellectus, non enim haberet certitudinem intrinsecam de Trinitatis Mysterio v. g. quia hæc stat in connexione prædicatorum, in notitia causum & effectum, quæ vel non dantur in omnibus Mysteriis, vel ad connexionem aliquorum penetrandam, pervadere non possumus nisi Visione Beata &c. Et quavis datetur certitudo intrinsecam, non esse formalitativa fidei ex dictis: non ergo possit assumi pro motivo assentiendi. Non etiam posset assumi certitudo extrinsecam, quia hanc excludit suppositio argumenti, consequenter non haberetur ratio, quæ moveretur tunc intellectus ad assentiendum.

In nostris itaque principiis, talis est processus in assentiendo ultimo resolutorio: DEUS dixit se esse Trinum v. g. non exhibeo tunc exemplò assensum, & invenio unde constare mihi possit hoc DEUS dixisse, pro quo investigando, deservum mihi motiva credibilitatis, proposicio Ecclesiæ, formaturque judicium prudentiale de existentia illius dictio Divina. Quia vero video, quod non possit hoc proponere Ecclesia, nec possent id stabilire motu credibilitatis, nisi id defactò dixisset Deus video quod illa proposicio Ecclesiæ, infundetur supra illud idem *Deus dixit* cui exemplò non exhibui assensum; hinc sit, ut illud: *Dixit*, proponatur, tanquam ultimum resolutorium. Et sicut si aliquis procedens à fonte, & sequens torrentem, rediret post ad fontem, terminus illius motus, esset ipse fonte à quo exierat: sic etiam cum motiva illa & proposicio, quod id DEUS dixerit, rediret ad ipsum dixit: sit ut quies in intellectus, sit in illo ipso dixit. Tuncque præinformata voluntati propositione objecti, imperat intellectus assensum firmissimum, quo imperio posito, cum primum intellectus elevatus, producit suum actum.

INSTANT Tertiò Lugo. Repugnat hæc omnia motiva credibilitatis solum movere immediate voluntatem ad imperandum assensum, & non respiciens ab ipso intellectu, tanquam rationes sui assensus, quia in ordine ad assensum intellectus, conditio assensus, & motiva, indistinguantur. Et sicut repugnat ut postquam voluntas amavit medicinam, tanquam utilem ad sanitatem,

R. P.
THEODO
zianowski
Tom. I. et 2
D. VI

tem, imperet actum amoris circa medicinam, propter se ipsam, sic & repugnabit ut imperet actum assensus propter ipsum. *Deus dixit* cui ipsi: *Deus dixit*, præbitus est assensus, propter motiva credibilitatis.

RESPONDETUR. Duplicem assensum posse cogitari in illo processu, circa objectum fidei. *Primus assensus* est, quo judicat intellectus, imperare posse voluntatem assensum fidei, & in isto assensu, illa motiva respicit intellectus, tanquam rationem sui assensus. *Secundus est assensus* ipsi objecto fidei, respectu cujus non habent rationem ultimi resolutiorum, quia ut explicui, tandem illa ipsa motiva, redeunt ad illud principium *Deus dixit*. Paritas allata multum probat: quia probaret, quod Inductio facere non possit, ut assentiamur principio: *Quodlibet totum, est majus sua parte; cum etiam amor medicinæ propter sanitatem, non possit facere ut ametur medicina propter seipsum*. Consequentia etiam non tenet: quia amabilitas medicinæ propter sanitatem, non ostendit mihi connexionem medicinæ, cum amabilitate propter se. Jam autem antecedens illa cognitionis motivorum credibilitatis, ostendit mihi connexionem, non quidem motivi certitudinis intrinsecæ, sed motivi certitudinis extrinsecæ: cum eo, quod Deus dixit se esse Trinum. Et cum in nullo casu medicina quâ talis, sit amabilis propter se, quiescere non potest circa illius amabilitatem intellectus & voluntas. Jam autem ipsum, *Deus dixit*, habet vim movendi per se ipsum. Quod colligitur: Tum quia id universaliter dictio competit. Tum quia illa motiva credibilitatis ita se habent ex dictis, sicut Inductio respectu principii lumine naturæ noti, infundando se illi ipsi principio, ita & motiva credibilitatis infundantur ipsi, *Deus dixit*. Tum quia dicat DEUS immediatè. Dico me esse Trinum, & in talibus circumstantiis, in quibus non possit prudenter dubitari DEUM dixisse, eo casu, imperatur assensus fidei, propter ipsum. *Deus dixit* se esse Trinum, est connexio Trinitatis cum dictione; qualis est inter objectum & dictiōnem veram, vel non est ex objecto hæc connexio; si est ex objecto hæc connexio, seipso principiare potest assensum, nihil enim desideratur; si autem non est illa connexio ex objecto, ergo defacto DEUS, non dixit se esse Trinum; quod est error.

Ut argumento amplius satisfiat; discurrendum est de illa propositione: An in ordine ad assensum intellectualem, distinguantur conditio assensus, & motivum assensus, tradendaque regula dignoscendæ hujus conditionis à motivo. Quod hæc distinguantur. Ratio est: quia te-

net paritas in aliis agendi generibus. Conditio & ratio formalis agendi distinguuntur. Ergo & in linea agendi assensivè. Deinde etiam per Lug. præcè apprehensio connexionis terminorum, non est motivum assentiendi, sed sola conditio; non enim apprehensio bonitatis Divine super omnia, formaliter movet amorem; sed ipsa bonitas. Ergo etiam & in assensibus intellectuibus idem dici poterit. *Sed quanam regula discernendi motivum assensus intellectualis, à conditione assentiendi?*

INCIPIENDO à notioribus, videmus quod applicatio ignis ad stupam, sit manifesta conditio, cum qua manifesta conditione, habentia proportionem in linea assentiendi intellectualer, erunt etiam conditions. Porro si comparentur motiva credibilitatis inducentia ad assensum, quod hoc Deus dixerit, certè non dictio Dei applicat illa motiva, sed motiva dictiōnem; cum etiam ad hunc finem ordinentur ab Auctore Deo, ut mereantur prudentem assensum, quod hoc Deus dixerit; bene ergo ex hac proportione colligam, quod motiva credibilitatis, habeant se non nisi per modum conditionis. Rursus manifesta est conditio ad assensum principiis lumine naturæ notis, vel probabilibus, ipsam Inductio; quam ipsam conditionem, vel ex hoc ipso, ex dictis supra infero: quia tandem resolvitur, & infundatur ipsam illi principio. Cum hac Inductione, habent proportionem motiva credibilitatis; infundanturque illi ipsi *Deus dixit*; hinc fit ut ob proportionem cum merè applicante, hoc est, Inductione, debeant & motiva credibilitatis, dici non nisi conditio & applicativum. Hoc ipsum reflo vitur in universale principium. Motivum assensus, est causa assensis, cum ipsum motivum numeretur inter causas formales; Causa assensus, debet definiti accommodatè ad definitionem causæ ut sic. Causa autem ut sic definitur. Quod sit principium vi sua determinans ad existentiam &c. Videndum ergo est, an motiva credibilitatis vi sua determinent ad existentiam hujus effectus, qui est, *Credo*. Quod vi sua non determinent, suader in primis illud principium. Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec tribuendæ rationes causandi, si res possit esse contenta, non nisi conditionis formalitate, nulla autem necessitas attollendi motiva credibilitatis, usque ad rationem causæ fidei. Rursus nullus effectus superat suæ causæ vires, & tamen assensus certissimus, superat vires motivorum, quæ non nisi assensum prudentiale fun-
dant, illisque positis recurrentum semper est, ad dictiōnem divinam. Quiatamen sunt hæc motiva necessaria, debent prærequiri, si non per modum ut dictum causæ, saltem per modum conditionis. Denique motiva credibilitatis non habent vim determinandi ad assensum

(e) 2 fidei;

fidei; quia ponatur tota motivorum credibilitas, & non ponatur revelatio, non poterit esse assensus fidei. Pone autem nulla dari motiva credibilitatis, sed solam Divinam attestacionem, quam tamen constet esse factam, fieret tunc assensus fidei: Ergo apparet vi sua revelationem determinare ad assensum fidei, non autem motiva credibilitatis.

Ex quo Colligitur illa in assensu intellectuali habere se per modum conditionis, quæ & accedunt ad manifestè conditiones, & simul vi sua non determinant, ad existentiam actus intellectus, licet ad eundem requirantur.

Objicitur Secundò. Hæc explicatio nostra committit circulum inexplicabilem. Si enim quærām: Cur credas Deum esse veracem? respondes, quia dixit se esse veracem. Si quærām: Cur credas quia dixit se esse veracem? respondes, per ultimum resolutiorum; quia dixit se esse veracem.

RESPONDETUR. Retorquendo in primis Argumentum, quod probat in assensu omnium principiorum, ad quem ducit Inductio committi circulum vitiosum: semper enim à principio ad Inductionem ab Inductione ad principium regredimur. Directè autem negatur committi circulum vitiosum. Circulus vitiosus est illicitus, regressus demonstrativus per omnes datur. Ut autem committatur circulus vitiosus, sitque negatio regressus demonstrativi, id non ex eo colligi debet, quia id conceditur, quod primum negabatur, quod nesciebatur. Si enim hoc esset illicitum, non daretur locus correctioni, aut novis demonstrationibus, hoc ipso enim si quid de novo demonstratur, debet concedi quod negabatur, vel nesciebatur: tollereturque ipse regressus demonstrativus, quia etiam in illo quod primum negabatur: probarique debuit; tandem ad idem revertendo, concedi debet. Quod ipsum in hoc resolvitur. Quia negatio semel facta circa aliquod objectum, non auferri eidem vim movendi per se assensum, si hanc vim in se habeat objectum. Nec item colligi debet circulus vitiosus, quia ad invicem unum est ratio assentientia alteri: quia alias non posset definiri Pater per connotationem filii, & filius per connotationem Patris, correlativaque non possent esse sibi ratio ad invicem assentienti: Et tamen correlativa quā talia non possunt nosciri; nisi ex ad invicem; & sub quā formalitate noscuntur non, ex ad invicem, non noscuntur correlativa. Consequenter nec ex eo colligi debet præcile esse circulum vitiosum: quia credo veritatem primam esse: quia dixit se esse, & dixisse illam se esse: quia dixit.

Cæterum ne committatur circulus vitiosus, debet esse processus à notiori ad ignotius. Quod ictum interdum notum sumitur pro evi- denti, & huic in præsenti non est locus, quia cùm ipse habitus non sit evidens; nec assensus illius

principiaque, debent supponi evidentes. Deinde notum supponitur pro concepso vel aliunde persuaso, vel in alio genere importato. Si quis ex taliter noto redeat ad id, quod erat sibi ignotius; adeoque in ante negatum; non committit circulum vitiosum, sed erit regressus, ut ita dicam demonstrativus, procedens ex suppositione assensus, vel aliunde habitæ notificatione, vel motivi in alio genere: hocque probant instantiae, ut cum Inductione notificantur Principia, quæ tamen dicuntur habere vim in se assensus principiandi. Ratio insuper est: quod tunc non committatur circulus vitiosus; quia tota intentio intellectus est, ut possit formare affirmations, vel negationes rationabiles, que nunquam sunt rationabiles, quando idem per idem probatur vel negatur. Si tamen idem alio modo innotescat, modi alietatem, inducente vel suppositione consensus, vel aliunde facta notificatione: certè jam tunc rationabiliter movebit se intellectus, nec in idem per idem. Quia ergo etiam in præsenti huic Ly: id Duxit, ut credatur, fit notificatio, vel ex suppositione consensus, vel per motiva credibilitatis, vel per actus imperatos Metaphysicæ vel Theologicæ naturalis, coinvincit Deum esse veritatem primam, fit ut eandem veritatem in dicendo credendo, non committatur circulus vitiosus. Universaliterque, si posita interrogatio respondeatur per id, quod de se aliam noscivitatem immediatam habet, quantumvis redatur ad id, quod ante negabatur, vel unde oti est interrogatio, non erit circulus vitiosus: quia circulus est redditio per idem. Si autem respondeatur, per id quod de se aliam noscivitatem habet, non erit redditus per idem. Quia autem in responsive: quare credas? respondes, quia dixit veritas prima in dicendo. Si rursus quæras, quare dixerit? non queris jam de assensu fidei, ideo respondendo per motiva credibilitatis, non respondeo tibi per eandem rationem, sed per motiva inducentia ad judicandum quod dixerit; adeoque non per idem respondeo, sed per aliud; & sic non redeundo per idem, non facio etiam circulum vitiosum, sed regressum quodammodo demonstrativum: quodammodo inquam: quia fides nihil demonstrat; sed eo sensu, quod redeat intellectus ad veritatem negatam antè, & modo, (aliunde positis prærequisitis) merentem, propter se ipsam assensum.

INSTAT Lugo. Licet non esset revelatum in particulari Deum esse primam veritatem, adhuc possent revelari alia Mysteria, & credi per fidem; imò ad assentiendum quod DEUS sit prima veritas, parum juvant miracula in confirmationem fidei patrata: hæc enim solum testantur revelare DEUM Mysteria fidei, non vero esse veracem. Finge enim Deum esse mendacem, adhuc posset operari miracula,

R. P.
THEODO-
ZIA NOWOWSK
TOMUS I.
D. VI

racula, ad captandam sibi fidem apud homines; quod ergo Deus sit veritas prima, habetur independenter à revelatione, sicut aliunde cognoscitur DEUM esse justum, bonum, &c. quare qui de hac veritate dulitare, non posset ex virtute miraculorum ad fidem allici, sed deberet prius per rationes, vel alia via, de suo errore convinci.

R E S P O N D E T U R. Impossibile esse aliquid credi propter veritatem primam dicentem, & non revelari in actu signato, veritatem primam: quia & crederetur tunc propter veritatem primam dicentem, ut supponitur: & non crederetur, quia credi propter illam, est credi illam & omnia, quae illa in se formalissimè & explicitè importat, ut in omnibus aliis rationibus motivis evenit. Jam autem in Credere propter veritatem primam, formalissimè & explicitè importatur veritas prima, credi ergo & illa debet semper, cum creditur propter veritatem primam. Concedo miracula non probare, quod DEUS sit verax, sed solam connexionem inter veritatem primam & dictiōnem quā dicit, se esse veritatem primam. Concedo aliunde debere dejici eum, qui putat DEUM esse mendacem, & non per fidem: fides enim non est habitus probativus, sed assertivus. Sed posito quod aliunde id probatum sit, quando procedendum erit ad ipsum actum fidei de DEI veritate; nego propter aliud motivum id credi posse, quam propter ipsum *Ly Deus dixit.* Quae doctrina supponit hanc Majorem. Non repugnat habitui, ut presupponat in aliquibus circumstantiis, tanquam prærequisita actus aliorum habituum; hocque ostendit Inductio, & probatio, quia cum non sit natura uniuscujusque habitus, omnes actus exercere, nec sibi unus ad omnia sufficiat, bene exigere potest actus aliorum habituum, licet illi actus non sint motiva propria illius habitus, presuppositivi. Et ita Logica est habitus presuppositivus, & prærequisitus demonstrationum Metaphysicarum, motivorumque illius, & tamen hæc motiva, non sunt motiva Logicæ. Cum ergo etiam habitus fidei, non sit sibi sufficiens quoad omnia, maximè quoad probationes, est enim habitus, non nisi, ut dixi, assertivus, sit ut presupponat actus aliorum habituum & motiva; licet illis ipsis non moveatur.

Punctum Difficultatis 4.

Quid de reliquis objectionibus.

Objecit Tertiò. Divina dictio non potest habere rationem primi motivi Ergo in ilam non refolvitur fides. Antecedens probatur: quia Divina dictio, non potest sufficienter, & certè, movere ad assensum: nisi intelligatur per prius saltem originis, involvere rationem veritatis primæ, tanquam suæ compartis mo-

ventis ad assensum: Sicut enim quæcunque dictio vel locutio alicujus, non potest habere vim movendi ad assensum certum, nisi constet per prius de veritate dicentis, ita & de dictione Dei, idem sentiendum.

R E S P O N D E T U R. Hoc Argumentum non habere exactam phrasin: quia nomine prioritatis originis intelligitur: quia hoc ab hoc pro creditur seu producitur physicè, & tamen sine ulla prioritate dependentia. Jam autem veritas prima, non producit veritatem primam in dicendo. Sed quidquid sit de phrasi, dici potest, quod per prius ratione, præsupponatur DEUS esse veritas prima, quam veritas in dicendo: ita tamen, ut pro illo priori, nondum possit intelligi fidei Actus: quia hic non potest esse sine proportionato motivo, quod est, non nisi DEI dictio: licet pro posteriori signo, sit actus fidei, realiterque accipiendo illum assensum est actus fidei: quia in divisibilia & credo veritatem primam, cum credo propter veritatem primam: *Quia dixit.*

IINSTAT Primò Koninck Disp. 9. Dub. 4. Videatur esse stultum, credere esse aliquem Veracem: quia ipse dicit: nec item credi potest, Deum existere: quia Deus dixit, namtidem ridiculum videtur credere aliquem existere: quia ipse hoc de se testatur.

R E S P O N D E T U R. Etiam in humanis, si quis non assensu certo vel probabili moraliter, sed assensu fidei debet credere aliquem esse veracem, debet id credere, quia id dixit; quod si fiat sine motivis prudentialibus, stultum erit; secus si fiat cum iisdem. Imò defacto ita contingit, dum assentior huic Verbo, *Crede, non te fallo,* qui assensus est propter, quia dicitur; & si fallax dicens, dicimus decepti verbis illius. Ergo apparet dictiōnem illius fuisse rationem motivam assentiendi. Quia autem in assensu supernaturali fidei, cum debitib⁹ prærequisitis, præbetur hic assensus, quod DEUS sit Verax, quia dicit se veracem; sit ut ille assensus non sit stultus.

IINSTABIS Secundò. Resolutorium fidei quod non nisi unum assignavimus, debet esse tale, ut in singulis actibus fidei reperiatur; Sed quod Deus dixerit non potest singulis actibus fidei convenire. Quod ipsum probatur: quia non potest competere actui primo fidei, qui est credere Deum esse. Quod ipsum probatur, prius est assentiri ipsi rationi assentiendi quam objecto cui assentior, propter illam rationem assentiendi; sed non possum assentiri prius rationi illi assentiendi, quam assentiar ipsi objecto. Ergo illa ratio assentiendi, quia Deus dixit, non est ratio assentiendi illi objecto, Deus est. Minor probatur: quia non possum assentiri prius quod Deus dixerit, quam assentiar quod sit, prius est enim esse, quam dicere.

(c) 3

Porro

Porro ipsi esse, non possum assentiri: quia vel assentior illi propositioni quia Deus est, ex eo: quia dixit; & hoc non: quia antequam assentiar huic propositioni, quia dixit, jam in priori, assentiri debo, quia est; & tamen non possum assentiri ex eo: quia dixit; quia Ly dixit, non potest presupponi ante esse, & assensus ad dixit ante assensum ad est. Ergo ex eo quia dixit, non possum assentiri huic propositioni est Deus. Non etiam possum assentiri ex alio motivo: quia vel assentior illi propositioni, Deus est per fidem, vel non per fidem: si per fidem, & tamen non assentior propter motivum, quia Deus dixit. Ergo non est fidei universale motivum, Deus dixit. Si autem non assentior propter fidem. Ergo ille assensus, quia DEUS dixit, non erit firmus: quia non possum majori certitudine assentiri Deum aliquid dicere, quam illum existere; cum illa dictio, infundetur ipsi esse. Ergo si illum esse, non habeo pro certo, certitudine summa, nec habeo quod dixerit: quia quod dixerit fundatur in assensu quod sit, quod ipsum fundamentum, non est summè certum.

RESPONDETUR. Prius esse ratione assentiri ipsi rationi assentiendi, quam obiecto: sed non prius re: hinc prius ratione assentior assensu fidei, quod Deus dixerit, quam quod Deus sit: Et licet prius sit esse, in ordine metaphysico & physico quam dicere, non tamen prius ordine fidei: quia ratio assentiendi prior est, tanquam caula formalis, objecto, cuius est ratio assentendi. Et quantumvis in assensibus Metaphysicis & spectato ordine ipsius esse; antequam assentiar illi propositioni quia dixit, jam in priori assentiri debo, quia est; non tamen in illo priori, & pro illo priori, assentiri debo assensu fidei: quia pro illo priori nondum intelligitur motivum fidei. Hinc quamvis pro illo priori, pro quo antecedit assensus ad esse, non sit ille assensus ad esse firmissimus: quia nondum intelligitur elicitus ob certissimum motivum: in signo tamen posteriori, tum primum evadit ille actus certissimus, quia evadit innitens ipsi DEUS dixit. Quia autem fides de esse Dei, non innititur nisi ipsi Ly Deus Dixit, sit, ut adhuc ipsum illud esse, teneatur summa & infallibili certudine.

SUPPONIT Primo. Hec Responsio, quod in ordine Metaphysicis: prius sit assentiri Deum esse quam veracem esse.

RATIO quia cum metaphysica attendat ad esse, & ordinem objectorum, secundum intrinsecam suam rationem spectatorum, adeoque non aquendendo primò ad dicere: cumque sint dubia motiva, persuadentia Deum esse, non pertinibilia, ab ipsiusmet veritate: Hinc sequendo ipsius Esse ordinem, Metaphysica, per prius debet demonstrare esse Dei. Econtra autem fides attendit, ad dicere, nec in illa est motivum assentiendi, nisi pertinibile ab ipsiusmet dicere.

Hinc in fide non habetur per prius assensus: ad esse Dei, quam ad dicere. Unde ultius

SUPPONIT Secundo. Quod in fide non possumus prius naturā assentiri Deum esse assensu fidei, quam assentiamur illum veracem esse.

RATIO, quia pro illo priori, & assentiremus Deum esse assensu fidei ut supponitur, & non assensu fidei: quia pro illo priori, nondum intelligitur motivum formale fidei, hoc est quia Deus dicit, nullumque aliunde ostenditur esse modum fidei.

SUPPONIT Tercio. Non esse necesse, quod assensus Deum esse, præcedat realiter in fide assensum, quo credo, id Deum dixisse. Illustrati hoc præter dicta potest aliquibus instantis.

Pone ab æterno creaturam rationalem, pone etiam ab æterno DEUM manifestantem hanc propositionem *Crede me esse; quia dico me esse;* in illo casu, prius non possem assentiri re, Deum esse, & posterius assentiri huic: quia dicit se esse, quia alias non ab æterno elicere hunc actum Credo Deum esse quia dicit se esse: præcedere enim illum realiter actus credendi, de ipso esse, & tamen eo, quod est ab æterno, nihil est prius realiter. Supponit autem instantia, ab æterno posse illum actum elicere. Pone, hominem nescientem, Deum esse, nec scientem, quod credi illi debeat, quia dicit se esse. Pone rursus determinantem Deum determinatione etiam ad instantis temporis, ut eliciat hunc actum Credo Deum esse, quia dicit se esse, quo casu non præcederet assensus fidei de esse Dei, assensum, quia Deus dicit: & tamen casus, non est impossibilis. Idem in materialibus ostendi potest. Pone speculum æternum, pone etiam florem æternum, non potest esse prius re flos emittens suam speciem, quam speculum illam recipiens; & tamen prior est productio ejus speciei, representatione. Sic. g. nelciebam esse in retinacula sonum, ponatur sonus, non prius novi sonum esse, quam audiam illum; licet in illa auditione, prius si natura, esse soni, cui conjuncta est realiter audito soni. Ex quibus omnibus colligitur, non esse etiam necesse, ut assensus de esse Dei, præcedat realiter, assensum de dicere.

SUPPONIT Quartu. Quod concedatur quidem in assensu fidei, prius esse ratione, assensum de esse: hoc enim exigit ordo naturæ, conditio præcognitorum; & ne motivum sit de subiecto non supponente: sed non intelligi pro illo priori assensum fidei, sed non nisi pro posteriori. Cujus Ratio jam aspiciata: ita ut illa formalitas unius realiter cognitionis, in quantum veratur per prius circa Dei esse, non intelligatur actus fidei, nisi propter realem connexionem, cum posteriori formalitate, inferente ipsum DEUS Dixit; & hoc non obest, quominus illud ipsum esse Divinum, credatur actu fidei: quia ut aliqui actui competat ratio fidei, non debet spectari actus inadæquate exclusoque formalis; sed ad-

R. P.
THEODO
zianowisk
Tbit. Act. 2
D. VI

adæquatè, & secundum tortum esse reale, quod dicit.

SUPPONIT Quintò. Assensum illum, qui exhibetur rationi assentiendi priusquam exhibetur Objecto materiali, non debere fieri per distinctum assensum, sed per assensum inclusum, in ipso assensu ad objectum; quamvis intra cunctum actum realem, prior sit formalitas assentiendi ipsi rationi assentiendi, quam objecto propter illam.

RATIO. Tum quia oppositum dicere, esset multiplicare Entia sine necessitate. Tum quia daretur processus in infinitum in ipsis rationibus assentiendi. Si enim assentiendo rationi, debo per distinctum assensum assentiri, etiam illum ipsum assensum, debo per distinctum actum facere: non enim est major ratio de uno, quam de alio. Tum quia, quod est ratio formalis alteri, est & sibi ipsi, ut probatum supra. Ergo & quod est ratio assentiendi alteri, potest esse ratio assentiendi sibi.

INSTABIS Tertiò. Ex Response sequi, quod non possit esse primus actus fidei, de DEI esse. Cùm tamen dicat Apostolus, Accedentem ad Deum oportet credere quia est: & tamen iste accessus, primitatem significat.

RESPONDETUR. Adhuc poterit esse primus actus fidei de Dei esse, non quomodocunque, sed vel inclusu in ipso dicere, vel propter dicere: præcipue cum Apostolus non significet exclusionem dictiōnis Divinæ, in primo actu fidei.

OBJICITUR Quartò. Ignotius non potest esse ratio cognoscendi notius. Sed notius est nobis Deum esse, id enim est evidens per demonstrationem, nullo modo autem evidens, hoc Deum testari. Ergo illud testimonium, non potest esse ratio assentiendi.

RESPONDETUR. In habitibus sequentibus evidentiam, attendi debet ut assumantur Notiora, in habitibus autem in evidentibus, assumi debent ea quæ habere possunt rationem motivam, præcipue ultimam, quæ in fide non est Dei esse, sed dicere. Unde si per notius intelligas id in quo in fide conquiescere possit intellectus; sic in illa notius est Deum dicere quam esse: licet in ordine Metaphysico, notius sit esse, quam dicere.

OBJICITUR Quintò. Rip. d. 3. a. n. 41. quod sint motivum inadæquatum fiduci motiva credibilitatis. Non potest assentiri intellectus immediate Mysterio revelato, etiam per assensum obscurum, nisi prælucet lux extrinseca alicuius objecti. Ergo sine illa, non assentietur existentia revelationis.

RESPONSUM. Sine luce extrinseca motivum credibilitatis tanquam conditione, non exhibendum assensum existentia revelationis: licet illa lux extrinseca, non se habeat per mo-

dum motivi. Insuper disparitas in simili data Lugoni.

INSTAT Primò. Sola apprehensio revelationis, quo ad intrinseca prædicata, non sufficit suadere intellectui assensum illius. Ergo necessario assumi debent prædicata intrinseca, nobis nota.

RESPONSUM. Debere ea assumi tanquam conditionem, non tanquam motivum.

INSTAT Secundò. Dantur plures assensus Supernaturales immediati & obscuri, qui non moventur ex testimonio Dei; sed ex aggregatiōne plurium circumstantiarum.

RESPONDETUR. Omnes illos assensus, moveri solo testimonio Dei tanquam formalis; aggregationem autem illam, esse nonnisi per modum conditionis.

INSTAT Tertiò. Potest etiam per nos, assensus naturalis moveri, ex objecto formalis supernaturali revelationis Divinæ, ex quo moventur assensus supernaturalis fidei, nullo existente discrimine ex parte objecti inter utrumque. Sed assensus naturalis existentia revelationis, potest moveri ex revelatione ut credibili notis extrinsecis Ergo & Supernaturalis.

RESPONDETUR. Notæ illæ extrinsecæ, etiam respectu fidei naturalis, non se habebunt nisi per modum conditionis: quia etiam illius motivum formale, erit nonnisi Dei dictio: ob supra dicta. Unde etiam illa fides naturalis, supposita revelatione, habet objectivam infallibilitatem summam; licet non habeat summam, petitibilem à ratione principii & sui ordinis: nam ejus principium est intellectus, qui falli potest, & ordo est naturalis.

INSTAT Quartò. Sufficit motivum partiale fidei esse revelationem, si quidem eo ipso, quod revelatio DEI sit motivum partiale, non poterit existere assensus supernaturalis, non existente re ipsa revelatione DEI: defectus enim motivi partialis, sufficit ad defectum totius assensus.

RESPONDETUR. Non sufficere ad assensum infallibilem, ut unum nonnisi partiale motivum sit infallibile: quia Conclusio sequeretur debilitatem partem, & state debet principium Propter quod &c. Concedo defectum fidei ex singulis posse habeti, adeoque si defit revelatio: sed quæretur restat, quomodo bonum actus fidei infallibilis, haberi possit, si non sit ex integræ causa, non habendo scilicet adæquatè motivum infallibile.

INSTAT Quintò. Infallibilitas & certitudo, non convenit assensui supernaturali, ex objecto formalis, sed ex modo tendendi: nam idem objectum formale, respicit assensus naturalis fallibilis, & incertus. Ergo quamvis assensus fidei moveatur ex revelatione in consortio aliorum non infallibilium, tamen assensus erit infallibilis, ratione existentia revelationis.

(e) 4 RESON-

RESPONSUM supra. Certitudinem objectivam peti ex formalis, camque reperiri etiam in fide naturali, quæ fallibilis est ratione principii, sed non ratione formalis motivi: quod idem supponitur in utraque fide: quantumvis certitudo subjectiva possit haberi ex modo tendendi. Casu autem quo moveatur fide naturalis fide supernaturalis, vera revelatione, in consortio aliorum fallibilium; si illa accipientur non per modum motivi, sed conditionis applicantis, erit assensus infallibilis: secus si assumentur ut motivum: neque enim posset esse assensus infallibilis, si motivum illius non foret infallibile.

Ad Autoritates quod attinet, quas objicit: Concedo verum esse quod dicit August. Lib. contra Epist. fund. epist. 4. Tenet me in Ecclesia consensus omnium populorum, tenet me veritas miraculorum & Epist. 9. Infirmata Catholicorum auctoritate; jam nec Evangelio credere potero: quia per eos illi credideram. Sed his locis aliisque, quæ recitat, non tribuitur motivis illis, ratio formalis motiva credendi: neque enim illic quidquam de hoc motivo. Deinde admittimus & nos motiva credibilitatis in fide, quæ sunt quasi inchoativa, ut postea fides, suo nitatur fundamento.

OBJICIT Sexto. Argumentum quod sibi opposuit Rosm. Si prima veritas crederetur propter revelationem, non crederetur propter revelationem quamcunque, sed propter infallibilem. Ergo veritas Divina creditur, ut objectum materiale, propter se ipsam, ut objectum formale; ex quo sequitur processus in infinitum: quia quando creditur veritas Divina ut constituens Revelationem Divinam in esse infallibilis, vel creditur propter se ipsam independenter à revelatione, vel dependenter primum non; quia omnis actus fidei innititur revelationi. Si secundum dicatur, credit argumentum cum non creditur propter revelationem quamcunque, sed infallibilem, de qua ipsa credit quæstio, quomodo creditur?

RESPONDETUR. Non dandum tunc processum in infinitum: quia crederetur quod est veritas Divina propter infallibilem revelationem, qua tamen, quia sibi ipsi esset infallibilis, terminaret processum.

OBJICIT Septimo. Arriaga d. 1. n. 58. Antequam homo credit, debet habere prudentia motiva credibilitatis. Ergo etiam ut credit Deum esse veracem.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Sed illis motivis positis, negatur posse formari actum fidei, nisi propter Quia Deus dixit.

INSTAT. Ponamus Angelum aliquem incapacem erroris & mendacii, nunquid propterea, nisi quis rationem aliquam ejus veritatis mihi proponat, potero ego prudenter dicere. Credo illum Angelum esse essentialiter veracem, quia de se dicit.

RESPONDETUR. Non posse credi prudenter nisi positis prærequisitis. Ceterum in consequenti, illisque suppositis, si volo effici actum fidei de illius veridicitate, non potero id facere, nisi propter, quia dicit de se.

Punctum Difficultatis.

Infertur qualis sit processus in Actu Fidei.

SYLLOGISMUS quem aliæ appellavimus *Fidei*. Sin principiis nostris est talis. Omne quod Deus dicit, est credendum quia Deus dicit. Sed Deus dixit v. g. se esse incarnatum. Ergo DEUM esse incarnatum, credendum est quia Deus dicit. Ubi major pro motivo habet Dei veritatem, quæ se habet per modum moti, ita tamen ut actus ille fidei, sit mediatus, quia fit propter motivum, quod est Deus dixit. Minor autem habebit assensum immediatum, quia ipsum *Ly Dixit Deus* complectetur. Conclusio etiam involvet actum fidei, quia involvet ipsum *Ly Deus dixit*. Sic debere formari prædictum Syllogismum, ostendunt superius dicta, & infra dicenda, ubi de motivis credibilitatis.

Quæ contra objici possent, desumi possunt Haunoldo aptando ea quæ ipse oppofuit Syllogismo fidei, prout cum formavit Lugo. *Hinc cum illo*

OBJICITUR Primò. Ex iis quæ habet libo tertio num. 69. Revelationes Dei non debet esse inutiles; sed conducere ad instructionem nostræ ignorantia: juxta illud Pauli, quod omnis Scriptura Divinitus inspirata, utilis sit ad docendum: fraudem tener prædictus Syllogismus, non ad aliud servit, quam ut assentiamur veritati, reflexè, propter eandem veritatem, directè cognitam, hoc autem nullam habet estimabilem utilitatem.

RESPONDETUR. In primis retorquendo argumentum: Sic in Principiis suis formavit prætentem Syllogismum Haunoldus. Omne quod Deus summè verax revelavit, esse incarnatum, est incarnatum. Sed verbum est aliquid, quod DEUS summè verax revelavit esse incarnatum. Ergo Verbum est incarnatum. Qui Syllogismus si argumentum tener, non procederet debite, quia non esse utilis ad instructionem nostræ ignorantia: quid enim instructionis haber, quod scilicet *Revelatio*, infrens esse incarnatum, inferat esse incarnatum: & si inutile est, assentiri veritati reflexè, propter eandem veritatem, directè cognitam, nec in præsenti adfert utilitatem assentiri *Revelationi* esse incarnatum quod est incarnatum: aptabiturque intento Lugonis quod pro se adfert Objiciens: & si est utile, credere quod id est incarnatum quod Deus summè verax revelavit incarnatum, utile etiam erit credere id quod Deus dixit, quia Deus dixit. Deinde: forte hoc

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et 2
D. VI

hoc argumentum non petit formatum superius Syllogismum: potius enim in illo ostenditur fidei motivum esse Ly Deus dixit, & non inducit assensus veracitati reflexe, propter veracitatem directe cognitam. Denique ostenditur utilitas prædicti Syllogismi, quia scilicet inducit Fidelis in estimationem veracitatis Divinæ, quam solam apprehendit, tanquam sufficiens motivum.

Objicitur Secundò. Si ita formandus est ille Syllogismus, sequitur, nullum mysterium fidei credi directe, sed semper reflexe: quod est contra omnium sensum.

RESPONDETUR. Quod sit in oppositum sensus communis Doctorum, non satis liquet. Cæterum distinguenda est hæc reflexio: nam si nomine reflexionis veniat, quod scilicet nullum sit mysterium fidei (excepta prædicta Majore) quod non credatur nisi propter Ly Deus dixit, cui jam præbitus est in Majori assensus: hoc sensu, concedo omnem mysterium fidei, reflexe cognosci, licet non cognoscatur, aliqua alia reflexione. Imo puto non posse aliter exprimi creditionem de Incarnatione nisi per terminos prædictæ conclusionis. Credo enim Incarnationem, formalissimè importat assensum, quia DEUS dixit, cum omne credo, sit assensio propter Ly Dixit. Per quod etiam ostenditur bonitas prædicti modi formandi Syllogismum, quia solus ille importat actum credendi mysterio, qui actus credendi, cingitur illa conclusione, cinqüe debet.

Objicitur Tertiò. Si tenet prædictus Syllogismus, posset ex duabus præmissis affirmatis inferri Conclusio negativa, quod est contra Regulas Logicæ. Probatur Seqv. exemplo. Quidquid Deus dicit est verum. Sed DEUS dicit Adamum non obedivisse præcepto. Ergo Adam non obedivit.

RESPONDETUR. Syllogismi prædicti hanc debuisse formari conclusionem. Ergo Adamum non obedivisse præcepto, est verum: quæ præpositio non est negativa, sed affirmativa. Et ceterè aliud est formari Conclusionem Negativam, & aliud subiectum ponit Negativum cum copula affirmativa. Ex duabus affirmatis non potest ponit Conclusio Negativa, ut demonstrant Dialectici; potest ponit subiectum Negativum, ut in præsenti ponitur, præcipue cum hoc ipsum subiectum Negativum præcesserit cum sua Negatione, in præmissa affirmativa.

Quæres. Quid sit tenendum de Syllogismo prout eum formavit Haunoldus num. 72. Omne quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum, est incarnatum: Sed verbum est aliquid, quod Deus summè verax, revelavit esse incarnatum. Ergo verbum est incarnatum. Videtur non legitimè, nec secundum conditionem credendi, formari hic Syllogismus. Nam in primis motivum illius Majoris nullum ponitur,

tur, et si dicatur esse in terminis Notæ, facient in contra, argumenta superius allata. Si dicatur credi illam, exprimere debuit et motivum credendi, ut superius dictum. Deinde debet hic Syllogismus ita formari, ut assensus Conclusionis, contineat immediate, non tantum articulum fidei, sed etiam ipsum credendi actum, idque ex eo: Quia Conclusio, est ultimum complementum & definitivum ut ita dicam assensus, quiesque affirmandi vel negandi in illa linea. Porro Ly verbum est incarnatum, non ostendit quidquam de illa creditione, sed simplicem affirmationem, quod verbum sit incarnatum, adeoque non habet quidquam de linea credendi, nec habet expressionem ipsiusmet fidei, seu assensus quia Deus dixit, quod tamen requiritur, ad actum fidei: idque ex eo: Quia Conclusio Syllogismi fidelis, importat jam finitum processum, qui erat necessarius ad credendum, exprimere quod debet assensum distinctum à reliquis assensibus, quod non exprimit illa propositio: Ergo verbum est incarnatum: & licet Conclusio Metaphysica, exprimit assensum debitum Metaphysica, Conclusioque Metaphysica, debet esse formalissimus Metaphysicus actus; ita & Credito, includi debet in Conclusione Syllogismi fidelis, quia illa, est formalissimus Actus fidei.

DIFFICULTAS III.

Revelatio extrinsecā quomodo se habeat ad rationem formalem Propter quām
Fidei?

Revelationem extrinsecam ingredi formaliter motivum fidei docet cum Communi Suar. Vasq. Valentia, Koninck disp. 9. dub. 4. Lugo disput. 1. sect. 7. Pont. disp. 27. num. 7. Ripalda disp. 2. num. 115. Arriaga disp. 2. num. 4. Oviedo contr. 2. num. 48. Negat autem Cajetanus & Aureolus.

Punctum Difficultatis 1.

Distinguitur & Probatur Conclusio.
PRÆMÌTTO Primo. *Revelationem duplìciter spectari posse. Activam seu intrinsecam & passivam seu extrinsecam. Activa revelatio nihil aliud est, nisi ipsa veritas prima in dicendo, prout est actu principium internum, dictionis externæ. Passiva autem, est aliquid creatum, extrinsecumque signum, & effectus illius veritatis in dicendo, qualis est, exempli gratia interna illuminatio, formatæ voces à DEO.*

PRÆMÌTTO Secundo. *Conformiter hic de ista revelatione passiva discurrendum esse, ac discurrirur de actu Dei libero: sicut enim communis, à non esse volentis mundum, ad esse volentis mundum, transit Deus mutatione ad extra in Creaturis facta; sic etiam à non esse dicentis actu, ad esse dicentis actu, transit DEUS mutatione ad extra in Creaturis posita; hoc est signo aliquo, quo DEUS manifestet suum conce-*

ptum

ptum de aliquate, & illud signum dicitur *revelatio passiva*, vel *extrinseca*.

PRÆMITTO Tertiō. *Possit aliquid spectare ad conceptum objecti formalis & non habere rationem objecti formalis.*

RATIO, quia multa spectant ad conceprum aliquorum, & tamen non habent rationem formalisativam eorum, ad quorum conceptum spectant. Nam exempli gratiā, ad conceptum formalem relationis spectat terminus, non tamen est formaliter relatio. Item ad conceptum formalem privationis, spectat subjecti capacitas; non tamen illa subjecti capacitas, habet rationem privationis; cum privatio sit non esse, jam autem capacitas illa, sit ipsum Ens. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur: quia possunt aliqua ingredi conceptum formalis, non tantum tanquam formalisativa, sed etiam tanquam perentia cointelligi ab ipsomet formalis, & si ipsam definitiones, non semper procedunt per causas intrinsecas, benē etiam id quod ingreditur conceptum objecti formalis, poterit, non esse formale.

PRÆMITTO Quartō. *Non esse difficultatem. An revelatio Dei activa seu intrinseca sit objectum formale fidei.*

RATIO, quia sic sumpta revelatio, est ipsa veritas prima in dicendo, quæ alias jam supponitur esse motivum formale.

PRÆMITTO Quintō. *In hoc solum punctum difficultatis versari. An scilicet revelatio passiva, communius vocata extrinseca, sit formale fidei.*

DICENDUM Primo. *Revelationem passivam pertinere ad conceptum formalis objecti fidei.*

PROBATUR Primo. Impossibile est concipere rationem connotativam sine suo connotato: quia & conciperetur ut supponitur connotativa ratio, & non conciperetur; cum ipsum connotatum, sit illud, ratione cuius, illud objectum, est connotativum. Sed veritas prima in dicendo, prout talis in actu secundo, est ratio connotativa, & connotatum illius, est revelatio passiva. Ergo veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, non potest concipi, sine revelatione passiva. Subsumitur. Sed veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, est objectum formale fidei, & ultimum resolutorium, ut supra probatum est. Ergo revelatio passiva, pertinet ad conceptum formale objecti fidei. Minor principialis probatur. Si veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, non esset ratio connotativa revelationis ad extra, hoc ipso non esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis. Quod ipsum probatur: quia tolle revelationem passivam, nihil potest ostendi, per quid transeat veritas prima in dicendo, à non esse dicentis in actu secundo, ad esse dicentis in actu secundo. Ergo apparet, quod sine illa revelatione passiva, non

esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.

PROBATUR Secundū. Illud pertinet ad conceptum formalem objecti fidei, quod ingreditur definitionem objecti formalis fidei. Sed revelatio passiva, ingreditur definitionem formalis objecti fidei. Ergo. Major probatur suppositione statū questionis: quia scilicet nihil plus intelligimus, per ingredi conceptum formalis objecti, quam ingredi definitionem objecti. Minor autem probatur: quia veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, definitio objecti formalis fidei, & hanc rationem ingreditur revelatio passiva; quod probatur: quia illam definitionem ingreditur esse in actu secundo talis, hic autem actus secundus, non est in Deo præcisè ratione, ipsius Dei, alias DEUS mutaretur. Ergo ratione aliis extra Deum: hoc est dicta revelatio passiva: cum ad dictum illius prout internè compleetur, non possit pertinere, sine aliquo extrinseco, fides.

PROBATUR Tertiō. His argumentis qua in objectionibus ponuntur, qua saltē evincunt prædictam Conclusionem.

DICENDUM est Secundū. *Revelationem Dei passivam, non ingrediationem objectivam motivum formalis fidei, seu non esse motivum formale fidei.*

PROBATUR Primo. Auctoritate S. Thomæ, qui hic quæst. 7. art. 1. in 6. ait: *Si in se consideremus rationem formalem objecti, nihil aliud, quam veritas prima; quod non diximus in revelationem extrinsecam, quæ non est veritas prima, sensisse ingredi rationem formalem objecti fidei.* Et 3. parte, quæst. 7. art. 4. in 6. *Fides ait in quantum Virtus Theologica, est de qua cunque non viso, sed solum de Deo.* En Ly. fol. excludit reliqua.

PROBATUR Secundo. Argumento Negativo. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergo nec rationes motivæ & ultima resolutorum. Sed nulla est necessitas ponendi revelationem passivam plusquam pro connotato motivi formalis fidei. Ergo erit non nisi connotatum objecti formalis, non verò motivum formale fidei. Rursus ex principio Negativo arguitur: quia si nihil obstat debemus fidei assignare motivum quam maximè Divinum & quam maxime inseipso infallibile: Sed si illi assignemus solum veritatem primam, assignabimus maximè infallibile in scipio motivum: nam quocunque Creato infallibili motivo, quale est revelatio passiva, magis infallibilis in scipio est, Divina infallibilitas & veritas. Ergo illa assignari debet.

PROBATUR Tertiō. A pari & per virtutalem inductionem. Tum quia rationem motivum objecti formalis Visionis Beatifica nihil creatum ingreditur; sed ipsa Deitas in se, seu scipio clarè revelans. Ergo & rationem motivum objecti

R. P.
THEMLO
zia nowsk
Tom. I. et Z
D. VI

objecti formalis fidei nihil Creatum ingreditur nisi ipsa Deitas in se, in quantum est veritas prima. Et sicut quamvis transeat Deus à non esse se clare manifestans, ad esse se clare manifestans, nihilominus ipsa manifestatio passiva, non ingreditur rationem motivam formalem visionis. Sic etiam nec in fide ingredietur. *Neque valet fidicis quia se non per aliud manifestat Deus in Visione Beata.* Inferetur enim: Ergo etiam non per aliud, habet rationem & Auctoritatem moventis. Deinde quamvis non per aliud manifestet se DEUS; tamen per aliud à se, transit à non esse manifestans se in actu secundo, ad esse manifestans se in actu secundo; & hoc in genere principii effectivi est lumen: & in genere causæ ut ita dicam formalis, est ipsa visio Creatæ: quæ ipsa non ingreditur rationem objectivam beatitudinis, sed est ut quo, & tanquam tendentia ad Beatificativum. Sic etiam revelatio passiva, cùm sit effectus Divinæ veritatis manifestans, non erit etiam motivum formale objectivum: & sicut in hoc concreto: Deus est in actu secundo se manifestans; quidquid creatum est, rationem motivum non ingreditur. Sic nec in hoc concreto: DEUS est in actu secundo revelans, quidquid creatum est, ingredietur rationem objectivam motivam. Jam autem paritatem fidei & visionis fundat Auctoritas S. Pauli, *nunc in speculo, & in enigmate.* *Neque valet ultraius fidicis.* Quòd repugnat beati aliquo Creato, consequenter nihil creatum ingredi potest beatitudinem: dicunt enim similiter, repugnare huic termino *summæ infallibile* nisi aliquo creato: quia quod creatum est, hoc ipso, summæ, quæ tale, infallibile non est, eti per te non repugnat, saltem inadæquatè aliquid creatum ingredi motivum actu summæ infallibilis; urgebitur quòd per te, non repugnat aliquid creatum, beatitudinem formalem inadæquatè constituere. Tum quia non videtur esse major connexio inter Deum ut in actu secundo dicentem, & eis passivam revelationem, quā si inter verbi gratiæ relationem & terminum, inter actum DEI liberum & ejus connotationem: & universaliter quā sit nexus inter entia connotativa, & eorum connotata. Sedin istis, terminus & connotatum, non ingrediuntur rationem objectivam, sed merè se habent per modum extrinsecorum & potentium nonnisi cointelligi. Ergo etiam idem dicendum de revelatione passiva, comparata ad veritatem primam in dicendo. In aliis etiam materialis signum non transit in rationem formalem signati, verbi gratiæ: fumus est signum naturale ignis, nec transit in rationem formalem ignis; hæderæ est signum vini vendibili, nec transit in rationem formalem vendibilitatis. Sonus vocis, est signum conceptus, nec transit in rationem formalem conceptus. Ergo & revelatione passiva, quæ est signum motivi formalis fidei,

hoc est Dei dicentis, non transibit in rationem motivi formalis.

Tum quia in fide humana, si rigorosè loquemus, verba præcisa Petri, non habent rationem motivam assensus: verba enim non plus habent, quā quod sint signa ex placito, interni conceptus. Unde non est, cur illis trubatur vis motiva, nisi tanquam signis veritatis, & applicationibus illius. Dixi rigorosè loquendo: quia moraliter, cum nostra fides & cognitio à sensibus pendeat, secundum hoc, etiam verbis, rationem motivi damus. Et certè pone verba sola, & non adde illis veracitatem Petri, quam habebunt vim ad conciliandam sibi fidem; pone autem veracitatem Petri, pone item ræ percipere conceptum illius ad me directum, certè eo casu, movebit me veritas Petri. Ergo apparet verba assimi non tanquam motivum, sed nonnisi tanquam instrumentum illius, quod solum me movet. Rursum inter Angelos datur etiam fides, ut ita dicam Angelicæ, secundum quam, unus, credit alteri dicenti, quæ dictio Angelicæ, in quantum stat in directione conceptus, certè in hac sententia, fides Angelicæ innitetur soli præcise conceptui Angelis, quem mihi manifestat. Ergo etiam fides Divina, potest inniti soli Auctoritati Divinæ, licet requiratur tanquam conditio, & aliquid extrinsecum: quia ego non possum penetrare ad internam Deilocutionem. Sed si ergo per impossibile te attingere ad Dei conceptum & directionem internam, ipsam in se, & non te videre, ipsummet Deum, nec te habere evidentiā visionis: eo casu, cur non poteris credere, & tamen tunc, nullum extrinsecum erit motivum tuæ fidei. Ergo apparet, rationem motivam, soli illi competere dictioni internæ, quantumvis requirat aliquid extrinsecum, eo quod ad ipsam dictiōnem internam pervadere non possumus.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur Primò. *Variæ Auctoritates Scripturæ & Patrum quæ videri possunt apud Suarez, Valentiam & Atriagam, quæ ostendunt in assensu fidei, attendi ad revelationem Divinam, ejusque testimonium.*

RESPONDETUR. Explicando has omnes Auctoritates, quòd procedant de testimonio & dictione Dei activa, non verò passiva, nisi tanquam connotato, applicatione, effectu illius prioris. Vel certè tribuitur revelationi passivæ Auctoritas Divina figurata & tropicè, nempe signum accipiendo, pro re signata.

Objicit Secundò Lugo. Se non intelligere, quomodo prima veritas sit tota ratio formalis assensus, revelationem verò non esse rationem formalem, sed solum applicantem: Non enim minus assentior mysterio Trinitatis, quia Deus revelat,

revelat, quām quia Deus est prima veritas, nec minus me moveat unum quām aliud, sed utrumque per modum duplicitis præmissæ; non autem videtur, quomodo una præmissa sit per modum rationis formalis motivæ, & alia per modum Conditionis.

R E S P O N D E T U R. Revelationem si sumatur acti-
vè verè esse rationem motivam formalem; & folam veritatem primam præcise, prout non di-
cit veritatem primam in dicendo, non esse suffi-
cens motivum fidei: licet revelatio passivè spe-
cata, non sit istud motivum, sed connotatum
motivi. Illud quod adfert de duabus præmis-
sis non urget: assumitur enim hæc Major: quod aliquid ingreditur præmissam, non est eo
ipso objectum formale motivum assensus, vel
ratio formalis. Probat hoc Inductio. **Q**ui
quando dico in præmissa, ignis applicatus urit,
hic ignis est applicatus. Ergo urit; non sequi-
tur exinde applicationem, esse rationem for-
malem igniendi, quæ ignitio, est objecte sumpta
Conclusionis, cæm Formalis Conclusionis sit Actus,
de illa ignitione. Rursus possumus ponere in præ-
missis, ipsa motiva credibilitatis dicendo verbi
gratiæ. Omne quod Deus dicit, & est mihi
per motiva credibilitatis evidens moraliter il-
lud credendum est, nec tamen eo ipso motiva
credibilitatis, sive ratio formalis credendi, quæ
omnia accipienda hoc sensu, quod scilicet applica-
tio verbi gratiæ non sit ratio formalis, respectu
objectivæ sumpta Conclusionis, licet sit ratio
formalis, respectu sumpta formaliter; ita ut et-
iam revelatio passiva, non sit ratio formalis, re-
spectu sumpta objectivæ Conclusionis fidei.
Quorum omnium Ratio est: quia præmissæ
non sunt determinatae, ut in illis non nisi rationes
Formales ponantur; cum possint etiam ponere
Conditiones; quā Majori stabilitate assumitur ali-
ud principium, quod idem debeat esse objec-
tum Conclusionis, quod est præmissarum: Si
ergo præmissa aliquid important, non nisi pro
Connotato, & non tanquam rationem formalem,
etiam Conclusionis respiciat illud tanquam
Connotatum, & non tanquam rationem for-
malem. Quia ergo ex dictis supra, revelatio
passiva, ingreditur quidem præmissam assensus
fidei, sed ingreditur tanquam Connotatum, fit
ut revelatio passiva, non sit motivum formale
fidei. **H**æc ergo propositio; **Q**uod ingreditur
præmissam assensus credendi, est motivum cre-
dendi; distinguuntur: est motivum credendi, si
non ingreditur tanquam connotatum. **C**oncede
do propositionem. Nego autem si ingredia-
tur tanquam Connotatum.

INSTAT Primo Koninck. Id in aliquo as-
senso habet rationem objecti formalis, quod est
medium seu ratio nos movens ad assensum, ut
patet in assensu Conclusionis ob evidentiam
præmissum & consequentiam. Atque ratio,
movens me ad assensum fidei Divinæ, est testi-

monium DEI, ideo enim credo: quia DEUS
testificatus est. Ergo.

R E S P O N S U M distinguendo Minorem. Ra-
tio movens ad assensum, est testimonium DEI
actuum, & secundum id quo dicit intrinsecum.
Concede Minorem; testimonium Dei, secun-
dum quod spectatur passivè, & tanquam aliquid
extrinsecum, connotatumque, movere me
Nego Minorem. Paritas etiam de præmissis
evidentia & consequentia non tenet, quod
posito, quod illa evidens. Præmissatum de
Consequentia, non ester motivum assentendi,
non posset reperiri ratio ulla assentendi Con-
clusio. Quamvis autem ratio assensus fidei
non sit revelatio passiva, sed se habeat nominis
per modum connotati, manet adhuc motivum,
nempe veritas prima in dicendo, quod sua in-
trinseca spectata.

INSTAT Secundo. Ex dictis sequi, quod revo-
latio passiva respectu assensus fidei, ita se habe-
ret, sicut se haberet locutio ejus, qui mihi ostendit
aliquam Conclusionem sequi ex præmissis
per se notis, hoc autem aperte est fallum, qua-
sic res creditæ, deberent aliunde quam ex testi-
monio Dei habere, quod sint vera.

R E S P O N D E T U R. Concede interim
quælam, si procedat de revelatione passiva. Re-
cetiam creditæ habebunt aliunde, quam ex testi-
monio Dei passivè sumpto, & secundum Con-
notata, suam veritatem: nempe à testimonio
Dei sumpto acti- & secundum sua intrinseca.

INSTAT Tertiò. Ad Objectum formalem
dei, requiritur vera Dei testificatio: sola autem
interna Dei locutio, nisi accedat aliquid excep-
tum signum, nequit respectu nostri esse testifi-
cacio, externumque illud signum, componere
unam cum interno actu, locutionem.

R E S P O N D E T U R. Argumentum multum pro-
bare, quia probaret cœna partem, esse tem-
pore vespertinum, quia nisi illud accedat, non erit
conuersio illa, cœna. Directè ex dictis dian-
guitar minor. Sola interna Dei locutio, nisi
accedat aliquid lignum, tanquam ratio for-
malis motiva, non potest nos moveare. Nego Mi-
norem. Nisi accedat tanquam Connotatum
applicatio, & præcise significatio ejus, quod ha-
bet rationem motivi. Concede Minorem
Distinctioque Consequentia Nego Consequen-
tiam. Componet autem passiva revelatio
unam locutionem, unitate, quæ est inter signum
& signatum, inter connotatum & connotatum.

Objicit Tertiò Amicus. Testificatio exter-
na Dei, habet eandem certitudinem, quam ha-
bet in cœta veritas. Ergo non minus infalli-
bile movebit. Antecedens probatur. Nam
testificatio Dei, est actus secundus, directus, &
imperatus à prima veritate: testificatio enim
Dei, est ipsa locutio Dei, per quam nobis scie-
cta manifestat: implicat autem actum direc-
tum.

R. P.
THOMAS
ZIA NOWSKI
TOMUS I.
D. VI

deum & imperatum à voluntate DEI, non habere eandem certitudinem & infallibilitatem, quam habet veracitas DEI: nam si actus hic posset esse fallibilis, & ipsa veritas prima, à qua immediatè dirigitur, fallibilis esset. Consequentiā probat. Testificatio DEI, proponit intellectui credentis, ut constituens unum cum prima veritate, & ut actus secundus, cum primo. Ergo non est ratio, cur potius sit conditio & non ratio formalis assentiendi.

RESPONDETUR. Testificationem externam activè sumptam, habere increatam summam certitudinem; non tamen testificationem externam passivè & secundum connotata spectatam. Testificatio etiam DEI, non nisi secundum intrinseca spectata, & activè, est actus secundus, imperatus ex modo nostro concipiendi à prima veritate: non enim actus ille, secundum id quod dicit intrinsecè, est quid Creatum. Deinde cùm illa revelatio passiva, sit quid Creatum, non potest ei identificari certitudo increata seu summa: consequenter non erit ipsa secundum se, motivum summè infallibile; sed connotatum motivi summa infallibilis. Actus item ille imperatus, constituit Unum cum imperante, sumptus secundum id, quod dicit in recto, quoad intrinseca & activè: nam sumptus præcisè secundum quod connotata liquid Creatum, constituit Unum Unitate signi & signati, connotativi & connotati. Quando autem querit Amicus, quid desit revelationi externæ, quo minus sit formale objectum, responsum est in probationibus Conclusionis.

INSTAT idem. Nequit intellectus credentis, assentiri veritati revelatae, nisi prius saltem ratione, assentiatur revelationi Divina, ut à DEO testificatae, quo posito sic urget. Vel intellectus credentis, credit hanc revelationem esse à Deo fide humana, vel divina. Si fide Divinâ habetur intentum, si humana, Contra est. Tum quia revelatio ipsa, ob infallibilem certitudinem quam habet, ut propria locutio Dei, est apta movere intellectum credentis, ad assensum infallibilem fidei Divinæ. Tum quia ab assensu in revelationem pendet assensus in objectum revelatum, qui cùm sit fidei Divinæ, non potest pendere ab assensu fidei humanae.

RESPONDETUR. Nequit intellectus revelatae veritati assentiri, nisi prius assentiatur revelationi, modo proportionato; hoc est, nisi fide divinâ assentiatur, tanquam motivo credendi ipsi revelationi activa, passivè autem sumpta assentiendo, tanquam Conditioni. Casu autem quo ipsa revelatio passiva transeat in speciem objecti fidei, non assentiat illi ipsi ob illam ipsam tanquam motivum formale, quia illa ipsa non est summè infallibilis, cùm non sit summa infallibilitas, qua est Deus, sed assentiat illi, propter revelationem activam.

Objicit quartò idem. Revelatio unit primam veritatem cum objecto revelato, ut locutio externa internam nobis unit, quam nobis manifestat. Si autem unit veritatem primam cum objecto revelato, hoc ipso non erit conditio sed ratio formalis assentiendi. Quod ipsum probat: quia pura Conditio, nullam vim motivam in ordine ad effectum causandum confert causæ, sed solum tollit aliquod obstaculum, quod causam impedit, ne suam virtutem circa effectum exercere possit. Revelatio autem, speciale vim motivam primæ veritati confert, ad movendum proximè intellectum credentis, quia revelatio, non solum applicat primam veritatem intellectui credentis, sed etiam illi communicat suam infallibilem certitudinem, quam ut locutio externa Dei, ab ipso directa & imperata, habet.

RESPONDETUR. Si paritas teneat de locutione externa, illa pro nobis est: sonus enim vocis, non est motivum formale credendi, sed Auctoritas formantis illum sonum. Negatur etiam Minor, nempe quod revelatio passiva communicet infallibilitatem veritati primæ, habet enim illam veritas prima de se, nec perficitur à Creatis. Objecto etiam credendo revelatio passiva non adfert summam infallibilitatem, hæc enim soli Deo competit. Hinc revelatio passiva, aufert non nisi obstaculum: quia scilicet ad internam Dei dictiōnem, quæ est motivum formale, pertinere non possumus, nec se illa nobis in hac vita immediate unit, nisi illa mediante.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquo Fundamentis.

OBJICIT Quinto Quidam. Divina revelatio debet esse saltem motivum partiale fidei; quia Divina revelatio, est talis, ut ante illam, nihil prius possit in actu secundo movere ad assensum fidei, & habet talem cum credendis connexionem, ut si quid de illis dixerit, necesse sit illa credenda, non alter se habere. Quod totum fundatur in hoc principio: quia omne medium ac motivum noscendi aliquid, ideo est medium vel motivum, saltem partiale, quia sine eo nihil prius movet, & cum noscendo necessariò connectitur. Quod autem ante revelationem nihil sit, quod prius moveat. Probatur: quia hoc esset veritas prima; hæc autem ante revelationem non moveat; nam & ipsis Prophetis, quæ impossibile fuit moveri ad credendum; sicut impossibile est moveri Auctoritate Petri, sine ipsius dictione. Quod vero etiam revelatio, necessariam habeat connexionem cum credendo, probatur: quia etiam illi, nullæ vi, potest subesse falsum.

RESPONDETUR. Immerito assumi præcisè tanquam notam partialis motivi, nihil scilicet esse, quod prius moveat. Nam Major prius moveat

(f)

ad

ad assensum, quam Minor, neque tamen hoc obest minori, ne partialiter moveat ad assensum. Et quamvis postea intellectus ex connexione præmissarum inferat Conclusionem, tamen in illa connexione, semper una præmissa habe rationem prioris. Potius ergo partialitas motivi de sumi debet ex notione partis, & ex notione ipsius motivi, prout constat in Conditione, de quo actum supra. In forma distinguitur Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in recto, est talis ut ante illam nihil prius possit in actu secundo movere assensum, idque per modum motivi formalis. Concedo Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in obliquo, & importat aliquid Creatum est talis. Nego Antecedens. Licet illa ipsa revelatio passiva, habeat rationem primi in ratione signi; nullum est enim signum dictio nis Divinæ internæ prius, ipsa dictione externâ. Quando autem idem dicit, sensum esse fideli um, qui dicunt se credere, quia Deus revelavit, id bene accipi potest de revelatione internâ tanquam motivo, de externâ tanquam signo. Quod ipsum signum, habet quidem connexionem infallibilem cum credendis, sed non sum mā, quia connexion illa quæ est cum credendis Increatæ veritatis, major est, quam connexion alicujus Creati.

Instat per varias Paritates.

PRIMA PARITAS est. Præmissa utraque habet rationem motivi formalis, nec est altera ex illis, quæ sit tantum Conditionis. Ergo tā veritas prima, quam revelatio, habebunt se per modum motivi, nec revelatio solum erit Conditionis.

RESPONDETUR. Si sit res, de revelatione activè sumpta, Concedo totum. Si de passivè sumpta disparitas sit: quia hoc ipso, si utraque præmissa non esset ratio motiva, definitio Syllogismi salvatori posset, quia non esset ex his pos sit: sed non nisi ex hoc posito, tota autem essentia fidei fidei salvaretur, immo & melius, (ut dictum supra,) posito quod revelatio non nisi activè sumpta, sit formale fidei: adhuc enim actus ille innitetur veritati primæ in dicendo. Rursus Syllogismus innititur illi principio; quæ sunt eadem unitatio, hinc in ratione commen surandi extrema cum tertio tota ratio illius consistit. Unde habere rationem motivi in Syllogismo, est habere commensurationem cum me dio. Cum autem utraque præmissa dicat hanc commensurationem; utraque habet rationem motivi. Nulla autem talis ratio ostendi potest, quæ quia convenit & veritati primæ dicenti activè sumpta, & simul revelationi passivæ, ex eo ipso quia illis convenit, exigat funda re in utraque illa, rationem motivi formalis.

SECUNDA PARITAS est. Unio non se habet tanquam Conditionis unibilium. Ergo neque

revelatio, quæ est quasi Unio quædam veritatis primæ cum objecto revelato.

RESPONDETUR. In principio Nostris Unio non se habet tanquam conditionis Unibilium quæ idenfificatur realiter Unibilibus in circunstantia modalitatibus, Unibilia autem ipsis non sunt Conditionis. In principio communibus modalium disparitas est; quia Unio in ordinem non nisi conditionis redacta, nullum aliud formale, ut quo, potest ostendi, quod constitutat Unibilia in ratione Unibilium; redacta autem revelatione passiva in ordinem non nisi connotati, potest adhuc ostendi ratio formata assentiendi, scilicet veritas prima in dicendo activè & quanto ad sua intrinseca spectata. Deinde hoc, quod est Unio impropria, potest habere rationem Conditionis, & non rationis formalis, ut videre est in approximatione: quia autem revelatio passiva, habet rationem Unios non nisi rigorosæ, poterit stare in ordine præ conditionis. Et secundum hanc responsionem, solvi debet alia paritas, quæ arguit quod sicut actio non est conditio agentis, sic ne debeat esse revelatio passiva.

TERTIA PARITAS est. Lumen intellectus non est sola conditionis intelligendi. Ergo non revelatio.

RESPONDETUR. Si per lumen intellectus intelligantur præmissæ, haec non possunt habere rationem conditionis. Si autem per lumen intellectus intelligatur ipsa potentia intellectiva, haec non potest habere rationem conditionis: quia non potest ostendi aliud, quod se habet per modum principii, potest autem ostendi, quod se habet per modum motivi, ad assensum fidei, quantumvis hujus motivi sit mērum cognitum, revelatio passiva.

Objicit Sextus Ripalda. Eo differt conditionis objectiva ab objecto formali assensus, quod assensus innitatur in veritate objecti formalis, & non conditionis. Item quod objectum formale, debet esse suadibile intellectui, ut probetur assensus. At assensus fidei innititur veritati revelationis: quia non sufficit ad illam revelationem solum apparet. Item revelatio suadiri debet, ut intellectus præbeat assensum objecto revelato. Ergo revelatio non est mera conditionis, sed objectum formale.

RESPONSUM. Assensum fidei innititur veritati revelationis activè sumpta; illaque activè sumpta suadiri debet ut intellectus credat, licet per illa veritas co-intelligi secum revelationem passivam.

INSTAT Primo. Quidquid pertinet ad connexionem Auctoritatis Divina cum attestata, est objectum motivum fidei: fides enim moveatur illa connexione. At Divina attestatio, pertinet ad hanc connexionem: quia Auctoritas Divina secundum se, non est connexionem objecto, sed mediā attestacione. Ergo attestatio pertinet ad formale.

RESPON-

R. P.
TH. MLOI
zianowski
Tom. I. et 2
D. VI

R E S P O N D E T U R. Majorem esse falsam, quia nec quod pertinet ad ignitionem, est ratio formalis igniendi: nam approximatio pertinet ad ignitionem, non pertinendo ad rationem formalem igniendi. Minor etiam vera est de pertinentibus in recto, non de pertinentibus in obliquo: quia pertinentia in obliquo, non nisi connotantur.

I N S T A T Secundò. Licet cognoscatur objectum obscurè in Attributis Auctoritatis Divina absque attestatione DEI, ut cognoscitur clare à Beatis, ea cognitio non pertineret ad fidem. Ergò fides sumit suam speciem, ab attestatione Dei.

R E S P O N D E T U R. Si quis obscurè cognosceret aliquid in veritate prima in dicendo ad se dextra, etiam sine externo signo, Nego quod is actus non est actus fidei, verè enim adhuc habet formale fidei.

I N S T A T Tertiò. Actus fidei est obscurus, ab objecto formalis cognito obscurè, at sola revelatio Dei & non Auctoritas, est cognita obscurè. Ergò illa est objectum formale. Et sicut Visio Beata, non solum est conditio sed objectum formale spei Theologicæ, ita & in præsenti, erit objectum formale revelatio.

R E S P O N D E T U R. Negando quod veritas prima in dicendo actiè spectata, non sit obscurè cognita. Visio item Beata, non est conditio spei, sed solum objectum materiale, movet enim spem, non bonitas Divina ut possest per visionem, sed bonitas Divina prout bona nobis visio autem beata, est bonum inter alia quod speratur. Consequentia etiam non tenet ex dictis contra alias paritates.

O R I G I N A L E Septimò Rosmer. Revelatio habet triplicem respectum. Primo ad DEUM attestantem. Secundo ad rem testificatam. Tertiò ad intellectum credentis, licet prout habet respectum hunc tertium, possit esse pura conditio; tamen secundum duos priores respectus, potest esse motum formale.

R E S P O N S U M. Etiam respectu primo & secundo, non posse revelationem passivam habere rationem motivi formalis. Et sicut connotatum ex: insecum non est ratio formalis libertatis Divinæ; ita nec revelatio passiva, comparata ad DEUM testificantem habebit rationem motivi formalis.

I N S T A T. Revelatio Divina creditur vel saltem credi potest fide Divinæ, sed non creditur ut objectum materiale. Ergò ut formale.

R E S P O N D E T U R. Hoc argumentum supponens Majorem: quod creditur, creditur vel tanquam materiale vel tanquam formale, quæ Major falsa est, quia potest credi aliquid tanquam Connotatum formalis. Negatur item

quod revelatio passiva, non possit esse id, quod creditur a deo que objectum materiale; licet revelatio activa credatur tanquam objectum formale, dum assentior mysterio revelato.

A D D O contra eundem. Rigorè loquendo non credere nos propter connexionem revelationis Divinæ quæ talem, sed propter id quod connectitur, hoc autem quod connectitur tanquam ratio motiva, est revelatio activa, quod connectitur tanquam connotatum, est revelatio passiva.

I N S T A T Primò. Haunoldus lib. 3. num. 93. Fides reducitur ad verbum Dei & verbum Dei est causa & virtus cauativa fidei, nec aliter reducitur ad Auctoritatem, quam ad ipsam loculam.

R E S P O N D E T U R. Fidem reduci in verbum Dei tanquam causam fidei verbum Dei accipiendo pro revelatione activa, in quam aequè ac in Auctoritatem Dei, reducitur fides. Sed Nego quod agat de veritate passiva, quæ quia est quid creatum, non potest DEI Auctoritati aequipari.

I N S T A T Secundò. Illud tenet se ex parte motivi respectu fidei, per quod in ordine ad nos, ad impetrandum assentum fidei quæ talem, connectitur prima veritas, cum objecto. Atqui hoc facit revelatio. Ergò.

R E S P O N D E T U R. Minorem & Conclusionem esse veram de Revelatione activa, quæ habet rationem connexionis cum objecto; cum Revelatio passiva, habeat tantum conditionem applicandi illam connexionem: unde & objectis quæ scit DEUS, non possumus assentiri nisi aliquid superveniat, per quod nobis innotescat hoc DEUM scire, sed id quod innotescit facit est Revelatio activa, applicata per passivam.

I N S T A T Tertiò. Syllogismum qui saltem virtualis est in actu fidei ingreditur. Revelatio. Ergò est motivum.

R E S P O N D E T U R. Id verum esse de revelatione activa, nam passiva tantum applicat Activam.

A D D O. Imaginabile quidem esse, quomodo ad actum supernaturale sufficiat unum principium supernaturale eò quod tribuat vires naturali, illudque elevet; sed quomodo præmissa involvens aliquid in creatum, tribuat vires præmissæ involventi aliquid creatum, non constat; immo nec tribuere debet, ne Conclusio sequatur debiliorem partem; hinc & assentus, qui fieret propter aliquid Divinum, non esset

Theologicus, si unā misceatur aliquid creatum, tanquam motivum.